

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı**

**ANİMASYON FİMLERİNİN ÖĞRENCİLERİN DEĞER GELİŞİMİNE
ETKİLERİ: ARABALAR 1 ANİMASYON FİLMİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Adı Soyadı
SERAP KANAR**

İstanbul, 2019

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı**

**ANİMASYON FİMLERİNİN ÖĞRENCİLERİN DEĞER GELİŞİMİNE
ETKİLERİ: ARABALAR 1 ANİMASYON FİLMİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Adı Soyadı
SERAP KANAR**

**Danışman
Prof. Dr. Cemil Öztürk**

İstanbul, 2019

ONAY

Serap Kanar tarafından hazırlanan “Animasyon Filmlerinin Öğrencilerin Değer Gelişimine Etkileri: Arabalar 1 Animasyon Filmi Örneği” konulu bu çalışma 22.07.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı/~~başarısız~~ bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Levent Öztürk

JÜRİ ÜYESİ

Doç. Dr. Ahmet KATIKIRIŞ

JÜRİ ÜYESİ

Doç. Dr. Şenel Genç Osman İlhan

ÖN SÖZ

Bu araştırmada animasyon filmlerin öğrencilerin değer gelişimine etkilerinde Arabalar 1 animasyon filminin katkısının olduğunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Değerler eğitimi son yıllarda kendinden sıkça bahsettiren ve araştırmalara konu olan bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Bireye aktarılması gereken değerlerin yanında bu değerlerin nasıl aktarıldığıyla ilgili konu birçok araştırmacı için ayrı bir önem arz etmektedir. Bu bağlamda değerler eğitiminde değerlerin öğrencilere nasıl aktarılacağı konusunda birbirinden farklı yöntemler olmakla beraber değer aktarımında animasyon filmlerin de katkısı olduğu görülmektedir. Fakat aynı kategorideki bir kısım filmlerin çocukların değer gelişimi üzerinde olumsuz etkileri yaptığı görüşüne birçok araştırmada vurgulanmıştır.

Bu araştırma animasyon/çizgi film sektöründe en fazla izlenen yapıtlardan biri olan Arabalar 1 filminin değer eğitimi açısından etkilerini irdelemektedir.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde yardımcı ve katkısı olan değerli insanlara teşekkür borcum vardır.

Öncelikle araştırma sürecinin başından, tezimi savunduğum güne kadar yoğun programına rağmen her fırsatta bana vakit ayırmaya çalışan, değerli bilgilerini benimle paylaşan, fikirleriyle araştırmama yön veren, kendisiyle çalışmaktan büyük keyif aldığım, yol gösterenim, değerli hocam, katkılarını asla unutmayacağım ve her zaman minnettar kalacağım tez danışmanım Prof. Dr. Cemil ÖZTÜRK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ve benim hayatımdaki her adımında arkamda olan, beni destekleyen, benim için hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan, bugünleri yaşamamı borçlu olduğum, beni yetiştiren, her zaman eğitimimi daha yüksek seviyeye taşımam gerektiğini belirten benim canım annem ve babam Münevver Büyük ve Hasan Büyük'e teşekkürü borç bilirim, iyi ki var onlar. Bana tez yazma sürecimde her türlü ilgi ve alakayı gösteren, desteğini esirgemeyen, bana başaracağım konusunda inanan ve buna beni de inandıran

sevgili eşim Yusuf Can Kanar' a çok teşekkür ederim. Son olarak ise bu tezin son aőamaya gelmesinde yoğun ve özverili katkılarını esirgemeyen, bana destek veren sevgili kardeşim Can Büyük' e ve tezimin ilk ve son aőamalarında bana elinden gelen desteği veren, beni yalnız bırakmayan sevgili kuzenlerim Hande Atasavun ve Halit Atasavun'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Emekleri için teşekkür ederim.

Bu çalışmada doğrudan ya da dolaylı olarak katkısı olan herkese sonsuz teşekkürlerimi sunuyor, çalışmamızın faydalı olmasını diliyorum.

SERAP KANAR

ÖZET

Bu araştırma “ Animasyon Filmlerin Çocukların Değer Gelişimine Etkileri” adıyla hazırlanan bir çalışmadır. Araştırmanın temel amacı günümüz eğitim anlayışının temel aldığı yapılandırmacılık yaklaşımının bir parçası olan sosyal yapılandırmacılıkla öğrencilerin kazandığı değerler ve çocukların değer kazanımında etkili olan animasyon filmlerin çocukların değer gelişimine etkilerinin olduğunu ortaya koymaktır. Sosyal Bilgiler öğretiminde animasyon filmlerin kullanılarak çocuklarda gelişen değerleri ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda Sosyal Bilgiler 5. Sınıf seviyesinde öğrencilere kazandırılması gereken değerler belirlendi. Daha sonra bu değerleri benimseyen animasyon filmleri tespit etmek amacıyla incelemeler yapıldı. İncelemeler sonrasında 5. Sınıf değerlerine yer veren Arabalar 1 animasyon filmi belirlendi. Bu animasyon film çocuklarla beraber izlenerek değerlendirildi. Araştırmada nitel araştırma deseni seçilmiş, görüşme, döküman incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmada istenen verilere ulaşmak adına animasyon film izlenirken değerlerin verildiği bölümler durdurularak anında yorumlama, analiz ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. Ayrıca Bloom taksonomisine göre öğrencilerin verdiği yanıtlara karşılık gelen beceriler tespit edilmiştir.

Animasyon film izlendikten sonra ise yapılan görüşmelerde öğrencilere önceden hazırlanan sorular yöneltildi. Bu soruların cevaplarını takiben animasyon filmlerin çocuklarda değer kazanımında etkili oldukları, empati yeteneklerini kullandıkları, verilen değerlerin onlarda iz bıraktığı anlaşılmıştır. Bunu anlamak için de Bloom’un bilişsel ve duyuşsal taksonomisinden yararlanılmıştır.

ABSTRACT

This study is a study titled “The Effects of Animated Films on Children's Value Development”. The main aim of the study is to reveal the effects of the students' values and the value of animation films on the value development of children with social constructivism which is a part of the constructivism approach which is based on today's educational approach. It was prepared with the aim of revealing the evolving values in children by using animated films in Social Studies education.

For this purpose, the values that should be gained to the students at the 5th grade level of Social Studies were determined. Afterwards, studies were carried out in order to identify the animated films that adopted these values. After the analysis, the animation film Cars 1, which includes 5th Grade values, was determined. This animation film was evaluated by watching with children. Qualitative research design was selected and interview and document analysis technique was used in the research. In order to reach the desired data in the research, the sections where the values were given while watching the animated film were stopped and the interpretation, analysis and evaluations were made instantly. In addition, according to Bloom's taxonomy, the skills corresponding to the answers of the students were determined.

After watching the animated film, students were asked questions prepared in advance. Following the answers of these questions, it was understood that the animated films were effective in the appreciation of children, they used their empathy abilities and the values given left their mark on them. To understand this, Bloom's cognitive and affective taxonomy was used.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	3
BÖLÜM 1:GİRİŞ	9
1.1 PROBLEM	9
1.2 AMAÇ	16
1.3 Önem	17
1.4 Varsayımlar	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
1.5 Sınırlılıklar	20
BÖLÜM 2:BÖLÜM 2 : ALAN YAZINI	21
2.1 EĞİTİM KAVRAMI.....	21
2.2 YAPILANDIRMACILIK	22
2.2.1 YAPILANDIRMACILIĞIN TANIMI	22
2.2.2 YAPILANDIRMACILIĞIN TARİHİ GELİŞİMİ	23
2.3 DEĞER KAVRAMI	25
2.4 DEĞER KAVRAMININ TARİHÇESİ	32
2.5 DEĞER TÜRLERİ.....	34
2.6 DEĞER EĞİTİMİ	36
2.6.1 DEĞERLER EĞİTİMİNİN ÖNEMİ VE AMACI	40
2.6.2 ANİMASYON FİMLER / ÇİZGİ FİMLER	42
2.6.3 ANİMASYON FİMLERİN EĞİTİMDE KULLANIMI	46
2.6.4 YAPILAN ARAŞTIRMALAR	50
BÖLÜM 3:BÖLÜM III: YÖNTEM	55
3.1 Araştırma Modeli	55
3.2 Çalışma Grubu	55
3.3 Verilerin Toplanması	55
3.4 Nitel araştırmalarında görüşmelerden elde edilen verilerle içerik analiz aşamaları doğrultusunda çözümleme gerçekleştirilecektir.	56
3.5 Veri Toplama Araçları	56

3.6	Verilerin Analizi.....	57
BÖLÜM 4:BÖLÜM V:BULGULAR VE YORUM		59
4.1	“Arabalar 1 animasyon filminde hangi değerlere yer verilmektedir?” alt problemlere ilişkin bulgular.....	59
4.2	“Arabalar 1 animasyon filmindeki hangi karakterler öğrencilerde kalıcı iz bırakmıştır?” alt problemlere ilişkin bulgular.....	64
4.3	“Çocuklar izledikleri animasyon filminde hangi karakterleri model alıyorlar?” alt problemlere ilişkin bulgular	68
BÖLÜM 5:BÖLÜM VI: SONUÇ VE ÖNERİLER.....		72
5.1	Sonuç.....	72
5.2	Tartışma.....	77
5.3	Öneriler	80

BÖLÜM 1: GİRİŞ

1.1 Problem

Bu araştırmada Sosyal Bilgiler öğretiminin en önemli konu alanlarından biri olan değer eğitiminde animasyon filmlerin kullanımının etkileri incelenmektedir.

Erken çocukluk yıllarından itibaren medya, çocukların değer sisteminin oluşumunda belirleyici bir rol oynamaktadır. Öyle ki zamanlarının önemli bir kısmını TV, video player, internet aracılığıyla eriştikleri filmleri/animasyonları izleyerek geçiren çocuklar, bu yaşantıları yoluyla pek çok olumlu ve olumsuz etkilere maruz kalmaktadırlar.

Bu süreç sosyal yapılandırmacılık açısından değerlendirildiğinde ayrı bir anlam ve önem taşımaktadır. Şöyle ki sosyal yapılandırmacılara göre çocuk; çevresindeki yaşantılar aracılığıyla şekillenen bilişsel zihin şemalarına göre öğrenmelerini gerçekleştirirler. Buna göre her çocuk farklı sosyo kültürel çevrelerde farklı şemalar geliştirirler. Bu şemaların gerçekleşmesinde erken çocukluk yıllarının büyük bir kısmını söz konusu filmlerle geçiren çocuklar sanal bir ortamda yaşantılar oluşturarak öğrenmelerini gerçekleştirmektedirler.

Bir bakıma dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan çocuklar insanlık tarihinin hiç tanık olmadığı kadar kapsamlı ve güçlü ortak bir küresel kültürlenmelere maruz kalmaktadırlar.

Bu kültürlenme pek çok olumlu değer gelişimini içermekte ise de belki bir o kadar da olumsuz etkilenmeler meydana getirmektedir. Bu durum günümüzde hemen her toplumda ebeveynleri en fazla kaygılandıran sorunlardan biri olarak görülmektedir.

Kimi medyalar çocukların duygusal/duyuşsal gelişimlerini olumsuz etkileyeceği kadar zararlı içeriklere sahiptir. Bu konu hükümetlerin çözüm üretmeye çalıştıkları hemen her ülkede temel eğitimsel sorunlardan biri olarak tebaruz etmektedir.

Niteki Türkiye’de de bu konuda RTÜK aracılığıyla bir değerlendirme kurulu söz konusu çocuk filmlerini inceleyerek pedagojik uygunluk açısından bir değerlendirmektedir.

Bununla beraber toplumda söz konusu yayınların çocuk gelişimini olumsuz etkileyecek içerikler taşıdığı düşüncesi oldukça yaygındır. Böylesine önemli olan bu konu kuşkusuz bilim insanlarının da çalışmalarına konu teşkil etmektedir. Farklı medya türlerinin çocuk gelişimi üzerindeki etkisini araştıran dünyada pek çok araştırma yapılmıştır.

Bu araştırmalar sonucunda animasyon filmlerin çocukların günlük yaşamlarının önemli bir kısmını meşgul ettiği görülmüştür. Bu nedenle bu animasyon filmlerinin içerikleri de araştırmaları konu olarak olagelmektedir. Erken çocukluk dönemiyle beraber, okul çağı sürecini de kapsayan dönemlerde çocukların en çok ilgilendikleri aktivitelerden biri de animasyon filmlerdir. Ve bu dönemlerinde atlanılmaması gereken bir durum da, yaşantılarıyla beraber değer kazanmaya başladıkları dönem içerisinde olmalarıdır. Çocuklar sosyal yapılandırıcılık yaklaşımının da etkisiyle değer kazanımını yaşantılarıyla, içselleştirerek oluşturmaktadır. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin amaçlarından biri çocukların değer kazanımına sahip olmalarını sağlamaktır. Bu bağlamda değer kazanımında etkili olan animasyon filmlerin incelenmesine karar verilmiş ve bu filmler arasında da en çok izlenenlerden ve içerisinde farklı değerleri barındıran Arabalar 1 animasyon filmine karar verilmiştir.

Arabalar 1 animasyon filmi içerisinde farklı karakterleri barındırdığı gibi bu karakterlerin de farklı değerlerin örneklerini sergilediği görülmektedir. Bu açıdan değer kazanımına etkisinin olduğu savını kanıtlamak amacıyla böyle bir çalışma yapılmasına karar verilmiştir. Alan yazın incelendiğinde animasyon filmlerin değerler açısından değerlendirilmelerine ilişkin çalışmaların olduğu görülmüş fakat uygulama açısından etkileşimli bir çalışma tarzının eksikliği saptanmıştır. Bu nedenle araştırmamızın katılımcıların da etkin katılımıyla animasyon filmlerin değer eğitiminde nasıl bir önemli yere sahip olduğunun da açıklayıcısı olması açısından alan yazına önemli katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Anismasyon filmler üzerine yapılan araştırmalara bakıldığında çocuk gelişimleri üzerine etkileri açısından önemli değere sahip olduğu görölmektedir.Çocuklara yönelik yapımların dünyaca bilinen şirket sahiplerinden Walt Disney'in niçin bu alana ilgi duyarak yatırımlarını çocuklara yönelik yaptığını açık bir şekilde gösterir niteliktedir: “Çocuğun zihninin boş bir defter olduğunu düşünürüm. Yaşamın ilk yıllarında bu deftere çok şey yazılır. Bu yazıların niteliği, çocuğun yaşamını derinden etkiler” (Akt. Muratoğlu, 2009: 77-78). Başta ABD olmak üzere baskın kültürleri temsi eden birçok ülke de Walt Disney'in bahsettiği bu gerçekliğı kendi yararlarına olacak şekilde kullanmakta yavaş davranmamışlardır. Gerek kültürel, gerek dinî ve ahlaki öğelerinin gerekse de kendilerine ait değerler sisteminin dünya çocuklarınca içselleştirilmesini ve Walt Disney'in ifadesiyle bu boş zihin sayfalarının temelini popüler kültürle doldurarak yetişkin bireyler olduklarında bu unsurlarla çatışan değil, uyum içinde olan bir kuşak yetiştirme çabasının da söz konusu olduğu bir gerçektir. Öyle ki sosyal hayatta kadınların gerek ev gerek iş yaşamlarındaki yüklerinin artması ile birlikte çocuklarına ayırdıkları vaktin azalması, çocukların hem hoş vakit geçirmeleri hem de hâllerinden şikâyetçi olmamaları nedenlerinden çizgi filmler adeta bir can simidi gibi görölmüştür. Bu durum da çocuğun anne, baba ve yakın çevresinden öz kültürünü öğrenmesinden daha ziyade bu yayınlar aracılığıyla popüler kültürün etkisini daha derin hissetmesine neden olmaktadır. Henry Giroux, bu düşünceye paralel bir biçimde, Walt Disney gibi büyük medya şirketlerinin, çocukların kültürünü şekillendirmede çok büyük bir rolü olduğundan bahseder. Bilginin üretimi üzerinde, söz konusu büyük şirketlerin sahip olduğu kontrol, çocukların dünyayı algılayışında önemli bir yere sahip olan popüler kültürün yaratılmasına yardımcı olur. Algıları bu şekilde etkileyerek bir eğitim aracına dönüşen kitle medyası, belirli durumları meşrulaştıran değerleri ve normları da şekillendirir. Giroux da, çocukların büyük bir keyifle izlediğı çizgi filmlerin eğlendirmenin çok ötesinde işlevleri olduğunu öne sürer. Giroux'a göre çocukların günlük yaşamını dolduran bu filmler, toplumsal değerleri ve rolleri öğretmede aile, okul ya da dini kurumlardan daha güçlüdür (Akt. Muratoğlu, 2009: 78).

b)

Alan yazın incelendiğinde animasyon filmlerin değer eğitime katkısını gösteren bir çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların da sonrasında gerçekleştirilecek

alışmalara faydasının olduğu kabul edilmektedir. Bu çalışmalarda belirlenen animasyon filmler tek tek incelenmiş, sahnelerdeki değerler belirlenmiştir. Bununla beraber değer eğitimi gerçekleştirilirken, değer ğretiminde animasyon filmlerin kullanılmasında çalışmalardaki yazarların hem fikir olduğu saptanmıştır.

rnek verilecek olursa Erkan Yaman, Fatma İ. Bayburtlu, Sümeyye Kırman ve Betül Tekir (2005) ‘in çalışmasında “Dede Korkut” adlı animasyon filmi değerler açısından incelenmesi amacıyla yapılmış bir çalışmadır. Yazarlar çalışmalarında bu animasyon filmdeki değerleri incelemiş ve öğrencilerin kazanması gereken tüm değerlerin mevcut olduğunu bu nedenle değerler açısından zengin bir animasyon film olduğunu ifade etmişlerdir. Fakat bu araştırmada değerlerin sadece yazarlar tarafından ele alınması izleyici kitleyle bir etkileşim yaşanmadan, onlar tarafından ne kadarının alındığına ya d fark edildiğini gösterememesi açısından yetersiz kalmıştır.

Yapılan çalışmalara bakıldığında bir diğer örnek ise Tuğba Selanik Ay ve ağdaş Korkmaz’ın (2017)“Küçük Hezarfen” adlı animasyon filmi Sosyal Bilgiler dersi ğretim programında yer alan değerlere ve kültürel öğelere değinmesi bakımından incelenmiştir. Yazarlar araştırmalarının gerektirdiği gibi animasyon filmi ince ayrıntılarıyla irdelemişlerdir. Ve bu animasyon filmde yer alan değerler ortaya konulmuştur. Çalışma sonucu da göstermiştir ki “Küçük Hazarfen” animasyon filminde Sosyal Bilgiler ğretim programında yer alan çoğu değere ulaşılmıştır. Bununla beraber film içerisinde kültürel değerlere de çokça yer verilmesi, çocukların kültürel değerleri tanınmasında etkili olacağı savını da güçlendirmiştir. Bu araştırma da değer eğitimi araştırmalarına katkı sunacak araştırmalardan biri olmakla beraber yazarların kendilerinin de belirttiği gibi uygulama açısından eksiklerin olduğu düşüncemizi yine kanıtlamıştır. Dolayısıyla burada belirtilen iki örnek ve çalışmanın sonraki kısımlarında belirtilecek yapılmış çalışmalara da bakıldığında bu çalışmalar alana önemli katkı yapmakla birlikte, animasyon filmlerin değer eğitiminde kullanılmasının uygulama açısından etkileşimli olarak bu savların kanıtlanabilirliği açısından oldukça yetersiz görülmüştür. Deneysel alışmalar konusunda yeterince çalışmamıştır.

Bu araştırma literatürdeki kısaca özetlenen bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Yapılandırmacılık; öğrenenin, geçmiş bilgileri ile yeni bilgisi arasında bağ kurarak anlamı yapılandığı üzerine odaklanan öğrenen merkezli bir öğrenme anlayışıdır (Henson, 2003).

Yapılandırmacılıkta, öğrenciye bilgiyi sunmak yerine öğrenme çabaları desteklenir, öğrenenlerin veriyi kopya etmek yerine anlamlarını etkin yapılandırmaları beklenir, etkinlikler hatırlamaya değil problem çözmeye yönelik olmalıdır, bilgi pasif değil etkin yapılandırılır, fikirler öğrenenlerin kafasına konulmaz, birey anlamlarını kendi yapılandırır, öğrenme süreçleri işbirliğine, kişisel bağımsızlığa, üreticiliğe, yansıtmaya, etkin katılıma, kişisel uygunluğa ve çoğulculuğa dayanmaktadır (Yurdakul, 2005).

Yapılandırmacı kuram, öğrencilerde bir takım temel bilgi ve becerilerin kazandırılması gerektiği görüşünü inkar etmez, fakat eğitimde bireylerin daha çok düşünmeyi, anlamayı, kendi öğrenmelerinden sorumlu olmayı ve kendi davranışlarını kontrol etmeyi öğrenmeleri gerektiğini vurgular. Dolayısıyla, yapılandırmacı kuramın temelinde başkalarının bilgilerini olduğu gibi bireylere aktarmak yerine, insanların kendi bilgilerini yine kendilerinin yapılandırması gerektiği görüşü yatar. Nitekim bu durum, bilginin doğasının bir gereğidir (Saban, 2000).

Brooks'a göre(1993), yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının özelliklerinden bazıları şunlardır:

- Bilgi ve beceriler, öğretim uygulamaları öğretmenden öğrenciye doğrudan olduğu gibi aktarılmamalıdır.
- Öğrenme pasif bir süreç değil, öğrencinin öğrenme sürecine katılımını gerektiren etkin, sürekli ve gelişimsel bir süreçtir. Bu yüzden, öğretim süreci "öğrenci merkezli" olmalıdır.
- Öğretimde çok yönlü ortam ve materyallerin yanı sıra birincil bilgi kaynakları kullanılmalı ve yaşantılar sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin bilgileri ilişkilendirmesi, karşılaştırması ve irdelemesi sağlanmalıdır.

- Öğrenci başarısı ve öğrenmesi çok yönlü ve öğrenme bağlamına göre değerlendirilmelidir.
- Sınıfta farklı öğrenme stilleri, beklenti ve ihtiyaçları olan öğrenciler vardır. Bu öğrenciler, farklı öğrenme-öğretme etkinlikleri ile öğrenebilirler.

Bu anlayış, literatürde çeşitli başlıklar altında toplanır. Bunlardan bilişsel, radikal ve sosyal yapılandırmacılık en yaygın olanlarıdır. Piaget'nin fikirlerinin öncülüğünde ilerleyen bilişsel yapılandırmacılık ve Glasersfeld'in geliştirdiği radikal yapılandırmacılık, öğrenme sürecini açıklarken günlük yaşamdaki bireysel deneyimler ve bu deneyimden ne anlaşıldığına odaklanır. Vygotsky'nin görüşlerini temel alan sosyal yapılandırmacılık ise kültürel ve sosyal olarak düzenlenmiş etkinliklerle bilgiyi yapılandırma arasında bağlantı kurmayı esas alır (Fer, 2009). Sosyal yapılandırmacılara göre bilgi, sosyal grubun ortak kararıyla oluşturulur. Sosyal bağlamda anlam yapılandırılırken de bireyler; oluşturdukları anlamı paylaşarak diğer bireylerin düşüncelerini etkiler, kendileri de bu bireylerden etkilenir (Fer & Cırık, 2007).

Sosyal yapılandırmacılığı alt yapısında taşıyan önemli noktalardan biri olan değer kavramını da bu noktada incelemek gerekiyor. Bireylerin değer eğitimi ve öğreniminin pek çok noktada sosyal yapılandırmacılıkla olduğu gözlemlenmektedir.

Değer kavramı hakkında bugüne kadar pek çok bilimsel açıdan ve felsefi yönden tartışmalar ve araştırmalar yapılmasına rağmen değerlerin tam olarak ne içerdiğine ilişkin henüz ittifak edilememiştir. Bazı zaman dilimlerinde değerlerin sübjektif bir nitelik taşıdığı değer kavramının objektif bir temele dayanmadığı ileri sürülmüştür. Kuramcılarının birçoğu değerleri çeşitli kavramlarla ilişkilendirerek açıklamaya çalışmışlardır. Değer kavramının çok değişik disiplinlere girmiş olması bu kavramın tanımını oldukça güçleştirmektedir. Her bilim dalı bu kavramla ilgili kendisini ilgilendiren boyutunu seçmiş ve incelemiş, kendini ilgilendirmeyen kısmını da göz ardı etmiştir. Bu nedenlerden dolayı da genel kabul görebilecek bir tanım üzerinde bir fikir birliği sağlanmış değildir (Güngör, 1983). Değerlerin genelleştirilmiş doğaları nedeniyle, aynı değere sahip bireyler için bu değeri oluşturan özgül normlar üzerinde ortak bir anlamlandırma mümkün olmayabilir (Topçuoğlu, 1999). Sosyal değerler

mutlak değildir. Mutlak olmadığı için her zaman kişilerin ulaşabileceklerinden daha yukarıdadırlar.

Bu aşamada değerin tanımına yer vermemiz gerekirse, sadece bir tek kabul edilen tanıma ulaşmak yerine birtakım tanımlara yer vermek daha işlevsel olacağı düşünülmektedir. Değer, “bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır” (Güngör, 1993). Çağlar (2005) ise değerleri, bireylerin düşünce, tutum ve eylemlerinde birer standart olarak ortaya çıkan kültürel öğeler olarak adlandırılabilirliğini ifade etmektedir. Başaran ise (1992), değeri, bir nesne, işlem, fikir ve/veya eylemin örgüt içerisinde taşıdığı önemi belirleyen nitelik ve nicelik şeklinde tanımlamakta ve nesne, işlem, fikir ve/veya eylemin değerlendirilmesinde araç olarak kullanıldıklarını belirtmektedir. Özgüven (1994), değerlerin bir yandan bireysel tutum ve davranışları, bilişsel süreçleri etkilediğini, diğer yandan toplumun kültürel kalıplarıyla etkileşimde bulunduğunu ve onları yansıttığını kabul etmektedir.

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere değerlerin oluşumunda pek çok faktörün etkili olduğu anlaşılmaktadır. Değerlerin öğrenilmesinde ve kazandırılmasında etkisi olduğu düşünülen bir toplumun başta yaşama kalitesi ve motivasyonunu arttıran, bireyin ve dolayısıyla toplumun mutlu ve huzurlu olmasında oldukça önemli yere sahip olan (Ulusoy ve Arslan, 2016) ve dinamik bir olgu olarak değerlendirilebilen (Davidov, 2010; Döring, 2010) değerlerin her yeni nesle aktarılması büyük önem taşımaktadır (Brownlee, vd. 2016). Aynı zamanda değerler toplum tarafından onaylanan ve onaylanmayan davranışları da göstererek, kişileri doğru şeyler düşünmeye ve yapmaya yönlendirmektedir. Elbette ki, tüm bunlar hem çocuğun sosyalleşmesinde oldukça önemli yer almakta, hem de sosyal dayanışmayı artırma gücüne sahip bulunmaktadır (Aydın ve Akyol- Gürler, 2014).

Çocuklara kazandırılacak özelliklerden biri olarak görülen değerlerin çocuklara yaparak- yaşayarak öğrenecekleri şekilde sunulması, bu değerleri içselleştirebilmelerine yardımcı olmaktadır (Dereli- İman, 2014; Yaka, vd. 2014). Yapılan araştırmalarda değerlerin çocukların eğitim programlarıyla bütünleştirilerek verilmesi sonucunda, pek çok değeri içselleştirebildikleri belirlenmiştir (Akpınar ve Özdaş, 2013; Bektaş, vd. 2014; Brownlee, vd. 2016; Güzel- Candan ve Ergen, 2014;

Johansson, 2011; Kaya, vd. 2016; Körükçü, vd. 2016; Meydan ve Bahçe, 2010; Sapsağlam ve Ömeroğlu, 2016; Siguardordottir ve Einarsdottir, 2016; Şirin vd., 2016; Thornberg 2016; Ulavere ve Veisson, 2015; Utyupova, vd. 2016). Araştırmalar sonucunda görüldüğü gibi soyut olan kavramlardan biri olan değerler kavramı, çocuğun ilişki ve iletişim içerisinde olduğu programlara sindirildiğinde çocuklar bu kavramları daha kolay öğrenebilmektedir. Çocuklar her ne kadar etraflarında olan her şeyi büyük bir öğrenme merakı içinde öğrenmeye çalışsalar da, bilişsel gelişimlerdeki olgunlaşmamışlıkla birebir bağlantılı olarak desteklenmeye ihtiyaç duymaktadırlar (Aral, 2011). Bu destekleme girişimleri çok küçük yaşlardan itibaren başlanarak sağlandığında ise çocuğun tüm gelişim alanlarına hem bir yatırım yapılmış olacak, hem de onun sosyal bir birey olmasının yolları açılacaktır (Santrock, 2016). Bu çabalar çocuklara farklı yollarla sunulabilse de, çocukların gelişim özellikleri düşünüldüğünde çizgi filmlerin oldukça etkili olduğu söylenebilir. Çocukların en sevdiği programların arasında yer alan çizgi filmler, renkli ve hareketli olma özellikleriyle birebir bağlantılı olarak çocukları kendisine hapsedebilmektedir (Aktaş, 2005; Cesur ve Paker, 2007; Cihangir ve Demir, 2004; Cornolieo- Mari, 2015; Cuervo, vd. 2013; Kalaycı, 2015; Mukherjee, vd. 2014).

Çocuklar tarafından çok izlenen animasyon filmlerde değerlerin nasıl yer aldığının belirlenmesi önemli görülmektedir. Ayrıca konu ile ilgili yapılan çalışmalar her ne kadar var olsa da, sayıca oldukça sınırlı olduğu da görülmektedir (Aierbe-Brandiaran ve Oregui, 2016; Akgün ve Araz, 2010; Akıncı ve Güven, 2014; Çoban-Keneş, 2015; Karakuş, 2016). Bu nedenle çalışmamızın problem cümlesi “İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin değer eğitimlerinde animasyon filmlerin rolü nedir?” olarak belirlenmiştir.

1.2 Amaç

Bu problem cümlesine paralel olarak elinizdeki araştırmada Arabalar 1 animasyon filmi örneğinde animasyon/çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından etkilerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede araştırmamızda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Arabalar 1 animasyon filminde hangi değerlere yer verilmektedir?”
2. Arabalar 1 animasyon filmindeki hangi karakterler öğrencilerde kalıcı iz bırakmıştır?”

1.3 Önem

Yeni öğretim yaklaşımları öğrenciye hazır bilgiyi vererek beceri kazandırma yöntemini terk ederek öğrencinin bu bilgileri yapılandırmasını ve bunun neticesinde yeni bilgiler oluşturmalarını hedeflemektedir. Bundan ötürü öğrenci artık öğretim aşamasının merkezinde yer alıp bilgiyi kendisi yapılandırmaktadır.

Yapılandırımcılıkta bilgi, bireyden bağımsız değildir. Yapılandırımcılıkta nesnel bilginin yerine bireyin kendi yaşantıları ve uygulamaları sonucunda oluşturduğu bilgi vardır. Yani öğrenme bilgi oluşturmaktır. Öğrenme, öğrenenin bakış açısıyla, bilgiyi kendisi tarafından anlamlandırma ve yapılandırma sürecidir (Demirel, 2005).

Yapılandırımcı yaklaşımın içerisinde yer alan kuramlardan biri olan sosyal yapılandırımcılık ise öğrenmenin kültür ve sosyal çevreyle gerçekleştiğine vurgu yapmaktadır. Sosyal yapılandırımcılık kuramında birey ve içinde yaşadığı toplum ayrılmaz bütünlük içerisinde.. Bu yüzden yapılandırma süreci içerisinde kişinin içinde yaşadığı toplum, toplumun değerleri önem taşımaktadır.

Sosyal yapılandırımcılık kuramına göre birey bilgi oluşturma sürecinde subjektiftir. Toplumun ya da çevrenin ona sunduklarını kendi deneyimleriyle harmanlayarak yeni bilgi oluşturur. Bu konuda bireyin yaşantıları da önem arz etmektedir. Sosyal yapılandırımcılıkla öğrenme çocuğun sosyo kültürel çevresiyle gerçekleşir. Sosyo kültürel çevreyle elde edilen öğrenimlerden biri de değerlerdir. Kişi hangi toplumda doğup büyürse o toplumun değerlerini kazanır ve o topluma uygun kişiliğini oluşturur.

Değer kavramı üzerine literatürde çok sayıda tanıma rastlanmaktadır. Değer, bir toplum, bir inanç ya da bir ideoloji içerisinde insanlar arasında kabul edilmiş, kanıksanmış ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü görüş, düşünüş, davranış ve kuraldır. Değerler belirli ve yerel bir kültürle birlikte ilişkilendirilmektedir (Windhorst, 1985:38). Sosyalleşme ve eğitim süreci içinde edinilen değer ve alışkanlıklar (Richter, 2001:237) aracılığıyla beşeri davranışlar yönetilmektedir. Benimsenen değer ve alışkanlıklar bireyin kendi davranışını değişen çevre koşullarına göre uyarlama sürecinde çok etkili olmaktadır.

Ansiklopedik anlam olarak değer kavramı, “paha, kıymet, manevi kıymet, zahmete değer, iş, değiştirilebilir, satılabilir nesnenin karşılığı ve özellikle onun para olarak belirlenen fiyatı olarak karşılığı, nesne ve olayların bir toplum, bir sınıf veya bir insan bakımından taşıdığı önemi belirleyen niteliği, türünün nitelik ölçülerini karşılama ve ona az çok övgü, saygınlık kazandırma özelliği toplumun yargılarına ya da kişisel görüşe göre güzel, iyi, doğru olan, erişilmek istenen, savunulan şey, geçerli kabul edilebilir olmak için gereken koşulları yerine getiren şeyin özelliği, büyük bir kişisel yetkinliği, saygınlığı olan kimse, bir şeye öznel olarak verilen önem, bir şeye, bir simgeye, bir göstergeye verilen saymaca ölçü” olarak tanımlanmıştır (Hançerlioğlu, 1982:54).

Sosyal bir varlık olarak insan, "toplum içerisinde yaşamak ve içinde yaşadığı toplumun değerlerini, inançlarını, davranış biçimlerini dikkate almak zorundadır" (Doğan, 1993:13). Sosyal yaşama uyum, hayat boyu devam eden bir süreçtir. Bu süreç, bireyin hem sosyal bir varlık olabilmesini, hem de toplumu sürekli kılmaktadır. Sosyalleşmeyle beraber bireyler temel davranış yollarını öğrenmekte, belli idealler edinmekte ve toplumsal değerleri kazanmaktadırlar. Toplumsal kültürü oluşturan inançlar, fikirler ve normlar birer değerdir ve toplumun ortaya çıkardığı ortak değerler, sosyal dayanışmayı sağlayan ve devam ettiren en önemli etkenlerden biri olmaktadır (Tural, 1992; Fichter, 1994).

Çocukların hayatında değer eğitimlerinde etkili olan medya araçlarından biri de animasyon filmlerdir. Çizgi film en çok tercih edilen animasyon tekniğidir. Animasyon kavramı Latince “animare” fiilinden gelmektedir ve ruhlaştırmak, hayata geçirmek,

değiştirmek anlamını taşımaktadır (Almanca Sözlük, 2001:38). Başka bir deyişle çizgi film, cansız nesnelere, figürlere, karakterlere ve materyallere filme ait teknikler aracılığıyla hareket kazandırılarak yaratılan sinemasal bir anlatıyı göstermektedir. Bunun için tek tek resimler çekilerek her çekim arasında iki ya da üç boyutlu nesnelerin belirli biçimde hareket ettirilmesiyle ya da çizilmesiyle filmde hareket duygusu oluşturmaktadır (Eßer, 1997:29).

Canlandırmanın tarihsel gelişiminde bir iletişim aracı olan animasyon filmlerin aynı zamanda toplumsal bir görevi de bulunmaktadır. Her animasyon filmin bir iletisi vardır ve bu iletiyi genellikle simgesel anlatımla vermektedir (Can, 1995:71). Animasyon filmin eğitim alanıyla olan bağlantısı onun yapısında var olan görsel düzenlemeler ve hareketlere dayanmaktadır. Görsel-işitsel bir iletişim aracı olarak çizgi film, karmaşıklığı sadeleştiren, görünmez olanı görselleştiren bir öğretim sağlama gücü bulunmaktadır. Çizgi filmde konu gerçekçi bir üslupla yansıtıldığı gibi karikatürize edilerek ya da güldürücü bir biçimde de aktarılmaktadır. Böylece eğitim sürecini daha eğlenceli hale getirmektedir.

Alan araştırması incelendiğinde animasyon filmlerin dikkat çekici yanlarının bulunmasının yanında mesaj iletilerinin de olması, içinde bulunan karakterlerin bazı değerlere vurgu yapmaları animasyon filmleri incelemeye değer kılmıştır. Yapılan araştırmalarda elde edilen verilere göre çocukların gün içerisindeki zamanlarının belli bir bölümünü çizgi film- animasyon film izleyerek geçirdiklerini göstermiştir.

Görüldüğü gibi mevcut alan yazında çizgi/animasyon filmlerin değer eğitimine olumlu/olumsuz etkiler yapabileceğine ilişkin bulgular bulunmaktadır. Bu araştırmada incelenen Arabalar 1 filmi vurguladığı değerler bakımından değer eğitimi etkinliklerine önemli bir katkı yapma potansiyeline sahip görünmektedir. Bundan dolayı bu çalışmanın sosyal bilgiler/değer eğitimi bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir.

1.4 Varsayımlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımdan hareket edilmiştir:

1. Animasyon filmler çocukların değer gelişimine kayda değer katkı yapmaktadır.

1.5 Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. "Animasyon Filmlerin Çocukların Değer Eğitimine Kayda Değer Etkisi Vardır" varsayımını doğrulamak için hazırlanan görüşme formlarıyla,

2. 2018-2019 eğitim-öğretim yılı İstanbul ili Başakşehir ilçesinde bulunan Özel Mef Ortaokulu'nun 5. Sınıfta devam eden öğrencilerin görüşmelerde verdiği yanıtlarıyla sınırlıdır.

BÖLÜM 2: ALAN YAZINI

2.1 Eğitim Kavramı

İnsanlığın var oluşundan beri devam eden hayatımızın içinde olan en önemli olgulardan biri de eğitimidir. Eğitim, insanların yaşama katılarak tecrübe ettikleri durumlarla, davranışlarında değişim gösterme sürecidir. Eğitim insan ve insanın oluşturduğu toplum hayatının vazgeçilmez bir parçasıdır. Yani eğitim insanın olduğu her yerdedir. Bu nedenle eğitimi belli kalıplar içerisinde değil, insanlığın var oluşundan sonuna kadar devam eden bir kavram olarak değerlendirmekte fayda vardır.

Eğitimle ilgili farklı zaman ve kuramlara göre farklı tanımlar yapılmıştır. Alan yazın incelendiğinde eğitimle ilgili aşağıdaki tanımlar yapılmıştır.

Eğitim en geniş anlamıyla “bireyde kendi yoluyla davranış değişikliği meydana getirme süreci” olarak tanımlanabilir. Bu tanıma göre eğitimin üç temel özelliği söylenebilir; 1. eğitim bir süreçtir, 2. eğitim sonucunda bireyde davranış değişikliği meydana gelir, 3. davranış değişikliği bireyin tecrübeleri sonucunda oluşur(Erden, 2012: 13).Başka bir tanım ile eğitim; “ferdin idraklerinde, kavrayışında, zihniyetinde, tutum ve değerlerinde, kabiliyet ve maharetlerinde bir gelişme ve değişme meydana gelmesidir”(Özdemir, Yalın, 2000). Bu tanımda da bireyin yaşadığı davranış değişikliğinin meydana gelmesi vurgulanmıştır.

Eğitim bireyin gelişimlerini tamamlayabilmesi için insanlarla bir arada yaşamda aktif olması açısından gerekli kuralları ve öğretme görevini üstlenir (Başaran, 1996). Eğitim, bireyin çevresiyle etkileşimi sonucu bireyin kendisinde oluşan değişimdir. Eğitim her yerde ve her an oluşmalıdır (Alkan, 1984). Bireyde davranış değiştirme süreci olarak adalandırılan eğitim, bireyin davranışlarında yaşamı boyunca isteyerek ve bilinçli değişim sürecidir (Demirel, 2010).Eğitim bireyi sadece davranış yönü yoluyla geliştirmenin yanında onun insani ve kaliteli bir hayat yaşamasını da hedefler (Şişman,2011).

Eğitime kapsamlı bir tanımı da Erich Fromm yapmıştır. Fromm(2011c: 235), eğitim değişik biçimlerde tanımlanabilirse de, eğitimin görevi, bireyi yaşama hazırlamak daha sonra toplumda oynayacağı role hazırlamak, yani kişiliğini toplumsal kişiliğe uygun düşecek yönde biçimlendirmek, isteklerinin toplumsal rolünün gerekleriyle uyumunu sağlamaktır. Fromm eğitimi, bireyleri toplumda, toplumun istediği kalıba sokmak olarak düşünmektedir. Ona göre eğitim, insanı ileride toplumda üzerine alacağı vazifeye hazırlamaktır. Bu sürece hazırlarken bireyin kendinde bulunan özellikleri geliştirilmemekte bunların yerine toplumun istediği kişilik kazandırılmaktadır.

Yeni öğretim yaklaşımları öğrenciye hazır bilgiyi vererek beceri kazandırma yöntemini terk ederek öğrencinin bu bilgileri yapılandırmasını ve bunun neticesinde yeni bilgiler oluşturmalarını hedeflemektedir. Bundan ötürü öğrenci artık öğretim aşamasının merkezinde yer alıp bilgiyi kendisi yapılandırmaktadır. Bu bağlamda yapılandırmacı eğitim anlayışını ve bu anlayışta eğitimin nasıl gerçekleştiğine bakmakta fayda görülmektedir.

2.2 Yapılandırmacılık

2.2.1 Yapılandırmacılığın Tanımı

Pozitivizmin bakış açısını yansıtan yapılandırmacılık, Berger ve Luckman'ın yaptığı çalışmalara dayalıdır. Bu çalışmalarda öğrenmenin bireyin çabasıyla, bireyin eldeki verileri şekillendirmesiyle bilgi oluşumunu meydana getirdiği anlaşılmıştır. Bir başka ifadeyle Yapılandırmacılık, geleneksel eğitim anlayışının tersine bilgilerin davranışlarımıza ışık tutması ve gerçeğin bireysel süreçlerle yeniden şekil kazanmasıdır (Witkin, 1999).

Yapılandırmacılıkta bilgi, kişiden bağımsız bir şekilde oluşmamaktadır. Yapılandırmacılıkta nesnel bilginin yerine kişinin kendi yaşantıları ve uygulamaları sonucunda ortaya çıkardığı bilgi vardır. Yani, öğrenme bilgiyi tasarlamaktır. Öğrenme, öğrenenin kendi oluşturduğu bir bakış açısını kazanarak, bilgiyi kendisi tarafından

oluşturma ve biçimlendirme sürecidir (Demirel, 2005). Bu şekilde yapılandırmacılık, kişisel ve toplumsal bir adaptasyon sürecidir. Kişi bu oluşum içerisinde bilgileri, aktif olarak oluşturur ve yaşamını düzenler (Matthew, 2003). Hızlı bir değişim ve dönüşüm içerisinde olan dünya, bu değişim ve dönüşümleri fark eden, anlamlandıran, yaptığı görevin farkında olan kişilere gereksinim duymaktadır. Bu da ancak yapılandırmacılık yaklaşımıyla gerçekleşir (Erdem ve Demirel, 2002). Çünkü yapılandırmacılık, zihinsel süreçlerin sosyal etkileşimle birleşerek oluşmasını sağlar (Brooks, 1993; aktaran Koç, 2003).

Yapılandırmacı yaklaşım kuramını özümseyen bir öğretmen öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir rehber konumundadır. Öğretmen, sınıf ortamında ilişkileri artırıcı davranışlar göstermelidir. Öğrencilere kendi bilgilerini yapılındıracakları bir öğrenme ortamı oluşturma fırsatı sunulmalıdır (Ersoy, 2005). Çünkü, yapılandırmacılık yaklaşımında yetişkin merkezli eğitim anlayışı yerine, öğrenci merkezli eğitim anlayışı vardır. Yetişkin merkezli eğitim anlayışında öğrenciler, kendi davranışlarını sorgulama mekanizmasına sahip olamazlar. Yetişkin merkezli eğitim anlayışının en önemli olumsuz özelliği öğrenciyi dış çevreye bağımlı bir birey olarak toplumsallaştırmasıdır. kontrollü yapması ve dışa bağımlı bir kimlik içerisinde toplumsallaştırmasıdır. Öğrenci merkezli eğitim anlayışında ise birey yaşamı hakkında söz söyleme, seçim yapma ve bunları değerlendirme becerisi kazanmaktadır. Bu şekilde yapılandırmacılık, öğrenciye farkındalık kazandırarak öğrencinin kendi ihtiyaçlarını kendi kendine karşılamayı öğrenmesini ve öz muhasebe becerisi göstermesini sağlamaktadır (Türnüklü, 2006).

2.2.2 Yapılandırmacılığın Tarihi Gelişimi

Yapılandırmacılık kavramı ilk kez Vico tarafından öne sürülmüştür. Vico'nun sloganı “ İnsan beyni ancak kendi yarattığını bilebilir.”dir (Witkin, 1999). Yapılandırmacılar bireylerin yaşamlarının fonksiyonelliğini ve adaptasyonunu araştırmıştır. Yapılandırmacılık kavramını benimseyenlerden biri olan Kant kuralların

insanlar aracılığıyla oluştuğunu ve bunların topluma benimsetildiğini söylemektedir (Duffy ve Jonassen, 1992; aktaran Koç, 2004).

Yapılandırmacılık kuramının önde gelen isimlerinden biri de Piaget'tir. Piaget, bilişsel yapılandırmacılığın nasıl gerçekleştiğini incelemiştir. Ona göre, birey şemalar aracılığıyla yaşamında karşılaştığı problemi çözmekte ve etrafında gelişen olaylara şemalar aracılığıyla anlam yüklemektedir (Demirel, 2005). Piaget'nin yorumlarına paralel olarak Vygotsky de çocukların öğrenmelerinin gelişimlerine bağlı olarak gerçekleştiğini savunmuştur. Fakat, Vygotsky çocukların öğrenmelerinin zihinsel şemalarla sınırlandırılması durumuna karşı katılmamıştır (Gergen, 1995). Piaget'ten farklı olarak Vygotsky çocukların zihinsel gelişim süreçlerini iki bölümde incelemiştir. Birinci bölüm çocuğun asıl zihinsel seviyesidir. Asıl olan gerçek zihinsel seviye çocuğun anne, babasından veya çevresinde herhangi bir kimseden yardım almadan tek başına yapabildiği zihinsel işlemlerdir. Vygotsky'e göre ikinci bölüm ise gerçekleştirebildiği zihinsel seviyedir. Gerçekleştirebildiği zihinsel seviye çocuğun anne, babasından veya çevresindeki herhangi bir kimseden yardım alarak gerçekleştirdiği daha üst zihinsel becerileridir. Vygotsky'e göre eğitimciler çocuklara yol göstererek asıl zihinsel seviyelerini, gerçekleştirebildiği zihinsel seviyesi haline getirmektedir. Bu hususta da önemli olan çocuğun asıl zihinsel seviyesi ile gerçekleştirebildiği zihinsel seviyesinin sınırlarını ve arasındaki farkı iyi bilmektedir. Vygotsky iki bölüm arasındaki farka yaklaşık gelişim alanı adını verir (Watson, 2001). Yapılandırmacılığın sosyo-kültürel boyutu üzerine önemli noktalara değinen Vygotsky, bilişsel gelişimi çevreden bireye doğru olduğunu belirtmektedir. İçselleştirme ve özümsemenin sosyal ortamda edinilen bilginin önemine değinmiştir.

Vygotsky'nin görüşlerini esas alan sosyal yapılandırmacılık kültürel ve sosyal olarak düzenlenmiş aktivitelerle bilgiyi yapılandırma arasında bağ kurmayı temel alır (Fer, 2009). Sosyal yapılandırmacılık kuramını savunanlara göre bilgi, sosyal çevrenin ortak kararıyla oluşturulur. Sosyal bağlamda anlamlandırma yaşayan bireyler; oluşturdukları anlamı paylaşarak diğer bireylerin bilişsel yönlerini etkiler ve kendileri de bu bireylerden etkilenir (Fer & Cırık, 2007).

Sosyal yapılandırmacılığı alt yapısında taşıyan önemli noktalardan biri olan değer kavramını da bu noktada incelemek gerekiyor. Bireylerin değer eğitimi ve öğreniminin pek çok noktada sosyal yapılandırmacılıkla oluştuğu gözlemlenmektedir.

2.3 Değer Kavramı

Değer kavramıyla ilgili yazın araştırması yapıldığında değerlerle ilgili birçok farklı tanıma rastlanmıştır.

Değer kavramı, ilk defa Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılmıştır. Bu kavram Latince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamlarına gelen “valere” kökünden gelmektedir (Bilgin, 1995; akt. Ulusoy, Tay, 2011, s.61). “Değer” kavramının kökenine baktığımızda “paha, kıymet” anlamında Divan-ı Lûgat-it Türk'te belirtildiğini, eski Türkçe'de “teg+ar” kelimesi ile ifade edildiğini ve eşit olmak, bedel olmak anlamında kullanıldığını görüyoruz (Nişanyan, 2009, s.123; akt. Coşkun, 2014, s.112).

Ansiklopedik anlam olarak değer kavramı, “paha, kıymet, manevi kıymet, zahmete değer, iş, değiştirilebilir, satılabilir nesnenin karşılığı ve özellikle onun para olarak belirlenen fiyatı olarak karşılığı, nesne ve olayların bir toplum, bir sınıf veya bir insan bakımından taşıdığı önemi belirleyen niteliği, türünün nitelik ölçülerini karşılama ve ona az çok övgü, saygınlık kazandırma özelliği toplumun yargılarına ya da kişisel görüşe göre güzel, iyi, doğru olan, erişilmek istenen, savunulan şey, geçerli kabul edilebilir olmak için gereken koşulları yerine getiren şeyin özelliği, büyük bir kişisel yetkinliği, saygınlığı olan kimse, bir şeye öznel olarak verilen önem, bir şeye, bir simgeye, bir göstergeye verilen saymaca ölçü” olarak tanımlanmaktadır (Hançerlioğlu, 1982:54).

TDK Türkçe Sözlük'te değer, “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan, soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık. Bir varlığın ruhsal, toplumsal, ahlaksal ya da güzellik yönünden taşıdığı düşünülen yüksek ya da yararlı nitelik” olarak tanımlanmaktadır (Ekşi, Katılmış, 2011, s.9).

Değer kelimesini günlük dilde, bir şey için biçilen kıymet anlamında kullanıyoruz. Bu nedenle değer kavramı sözlüklerde, bir şeyin değerini ifade etmeye

yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, biçilen kıymet olarak tanımlanmaktadır (Demir ve Acar, 1992, s.82; akt. Aydın ve Gürler, 2013, s.1).

Toplumsal yapının birlik ve düzeninin devamının temel nedeni olarak görülen, teşvik edilen, korunmaya çalışılan inanışlara değer denilir. Bir toplumun değerleri, bazen inanç, bazen kanaat, bazen de bilgi şeklinde meydana gelir. Her bir değer, o sosyal yapının birikmiş geçmişi sonucunda ortaya çıkar. Değerler, o toplumu meydana getiren bireylerin büyük çoğunluğu tarafından kabul edilirler (Tural, 1988; akt. Ulusoy, Tay, 2011, s.61).

Sosyal bilimlerde değer kavramına ilişkin farklı tanım ve yorumlar bulunmakla birlikte, değer, kişinin çevresiyle etkileşimi sonucunda benimsediği, davranışlarına yön verdiği kalıcı bir tutum olarak adlandırılabilir. Toplumsal olarak değerler, toplum tarafından en iyi, en doğru ve en yararlı olarak tanımlanan genel davranış ilkeleridir (Kaymakcan, 2008, s.12; akt. Aydın, Gürler, 2013, s.2).

Değer, insanın özelliklerinin, iyi ve kamil insan olma yeteneğinin ortaya çıkmasına katkıda bulunan, insan hayatını geliştirip yükselten ve kişiliği meydana getiren manevi bir olgudur (Hökelekli, 2011, s.265). Değerler, bireyin kendini iyi hissetmesini sağlayan ve kültürel alt yapısını oluşturan önemli faktörlerin başında gelir. (Tarhan, 2013)

İnsan, çevresindeki varlıkları anlamlandırmada kendisine has kriterler kullanır. Bu kriterler kimi zaman duyu organlarının kimi zaman da duygusal yönün bir sonucudur. Duyu organları ile elde ettiği özellikleri varlıkları tanımlamada kullanan insan, o varlığa önem atfetmede, önem vermede duygusal olarak sahip olduğu izlenimlerden yararlanır. Duygusal olarak sahip olunan bu izlenimlere değer denir. (Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007).

Değerler bireyin yaşamını etkileyen, bireyin yaşamda önem verdiği düşüncelerdir. (Doğanay, 2006). Değer, insanı insan yapan özellik ve insanı diğer canlılardan ayıran temel özellikleri içinde yer edinen tutumların tamamıdır. (Çavdar, 2009). Değerler, bireyin farklı durumlarda gösterdiği sürekli davranışlarına yön veren köklü inançlardır. Değerler tutum ve davranışlarla ilgilidir ve onlara yol gösterir. (Aydın

ve Akyol, 2012). Değer bir şeyin arzu edilebilir ya da edilemez olduğu hakkındaki düşüncedir.(Güngör, 1993).

Anzenbacher (1992) “değer” kavramının tanımı için gerekli temel bilgi ve edinimleri aşağıda şöyle sıralamaktadır:

- Ahlaki Değerlendirme: Bu alanda kendi ve ötekiye ait davranışlar “iyi” ya da “kötü” olarak değerlendirilmekte, ikincil kişiler ya da sosyal varlıklar, yapıları bakımından “adil” ya da “adil olmayan” olarak belirtilmektedir.

- Vicdan: Vicdan alanında her türlü eylemde bulunan kişi, “iyi” ya da “kötü” hakkında kesin ve belirgin bir anlayışa sahip olmalıdır. Ayrıca iyi davranma eylemi, sorumluluk karakteristiğini de beraberinde getirmektedir.

- İsteklilik: İsteklilik, eylemde bulunan kişinin davranış biçimleri arasında serbest seçme ve karar verme yetisine sahip olmasını ifade etmektedir. Böylelikle birey kendi ya da bir diğer kişinin davranışını değerlendirebilme yetisini kazanmaktadır.

- Sorumluluk: Sorumluluk, karşılaşılan davranışa verilen cevap biçimidir. Eylemde bulunan kişiden beklenen, mantıklı bir şekilde niçin böyle de başka türlü davranmadığını açıklayabilmesidir. Ayrıca da “İyi” ya da “kötü” hakkında getirilen görüşlerin, yine rasyonel bir argümentasyona dayandırılması

beklenilmektedir.

- Toplumsal Bağlam: Söz konusu toplumsal bağlam alanına toplumsal ve beşeri temel şartlar dâhil edilmektedir. Toplumsal bağlam, toplum içinde bir arada yaşamayı mümkün kılan ve toplumsal biraradalığın sonucu ortaya çıkan ve “hırsızlık yapmama” ya da “yalan söylememe” gibi adalet alanıyla ilgili sorularla ilgilenmektedir. Burada “hak” ve “haksızlık”, “görev” , “kanundışlılık” ya da “suç” gibi ahlaki ve hukuki anlayışlar iç içe girmektedir.

- Kişisel Değer Verme: Bu kavram aracılığıyla bir yandan kişinin ahlaki niteliği, yeterliliği ve ayrıca da kendine duyduğu saygı, diğer yandan diğer kişilerin ona karşı gösterdiği saygı anlayışı anlatılmaktadır.

Antropolojik bakış açısıyla hayvanlar için güdüler ne ise, değerler de insanlar için de aynı işlevdedir. Değerler, kişilerin davranışlarının düzenleyicisidirler. İnsanı diğer türlerden ayıran en önemli özelliklerden biri güdülerini en aza indirgeyerek öğrenme yeteneklerini yüksek tutmalarıdır. İnsanlar davranışlarını çok nadiren güdüselle olarak belirlemektedir. Sosyalleşme ve eğitim süreci içerisinde edinilen değer ve alışkanlıklar (Richter, 2001:237) aracılığıyla beşeri davranışlar yönetilmektedir. Öğrenilen değer ve alışkanlıklar bireyin kendi davranışını değiştiren çevre koşullarına göre düzenleme süresi içerisinde çok etkili olmaktadır. Beşeri değer ve alışkanlıklar yeni yaşam şartlarına uyum sağlayabilmek için sürekli değişmektedir ve toplumsal yaşamını düzenleyen kurallar yine değerlerden oluşmaktadır. Değer olgulara kural koyar ve bu kural üzerimizde yaptırımcı gücü olur. İnsanlar sosyal hayatlarında rol statülerini, değerlere göre edinirler. Tüm toplumlarda sosyal düzeni sağlayan, bireylere yol gösteren düşünce ve kuralları vardır. Normlar, yaptırım gücü yüksek olan kuralları sistemidir. Bu nedenle toplumların ekonomik sistemleri, hukuku uygulama yöntemleri, aile yapıları, ibadet biçimleri v.b. her zaman normlara göre yürütülmektedir (Özkalp, 1993:75; Dönmezer, 1990:170).

19. yüzyıldan itibaren değer kavramı batı felsefesinin içerisinde ciddi önem arzetmektedir. Friedrich Nietzsche değer kavramını “güncellik düşüncesinin anahtar kavramı” (Kuhn, 1978:344) olarak nitelendirmektedir. Nietzsche’nin tanımına göre değerler, “metafiziğin çöküşüyle “iyilik” ya da “en iyinin” öksüz bıraktığı yeri doldurmaktadır” (Nietzsche, 1956:685) ve bir canlının kendi ben’inin ve varlık koşullarının ihtiyaçlarına bağlı olarak ortaya koyduğu tercih olmaktadır (www.sonbaski.com/nisan2005suleyman.htm).

Gordon Marshall’ın “Sosyoloji Sözlüğü”nde ise değer kelimesi, bütünüyle farklı anlamları taşıyabilen bir kavram olarak adlandırılmaktadır.. Marshall’a göre tutum gösterme süreci içerisinde değerler, insanların etik veya uygun davranışları

hakkında neyin doğru neyin yanlış olduğu, neyin istenilir neyin reddedilir olduğu konusunda fikirleri göstermektedir (Marshall, 1999:133-135).

Değerler bir toplumda, bilinçli olarak arzu edilen ve insanlara sosyal yaşamda uyum sağlayan beklentilerdir ve farklı davranış şekillerinin, araçlarının ve hedeflerinin arasında kişinin seçimini belirleyerek onun davranışlarını yöneten, davranış biçimleri hakkında karar vermeye olanak tanıyan ve böylelikle kültürün belirleyici unsurları olarak kabul edilmektedir (Hillmann, 1994:928; Friedrichs 1994:739).

Sosyal bilgiler dersi programında değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâkî ilke ya da inançlar olarak tanımlanmıştır(MEB, 2005). Programda 20 değer verilmiştir. Bu değerler(MEB, 2005); Aile birliğine önem verme, Adil olma, Bağımsızlık, Barış, Özgürlük, Bilimsellik, Çalışkanlık, Dayanışma, Duyarlılık, Dürüstlük, Estetik, Hoşgörü, Misafirperverlik, Sağlıklı olmaya önem verme, Saygı, Sevgi, Sorumluluk, Temizlik, Vatanseverlik ve Yardımseverlik

Değer konusunda her insanın kendine ait bir değer şeması olduğunu söyleyen Allport, Vernon ve Lindzey (1960), değerlerin bir inanç olduğunu düşünmektedirler ve bireyin sahip olduğu inançlara dayanarak davranış ve tutumlar arasında tercih yaptığını söylemektedirler. Kendi başına değer yoktur. “Doğayı yararlı, doğru, iyi ve güzel yapan insandır. İnsan yaşadığımız evrene erekler koyar, değer niteliklerini katar ve böylece evreni yararlı, doğru, iyi ve güzel bir evren yapmakla insanlaştırır. Böyle insanlaştırılan bir evren, bir değerler evreni olmuş olur” (Kudryaşov, 2002: 14).

Sosyal bir varlık olarak insan, "toplum içerisinde yaşamak ve içinde yaşadığı toplumun değerlerini, inançlarını, davranış biçimlerini dikkate almak zorundadır" (Doğan, 1993:13). Sosyal yaşama uyum, yaşam devam eden bir süreçtir. Bu süreç, bireyin hem sosyal bir varlık olabilmesini, hem de toplum içerisindeki sürekliliğini sağlamaktadır. Sosyalleşme ile bireyler temel davranış yollarını öğrenmekte, belli amaçlar edinmekte ve toplumsal değerleri kazanmaktadırlar. Toplumsal kültürü oluşturan inançlar, fikirler ve kurallar birer değerdir ve toplumun oluşturduğu ortak

değerler, sosyal dayanışmayı sağlayan ve devam ettiren en önemli etkenlerden biri olmaktadır (Tural, 1992; Fichter, 1994).

Temelde sosyal değerler, insanlığı ilgilendirdiği için evrensel nitelik taşımaktadır. Değerlerin evrensel niteliklerinin yanında, farklı toplumlar ve milletler açısından yorumlanma durumlarına bağlı olarak da ulusal değer olarak çeşitlenebilmektedir. Buna bağlı olarak evrensel değerleri tüm dünyayı ve insanlığı ilgilendiren değerler olarak, ulusal değerleri ise belirli uluslara ait, o ulusun duygularını, inançlarını ve tutumlarını yansıtan değerler olarak tanımlanmaktadır.

Değer araştırmalarına önemli katkı sağlayan İngelehart’a göre değerler, “hayat hedefleri hakkında derinde köklenmiş, değişmez ve genelleştirilmiş düşünceler” olmakta; Rokeach’a göre “arzu edilen hakkında belirli davranış kuralları ya da geleneklerdir” ve Schwartz’a göre ise “motivasyon sağlayan bir yapıdır ve zamanbağlam dışında değişime dirençli, sabit ideal hedefleri temsil” etmektedir (İngelehart 1981, Rokeach 1970, Schwartz 1980).

Değerler, insanların yaşamları boyunca davranışlarını yönlendirmede etkili olan ve hayatının kalitesini arttırmada önemli olan tutumlardır. Değerler, insan davranışlarını açıklama konusunda büyük bir önem taşıdığından dolayı sosyal bilimcilerin daima dikkatini çekmiş ve ilgi odağı olmuştur (Yel, Aladağ, 2009, s.118). Değer, insanı tanıma ve anlama konusunda bir kriter olma özelliği taşımasının yanında insanları birleştirme, ortak hareket ettirebilme işlevine sahip olan birleştirici, açıklayıcı, mükemmelliğe ulaştıran bir olgudur. Değer, aklın belirlediği, vicdanın biçimlendirdiği, insanın arzuladığı, toplumun beklentilerine hitap eden, yönetici ve yönlendirici bir faktördür (Coşkun, 2014, s.113).

Yaptığı araştırmalarda değer alışkanlıklarını irdeleyen sosyal psikolog Oerter, değerlerin içselleştirilmiş veya içsel bir bağlam olarak anlaşılması gerektiğini, dünyayı nasıl gördüğümüzü, yorumladığımızı ve dünya üzerinde nasıl davranmamız gerektiğini belirleyen etken olduğunu ve kültür tarafından belirlenerek beşeri tutumlarla özdeşleştirildiğini söylemektedir. Ona göre beşeri tutumlar “toplumsal durumları değerlendiren, benbakışlı fikir beyan eden inançlar” olmaktadır (Oerter 1970:115:126).

Hilmi Ziya Ülken (2001) ise değerin her şeyden önce sezgi ile kazanılabileceğini söylemektedir. Değerde önemli olan mantık değil, sezgidir ve bütün değerler sezgilerle ifade edilebilmektedir. Ülken, bir şeyin somutluluk derecesine göre değer kimliği kazandığını ve soyut olan bir şeyin değer olmaktan uzaklaştığını ileri sürmektedir.

Kmiecik değeri bir hedef olarak ele alarak şu tespiti yapmaktadır: “Sonuç olarak vurgulanması gereken şudur ki, değerler, bir plana dayalı geleceğe yönelik hedeflerdir ve genellikle ideal standartların sosyo-kültürel aktarımları nedeniyle subjektif davranışları önemli ölçüde etkilemektedirler.” (Kmiecik, 1976:150)

Değerler, herkes için iyi, herkes için istendik olma özelliğine sahip ve evrensel geçerliliği olan tutumlardır. Değerler, insanların çoğunluğunun üzerinde anlaştıkları ve paylaştıkları asıl davranış ölçütleridir. Değerler, sosyal denetim ve baskının göstergeleridir. İnsanları doğru davranışlar göstermeye yönlendirir. Ayrıca toplum tarafından onaylanmayan davranışları engelleme görevi görür ve sakıncalı davranışların neler olduğunu ifade eder. Değerler aynı zamanda birlik, beraberlik ve dayanışma araçlarıdır. Ortak değerler, toplumsal dayanışmayı ortaya çıkartan ve bu dayanışmayı sürekli hale getiren en önemli unsurlardan biridir (Silah, 1998, s.154-165; akt. Aydın, Gürler, 2013, s.2).

Değerler, genetik olmayıp öğrenme sonucu oluşurlar. Sosyal yapı değiştiğinde, değerler de değişim göstererek yeni durumla uyumlu hale gelirler. Toplumun endüstrileşme seviyesi ve ekonomik alandaki değişimleri beraberinde yeni değerleri de ortaya çıkartmaktadır, eski değerler yeniden yorumlanmakta, değer sistemindeki önem sırası farklılaşmaktadır. Dini ve aile kurumlarına ait değerlerdeki değişimler diğer değerlere göre daha yavaş oluşmaktadır (Rokeach, 1973; akt. Akbaş, 2011, s.349).

Değerin özelliklerini şöyle sıralanabilir(MEB, 2005):

1. Değerler toplum ya da bireyler tarafından içselleşen birleştirici olgulardır.
2. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin olumlu anlamda menfaati için oluştuğuna inanılan kriterlerdir.

3. Sadece bilinç değil duygu ve heyecanları da etkileyen yargılardır.
4. Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren tutumlardır.
5. Değerlerin normlardan farkı normlardan daha genel ve soyut bir özellik taşımasıdır. Değerler normları da içerisinde barındırır.

Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, gaye, temel ahlâkî ilke, tutum veya inançlardır(MEB, 2005).

2.4 Değer Kavramının Tarihçesi

Ortaçağ dönemine kadar kilisenin insanlar üzerindeki büyük etkisiyle değer sistemleri yüksek derecede “Hıristiyan” özelliklerini taşımaktaydı; Fransız İhtilali’yle beraber demokrasinin ilgilendiği ve önemsendiği değerler olarak kabul edilen özgürlük , eşitlik ve kardeşlik değerleri, ahlaki olarak temel değerde olan insan onuru değerinden türetilerek günümüze kadar ainsanlığın ayrılmaz parçası evrensel ideal değerler olarak kabul edilmektedir. İleri bir demokratik sistemin kurulması için birer araç oldukları için toplumların çoğunun üzerinde bağlayıcı bir nitelik göstermektedirler.

Değerler; felsefe, sosyoloji, sosyal psikoloji, ekonomi, antropoloji ve sosyal antropoloji gibi bilimlerle ahlak ve din bilimlerinin konusu olmaktadır. Felsefede değer kavramı, ahlak ve estetik gibi iki alanı içine almaktadır. Felsefe tarihinde değer kavramı ve türleri ilk defa Sokrates tarafından ele alınmıştır. Sokrates’in yaşadığı dönemde Eski Atina’da filozoflar ve sofistler gibi aydınlar yer almaktaydı.

Sofistler dinsel olarak ana noktada temelleşmiş ahlaksal değerlere karşı çıkmaktadır. Sofistlerden Protagoras, “insan her şeyin ölçüsüdür” diyerek değerlerin insandan insana değişerek bireye göre olduğunu söylemektedir. Buna karşın Sokrates ise bütün insanlar için geçerli olabilecek ortak evrensel değerlerin olması gerektiğini savunmaktadır. Örneğin iyi nedir, kötü nedir? Gerçek nedir, gerçek olmayan nedir? (Aytaç, 1980). Günümüzde adam öldürme, birisinin namusuna tecavüz, bir insanın hakkını gasbetme, başkasının evine izinsiz girmek, birisine zarar verme vb. şeyler hemen

bütün toplumlarca ve kültürlerce yasaklanmakta ve evrensel değerler olarak kabul edilmektedir. Bunlara karşılık her ulusun kendine has değerleri bulunmaktadır. İnsanın yarattığı ilk değer ise sürekli olarak hayatının merkezinde olan konuştuğu dildir.

Bazı düşünürler, değerlerin insandan insana göre değişen, zamanla etkisini yitirebilen keyfi, öznel özellikler taşıdığı ve bunların nesnel temellerinin olmadığı, bu sebeple değerlerin bilimsel bir araştırmasının yapılamayacağını söylemektedir. Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren değerler, gerek felsefenin gerekse sosyoloji için önemli bir odak noktası haline geldiği görülmektedir. Sosyolojide Weber Protestan Etiğinin Analizi (Weber 1922:123) eseriyle değer kavramına bilimsel yaklaşımıyla batı dünyasındaki değer anlayışının getirdiği nedenler ve dinsel bağlamda getirdiği sonuçları açık bir dille açıklayarak değer araştırmalarına önemli bir katkı sağlamaktadır.

Özensel (2003) değerlerin bütün felsefe tarihi boyunca öznelci ve nesnelci yaklaşım biçimlerine göre sınıflandırılmasını şöyle sıralamaktadır:

- Hazcı (hedonist) değerler (Olumlu: haz; Olumsuz: acı)
- Bilgi değerleri (olumlu: doğru; olumsuz: yanlış)
- Ahlaki değerler (olumlu: iyi; olumsuz: kötü)
- Estetik değerler (olumlu: güzel; olumsuz: çirkin)
- Dinsel değerler (olumlu: sevap; olumsuz: günah)

Bilimdeki yargı dili doğru-yanlış iken değer yargıları iyi-kötü, güzel-çirkin gibi kavramları ele almaktadır. Bilim yargısı olabildiğince nesnel iken değer yargısı öznelidir. Çünkü her toplumun iyisi kötüsü, güzeli çirkinini öteki toplumlardan farklıdır. Temel değerlerin oluşmasında anne ve baba faktörü büyük önem taşımaktadır. Neleri söyleyip söylemeyeceğimiz, nelere inanıp inanmayacağımızı söyleyerek bize değerleri tanıtır ve benimsetmektedirler. Değerleri benimser ona göre yaşamınızı biçimlendirirseniz iyi çocuk olur, ödüllendirilirsiniz. Aksine değerleri benimsemez, umursamazsanız kötü çocuksunuzdur. Ulusal ve kültürel değerler, ülkeyi biçim kazandıran önemli olgulardır. Çünkü değerler, niçin yaşanacağını ve niçin ölüneceğini de ortaya koyarlar. Ülkenin

yaşam şartlarını iyileştirmek istiyorsanız, çok sayıda insanın değer sistemlerini etkilemekten başka yapacak bir şey yoktur. (Robbins, 1995:67). Değerlerin araştırılması adlı geniş bir araştırma yapan Allport, Vernon ve Lindzey'den sonra değerleri; estetik, teorik(bilimsel), ekonomik, siyasal, sosyal ve dinsel değerler olarak 6 grup halinde toplayarak bu tutum kabul edilmiştir (Güngör, 1994). Spranger de bu geleneğe uygun olarak değerleri teorik, ekonomik, estetik, sosyal, politik ve dinsel olmak üzere olmak üzere 6 kısma ayırır (Ünal,1981).

Sosyoloji ve sosyal psikolojideki değerler ise bir toplumun birer kültür parçasıdır.. Bir toplumu var eden ve onu sonsuza dek yaşatan o toplumun kültürüdür. Değerler, insanların yaşam ve dünya görüşünün yanında hayat felsefelerinin de tamamlayıcı parçasıdır(Ünal, 1981). Kişinin hayat felsefesi ve yaşantısı onun benimsediği değerler sistemidir. Bu sistem, bireylerin amaçlarına, hedeflerine, düşünce biçimine ve davranışlarına yol göstericilik yaparlar.

2.5 Değer Türleri

Ülken (2001) toplumların ve kültürlerin kendine ait değerleri olduğunu belirterek bunları aşkın, içkin ve normatif değerler olarak türlerine ayırmaktadır. Bu gruplamada nesne ile ilişkide ortaya çıkan daha çok bilgi ağırlıklı olan değerler içkin, sosyal ilişkilerde ortaya çıkan ve daha çok inançlar ile ilgili olanlar aşkın, kaynağı insan olan söz ve eylemlerin değişiminden ortaya çıkan değerler ise normatif değerler olarak ifade edilmektedir. Normatif değerlerde, eylemlerin değişiminde kriter hukuk, sözlerin değişiminde kriter dil, eşyaların değişiminde kriter iktisat olmaktadır (Poyraz, 2007; akt. Ekşi, Katılmış, 2011, s.9, 10).

Bir başka sınıflama Rokeach'a aittir. Rokeach (1973) değerleri amaç ve araç değerler olmak üzere iki gruba ayırır: başarı, barışın egemen olduğu bir dünya, eşitlik,adalet, özgürlük/hürriyet ve mutluluk gibi değerler amaç değerleri oluştururken hoşgörü, temizlik, yardımlaşma, dürüstlük ve sorumluluk gibi değerler de araç değerleri oluşturmaktadır (Coşkun, 2014, s.114).

Ercan (2001) ise değerleri ulusal ve evrensel değerler olarak sınıflara ayırmaktadır.

Bu sınıflamada ulusal değerler: millet/ulus, devlet, vatan, ordu, cumhuriyet, kahramanlık, dil, gelenek ve görenekler, mill marşı, bayrak ve mill bayramların oluşturduğu mill simgelerdir. Yine bu sınıflamada; demokrasi, insan hakları, özgürlük, adalet, bağımsızlık, uygarlık, barış duygusu, hoşgörü, saygı, sevgi, anlayış, uzlaşma, bilim, eşitlik, evre ve toplum duyarlılığı, sanat değerleri ise evrensel değerler olarak ifade edilmiştir (Yel, Aladağ, 2009, s.123).

Değer bireyin i sesi, toplumların görünmeyen bekçisidir. Birey herhangi bir olay karşısında bir karar vermek zorunda kaldığında yaptığı tercihi yaşadığı toplumun ona kattığı değerlere göre verir. Bireyin gösterdiği davranış, sahip olduğu değere göre şekillenir.

Fichter değerin işlevini şu şekilde sıralamıştır (Aydın, 2011):

a) Değerler bireyin ve toplulukların sosyal değerlerinin yargılanmasında hazır birer araç olarak kullanılır. Tabakalaşma sistemini mümkün kılar. Bireyin çevresindekilerin gözünde nerede durduğunun bilmesine yardım eder.

b) Değerler kişilerin dikkatini önemli ve yararlı olarak görülen maddi kültür nesneleri üzerine çeker. Bu değerli nesne, birey veya grup için her zaman en iyi olamayabilir. Fakat o nesnenin sosyal olarak değerli görülmesine ve onun için çaba gösterilmesine yol açar.

c) Her toplumda ideal düşünme yollarına değerler tarafından rehberlik edilir. Değerler, sosyal olarak kabul edilebilir davranışın adeta şemasını çizer. Böylece kişiler de hareket ve düşüncelerini en iyi hangi yolda gösterebileceklerini kavrayabilirler.

d) Değerler kişilerin sosyal rollerini seçmesine ve gerçekleştirmesine yardımcı olur.

e) Değerler sosyal kontrol ve baskının araçlarıdır. Kişileri değerlere uymaya yöneltirler, doğru şeyleri yapmaya cesaretlendirir; yanlış şeyleri yapmayı da engeller, yanlış şeyleri gösterir. Sosyal ihlallerden kaynaklanan utanma ve suçluluk duygusunun anlaşılabilmesini sağlar.

f) Değerler dayanışmayı sağlayan temel öğelerdendir. Birey kendisine yakın değerlere sahip olan bireylerle beraberdir. Ortak değerler, sosyal dayanışmayı yaratan ve devamını sağlayan en önemli öğelerden biridir.

İnsanların değerleri algılaması ve davranışa dönüştürmesi üzerine pek çok çalışması olan Rokeach ise (akt.: Akbaş, 2004), değerlerin işlevlerini şu şekilde sıralamıştır:

a) Değerler davranış standartlarını belirler: Değerler bireyin toplum içindeki davranışlarını belirler. Bireyler toplumsal olayları değerlendirirken ve yargılarken değerlerini kullanır. Değerler sayesinde insanlar inanç, tutum ve eylemlerini akıl süzgecinden geçirir ve toplumsal alanda kabul edilmezlik sonucu oluşan benlik zedelenmesini engeller.

b) Değerler karar vermede ve çatışmaları çözmede kullanılır: Birey çatışma ve karar verme durumuyla karşılaştığında değerler danışmanlık görevini yerine getirir. Böyle bir durum karşısında değerlerin biri değil birkaçı birden harekete geçer ve birey değerlerini kullanıp karar vererek çatışmaları çözer.

c) Değerler önem derecesine göre sıralanır: Değerler tek başına değil, birlikte var olurlar. Bir araya gelerek tutarlı ve sistemli organizasyonlar oluştururlar. Birey, aile, kişisel ilişkiler ya da iş yaşamı için ayrı değer sınıflaması yapabilir.

d) Değerler kalıtsal olmayıp öğrenme sonucu kazanılır.

2.6 Değer Eğitimi

Değerler, insanların herhangi bir kişi, nesne, olay, durum ile ilgili ortaya koyduğu hassasiyetlerdir. İnsani, ahlaki, kültürel, ruhsal, toplumsal,ulusal ve evrensel yönleri olan bu duyarlıkların özümsemesi ve benimsenmesi süreci, değerler eğitiminin temelini oluşturur (Yaman, 2012, s.17).

Okulun gerek kendi ideallerini gerçekleştirmek gerekse toplumun beklentilerini yerine getirmek maksadıyla, öğrencilerin değerleri kazanmaları veya geliştirmelerine

yönelik yapmış olduğu çalışmalar genel olarak değerler eğitimi olarak ifade edilmektedir (Ekşi, Katılmış, 2011, s.13).

Değer eğitimi, değişen dünyada kişilerin kendi kültürel ve toplumsal yargılarıyla birlikte evrensel değerleri kazanmasını ve yaşanabilecek olası durumlara karşı hazırlıklı olmalarını öngörmektedir (Doğan, 2004, s. 630).

Son yıllarda olumsuz davranış gösteren öğrenci sayılarında yaşanan artış, zararlı alışkanlıkların yaygınlaşmaya başlaması, medyanın ve teknolojinin çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri gibi nedenlerden dolayı değerler eğitimi dünyanın çoğu ülkesinde öğretim programlarında kendine yer edinmiştir.

Değer kavramına dair birçok özgün bakış açısı ve farklı tanımlar yapıldığı söylenebilir: Bacanlı (2011, s. 19) değerın Latince valere (güçlü, iyi, değerli olmak); Güngör (2000, s. 279) bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki düşünce; Yaman (2012, s. 17) bireylerin herhangi bir kişi, nesne, olay, durum vb. karşısında ortaya koyduğu hassasiyetler; Doğan (2007, s. 309) kişi ya da toplumun kabul ettiği var olma ve hareket etme stili; Girgin (2012, s. 8) toplumun kendi hakkındaki inanç ve tutumları olarak ifade etmiştir. Toplumsal yaşamda ulusal ve evrensel bağlamda değerlerle donanmış olmanın sosyal yaşam içinde bireylere pek çok farklı konuda kolaylık sağlayacağı söylenebilir.

Bu bağlamda değerlerin görevleri şu şekilde sıralanabilir (Fichter, 1990'dan Akt. Ulusoy ve Dilmaç, 2014, s. 8):

- Değerler bireylerin sosyal statülerinin belirlenmesinde birer araç olarak kullanılırken rollerin seçiminde ve gerçekleşmesinde rehberlik ederler.
- Değerler kişilerin dikkatini yararlı ve önemli olarak görülen maddi kültür nesneleri üzerinde yoğunlaştırır.
- Her toplumda ideal düşünme ve davranma yolları, değerler tarafından gösterilir. Böylece kişiler hareket ve düşüncelerini en iyi hangi yolda gösterebileceklerini kavrayabilirler.

- Değerler sosyal kontrol ve baskının araçlarıdır. Ayrıca değerler onaylanmayan davranışları engeller ve sosyal ihlallerden kaynaklanan utanma ve suçluluk duygularının kolaylıkla anlaşılabilmesini sağlarlar.

- Değerler dayanışma aracı olarak da işlevde bulunurlar. Toplum tarafından kabul görmüş ortak değerlerde sosyal dayanışmayı arttıran ve sürekli kılan önemli faktörlerdendir.

Değer eğitimi genel anlamda, öğrencinin değerli davranış ve insan modellerini kendine yol gösteren olarak görmesi amacıyla eğitilmesini kapsar (Kale, 2004; akt. Yel, Aladağ, 2009, s.124).

Değerler eğitiminin, sosyal yaşamdaki diğer insanları anlama, onlara katlanabilme, duyarlılık geliştirme ifadelerinin işaret ettiği davranışları özümseyen insanları yetiştirmek amacıyla uygulanan faaliyetlerin tamamını içerdiğini söyleyebiliriz (Ekşi, Katılmış, 2011, s.13).Toplum, maddi ve manevi yönden bizi saran davranışlar, karakterler, inançlar ve değerler sistemidir. Böylece toplumun oluşumunu sağlayan temel noktalardan birinin değerler olduğu söylenebilir. Değerler sadece eğitim yoluyla gelecek nesillere aktarılır. Bu şekilde toplumun sürekliliği sağlanmış olur (Aydın, Gürler, 2013, s.1, 2). Toplumsal birliktelik, huzur ve mutluluğun devamlı olması ancak değerlerin gelecek nesillere aktarılması ile gerçekleştirilebilir. Değerlerin içerisinde yer almadığı bir eğitim düşünülemez. Bundan dolayı, eğitimin nihai gayelerinden biri toplumun ortak değerlerini gelecek nesillere aktarmak ve öğretmektir. (Hökelekli, 2011, s.288).

Günümüzde, dünya ülkelerinde ve Türkiye’de insani değerlerde ciddi anlamda olumsuz değişimler olduğu görülmektedir. Bu olumsuz gidişat, insanoğlunu tehdit eder seviyelere ulaşmak üzeredir. İnsanlar, temel değerlerinden uzaklaştıkça, insanlığa dair değerleri de kaybetmeye başlamışlardır. Yaşanan bu kötüye gidişatı tersine çevirmek amacıyla, hemen hemen bütün dünya ülkeleri bir çözüm yolu arayışına girmiştir. Bu arayış sonucunda, eğitimin farklı dönemlerinde uygulanmak üzere değerler eğitimi olarak ifade edilen yeni bir eğitim içeriği öngörülmüştür (Yaman, 2012, s.15). Değerler eğitimi bireylerin iyi, dürüst, ahlaklı, kişiliği oturmuş, kendine güvenen, hem içeriisinde

yaşadığı kendi toplumuna hem de dünyaya yarar gösteren bireyler olarak yetiştirmelerini sağlamaktır. Amaç öğretilen bilgilerin sadece bilgi olarak kalmasını değil bir eyleme dönüşebilmesini sağlamak olmalıdır.

Değerler eğitiminin amacı, insanın kendini tanıması, kendini anlaması gibi süreçlerden geçtiği sırada gösterdiği yeteneğin gücünü en üst düzeye çıkarmak ve “iyi bir hayat” yaşamasını sağlamak olmalıdır. İnsanın diğer canlılarla arasındaki farkını ona gösterecek bir değerler eğitimi, diğer insanlarla ilişkilerinde temel değerlerin (sevgi, saygı, dürüstlük, güven, doğruluk gibi) önemine değinen bir eğitim olmalıdır (Çağlayan, 2006, s. 92). Değerleri özümseyen birey, saygı, sevgi, bağlılık, özgürlük, vicdan, kendini gerçekleştirme gibi bireysel değerlerle birlikte insanlık sevgisi, bilgisizlikle savaş, birlik beraberlik, vatan, millet sevgisi gibi toplumsal değerleri benimser ve sadece kendi yararına değil toplumun yararı için de mücadele eder (Salar, 2011, s. 24). Bundan dolayı hem bireysel hem de toplumsal mutluluk ve huzur için değerler eğitiminin önemi inkar edilemez bir gerçektir.

Değerler eğitimi, eğitim kurumlarında ahlaki ortam ve planlar ile değerlerin öğrencilere aktarılmasını hedefler. Ayrıca, öğrencideki değerlerin gelişimiyle ilgilenir, bu süreci takip eder, öğrencilerin sahip olması gereken değerler ile ilgili yol gösterir (Veugelers, 2000; akt. Yel, Aladağ, 2009, s.124). Bir ülkenin eğitim sistemi, o ülkenin önemseydiği ve eğitim sistemine de bunu yansıtmış olduğu temel değerlerle başlar. Bu değerler, eğitimin içeriğini, hedeflerini ve yönünü belirler (Doğan, 1997; akt. Ulusoy, Tay, 2011, s.66).

Değer eğitimi, eğitimdeki değer aktarımını güçlendirmek için farklı çözüm yolları arar. Bu aktarım ise okuldaki öğretim programı ve burada sağlanan ahlaki ortamla ilgilidir (Veugelers, 2000; akt. Ulusoy, Tay, 2011, s.66). Leming (2000)’e göre okullar varolduğu sürece duyuşsal eğitim eğitim devam edecektir. Çünkü okullar bilginin bilgisizlikten, sosyal düzenin düzensizlikten, savaş ortamının barış ortamından daha değerli olduğunu öğretirler. Kerschensteiner (1954) ise insanların oluşturduğu bütün grupların değerleri geliştirmesi gerektiğini belirtmiştir.

Birey ve toplum okulların bireylere bazı önemli değerleri benimsetmesi konusunda beklenti içerisinde. Okulların kuruluş gayelerinden biri de budur. Çocukların karşılaştıkları eğitim kurumları aile ve okullardır. Bunların yanında arkadaş çevresi ve teknolojik iletişim araçlarının da çocukların üzerindeki eğitsel etkisi oldukça fazladır. Bunlardan aile plansız, okul ise planlı birer eğitim kurumudur(Yeşil ve Aydın 2007).Demokratik toplumlarda okullar sadece bireylerin bilgiye ulaştığı merkezler değil,aynı zamanda insana yaşamsal hizmet sunan değerleri de veren kurumlardır. Eğitim iyi bir insan, iyi bir hayat ve iyi bir toplum oluşturmak yolunda gösterilen bir çaba olarak görülmektedir(Maslow,1996).

Millî Eğitim Bakanlığı, değerler eğitiminin okullarda nasıl yürütüleceği konusunda bir genelge yayımlayarak hem bu konuya verdiği önemi ortaya koymuş hem de öğretmenlere rehberlik görevini yerine getirmiştir: Eğitim sistemimiz öğrencilerimize; bilgi, beceri ve tutum edindirmenin yanında onların dengeli, sağlıklı, gelişmiş bir kişiliğe sahip, temel insani değerleri benimsemiş iyi insan ve iyi vatandaş olarak yetişmelerini sağlamak sorumluluğunu üstlenmiştir. Toplumsal hayatı şekillendiren, insanların birbirine bağlanmasını, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, tehlike ve tehditlere karşı koruyan ahlaki, insani, sosyal, manevi değerlerimizin tüm bireylere kazandırılmasında en önemli unsur eğitimidir. Bu kazanımların öğrencilerimize transfer edilmesi de değerler eğitimi oluşturmaktadır (MEB Genelge, 2010/53; akt. Yaman, 2012, s.20).

2.6.1 Değerler Eğitiminin Önemi Ve Amacı

Eğitimin en önemli görevlerinden biri de insanlara sahip olması gereken temel değerleri kazandırmaktır. İnsan doğası gereği değerlidir.Yani insan değerli olduğunu hissetmek ister. Saygıdeğer bir kişilik ve itibar kazanmayı ister. Değerli bir sosyal çevresi, eşi, dostu, çalışma arkadaşları olsun ister (Yaman, 2012, s.10).

Maslow (1996), insanların temel ihtiyaçlarının yanında; güvenlik, aidiyet duygusu, sevgi ve hoşgörü gibi yalnızca diğer insanlarla ilişki sonucunda ortaya çıkabilecek üst düzey ihtiyaçlarının da olduğunu belirtir. Toplumun kültürel yapısı

temel ihtiyaçları karşıladığı gibi, st düzey ihtiyaçları da karşılamalıdır (Akbaş, 2011, s.347).

Değerlerin iç yapısı insanın özünde, dış yüzeyi ise kültür dünyasında yer alır. Bu sebeple, insanın doğasında var olan ve onu mükemmel yapan özelliklerin keşfedilmesi ve bunu içselleştirip karakter halini alması için bilgiye ve yol gstericiliğe ihtiyaı vardır (Hökelekli, 2011, s.266).

Toplumdaki bireylerin birlik beraberliklerini ve kültürel yapının gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamanın temelinde değerler yer almaktadır. Bir toplumun kültür yapısının sağlam olmasının toplumun geçerli değerlerinin bireyler tarafından benimsenmesine bağlı olduğu söylenebilir. Bundan dolayı ailede, okulda ve çevrede olması gereken temel değerlerin aktarılması gerekmektedir (Ulusoy, Tay, 2011, s.61, 62).

Değerler eğitiminin en önemli noktalarından biri de toplumsal düzeni sağlamadaki yeridir. Toplumda bir arada yaşayan huzur içinde yaşayan bireyleri değerler ve kurallar birleştirir. Toplumsal hayatın düzeninin aksamadan devam etmesi için sadece kurallara uymak yeterli değildir. Birlikte oluşturulan toplumsal değerlerin, gelenek ve göreneklerin bir arada tutucu gücüne de gereksinim vardır (Yrkoğlu, 1983, s.167; akt. Aydın, Grlr, 2013, s.16). Toplumda insanlar arasındaki huzursuzlukların önlenmesinde, barışın, sevginin, hoşgörünün ve sosyal duygudaşlığın sağlanmasında kurallar kadar değerlere bağlı olarak yaşamak da önemlidir. Dolayısıyla bunun yolu kaliteli bir değerler eğitiminden geçer (Aydın, Grlr, 2013, s.16). Değerler, yalnızca bilgi aktarımıyla sınırlı değildir. Değerler insan kişiliğinin ve karakterinin oluşumunda önemli etkiye sahiptir. Değerler eğitiminin nihai amacı, bireylere bu konuda sadece bilgi aktarmak değil, bireylerin hayatını anlamlı kılmak, ruhsal dengeyi korumak, kişiliği, karakteri ve ahlakı sağlamlaştırmaktır (Aydın, Grlr, 2013, s.17).

Değer ğretiminin amacı, bireyin kendisini tanınmasını ve anlamasına katkı sağlayarak, ondaki yetenekleri st seviyeye çıkarıp kaliteli bir hayat sürdürmesini sağlamaktır (Kale, 2007, s.319; akt. Ekşi, Katılmış, 2011, s.14). Değerler eğitiminde çocukların, kendilerine ve topluma yararlı olacak temel değerleri psikolojik, bilişsel ve

sosyal gelişimlerine uygun olarak kazanmaları amaçlanır. Değerler eğitimi sorumluluk, sevgi ve karakter eğitimini desteklerken girişimciliği, temel insani değerleri kazandırmayı, kendisiyle ve çevresiyle barışık bireyler yetiştirmeyi, etkili bir okul kültürü yaratmayı, toplumsal düzeni korumayı da kapsar (Aydın, Gürler, 2013, s.16).

Kirschenbaum' a (1995) göre, değer eğitiminin doğasında toplumda var olan diğer insanlara yardımcı olma vardır. Okullar da bilgi, beceri, tutum ve değerleri gelecek kuşaklara aktararak onlara yardım etmeye çalışır. Değer eğitiminin iki amacı vardır. Birinci amaç; bütün insanların, özellikle çocukların, daha ahlaklı ve karakterli bir hayat sürerek hayatından memnun olmasını sağlamaktır. Çünkü yetişkinler, hayatın bazı zorlukları olduğunu, hatta trajedilerden oluştuğunu bilir. İkinci amaç ise, toplumsal iyiliğe katkı sağlamaktır. Bu ise insanlar da dâhil bütün canlılara, şefkat ve iyilikle davranmayı merkeze alır. Kısaca, değer eğitimi bireylerin değer geliştirmelerine yardımcı olarak onların memnun edici bir hayat inşa etmesine hizmet eder (Akbaş, 2011, s.347).

Değerler eğitiminde amaç, çocuğun topluma ve kendisine karşı olan sorumluluklarının farkına varmasını sağlamak, buna bağlı olarak da evde ve okulda uyumlu bir geleceğin kurulmasında kendilerine düşen görevleri yerine getirmelerini sağlamaktır. Ayrıca diğer insanlarla iş birliği yapmayı öğrenmek, başkalarının görüşlerine saygı duyulması gerektiğinin farkında olmak, anne ve babaya, öğretmenlere, yaşlılara ve yasalara kısaca toplumsal düzene yönelik saygı geliştirmektir (Yılmaz, 2010, s.66; akt. Aydın, Gürler, 2013, s.18). Değerlerin kazanılmasında önemli etkisi bulunan durumlardan biri de animasyon filmlerdir.

2.6.2 Animasyon / Çizgi Filmler

19. ve 20. yüzyılda meydana gelen hızlı değişim ve bunu takip eden gelişmeler iletişim ve bilgi teknolojilerini de önemli ölçüde etkilemiştir. Teknolojik gelişmeler aynı zamanda eğitim sürecinin de yapısını değiştirmiş, eğitim anlayışına farklı bir bakış açısı kazandırmıştır (Keser, 1991). Teknolojik gelişmelerin bir yansımasının da değerlerin aktarımında etkisi olduğunu düşündüğümüz animasyon filmlerdir.

Çocuklara kazandırılabilir özelliklerden biri olarak görülen değerlerin çocuklara yaparak-yaşayarak öğrenecekleri şekilde sunulması, bu değerleri içselleştirebilmelerine yardımcı olmaktadır (Dereli- İman, 2014; Yaka, vd. 2014). Yapılan araştırmalarda değerlerin çocukların eğitim programlarıyla bütünleştirilerek verilmesi sonucunda, pek çok değeri benimsedikleri belirlenmiştir (Akpınar ve Özdaş, 2013; Bektaş, vd. 2014; Brownlee, vd. 2016; Güzel- Candan ve Ergan, 2014; Johansson, 2011; Kaya, vd. 2016; Körükçü, vd. 2016; Meydan ve Bahçe, 2010; Sapsağlam ve Ömeroğlu, 2016; Sigurdottir ve Einarsdottir, 2016; Şirin vd., 2016; Thornberg 2016; Ulavere ve Veisson, 2015; Utyupova, vd. 2016). Araştırmalar sonucunda görüldüğü gibi soyut olan kavramlardan biri olan değerler kavramı, çocuğun ilişki ve iletişim içerisinde olduğu programlara sindirildiğinde çocuklar bu kavramları daha kolay öğrenebilmektedir. Çocuklar her ne kadar etraflarında olan her şeyi büyük bir öğrenme merakı içinde öğrenmeye çalışsalar da, bilişsel gelişimindeki olgunlaşmamışlıkla birebir bağlantılı olarak desteklenmeye ihtiyaç duymaktadırlar (Aral, 2011). Bu destekleme girişimleri çok küçük yaşlardan itibaren başlanarak sağlandığında ise çocuğun tüm gelişim alanlarına hem bir yatırım yapılmış olacak, hem de onun sosyal bir birey olmasının yolları açılacaktır (Santrock, 2016). Bu çabalar çocuklara farklı yollarla sunulabilse de, çocukların gelişim özellikleri düşünüldüğünde çizgi/animasyon filmlerin oldukça etkili olduğu söylenebilir. Çocukların en çok sevdiği programların arasında yer alan animasyon filmler, renkli ve hareketli olma özellikleriyle birebir bağlantılı olarak çocukları kendisine bağlayabilmektedir (Aktaş, 2005; Cesur ve Paker, 2007; Cihangir ve Demir, 2004; Cornolieu- Mari, 2015; Cuervo, vd. 2013; Kalaycı, 2015; Mukherjee, vd. 2014). Bilme, düşünme ve yapma kavramlarının bütünlüğünü içeren teknoloji (Satıcı, Akkuş ve Alp, 2009) ve uygulamaları, insanın doğayı kontrol altına alıp, elinde tutma ve yönlendirme çabasıyla birlikte varolmuştur. Yunanca anlamı hüner veya sanat olarak bilinen teknoloji kavramı, insanların üretim faaliyetlerinde bulunurken kullandığı yol ve kullandıkları yöntemler olarak tanımlanabilir. Bir başka ifadeyle teknoloji, insan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bilginin, ürün ve süreçlere uygulanmasıdır (Cardullo, 1996; Tekin, Güleş ve Burgess, 2000).

Son on yılda televizyon programları arasında özellikle animasyon türü filmlerin çocuklar tarafından daha çok tercih edildiği görülmektedir. Ayrıca bu filmler, gelişen ve yaygınlaşan internet ile bilgisayar ya da televizyon sayesinde tekrar tekrar izlenebilmektedir. Bu bağlamda informal bir öğrenme alanı olarak nitelendirilebilecek olan televizyondan çocukların en fazla etkilenen grup olmaları açık bir gerçektir (Bilici, 2014).

Alan yazın incelendiğinde çizgi/animasyon filmlerle ilgili birçok tanım yapıldığı görülmüştür.

Türk dil kurumu sözlüğünde ‘canlandırma, canlılık, hayatiyet’ anlamlarına gelen animasyon resimleri art arda hareketlendirme olarak da tanımlanabilir. Her ne kadar animasyon/çizgi film ayrı bir dal olarak düşünülse de aslında bir canlandırma sineması ürünüdür. "Çizgi film, teknikle sanatın iç içe olduğu bir canlandırma sineması tekniğidir. Grafik sanatların, sinemanın, müziğin edebiyatın, balenin, elektronik devrimin ortak ürünüdür" (Güvenç, 1994: 103). Animasyonun dünyadaki ve Türkiye’deki tarihine ise kısaca değinmek gerekirse;

Animasyon/çizgi filmlerin başlangıcı 1800’lü yılların sonuna dayanır ve sinemanın başlangıcından beraberlerdir. O zamanlarda çekimler stop-motion/duraklı çekim yöntemi ile gerçekleşmekteydi ve bu yöntemde çekim esnasında kamera durdurulmakta, filme alınan obje eklenmekte ya da uzaklaştırılmakta ve daha sonra çekime devam edilmekteydi. 1907’de J. Stuart Blackstone, stopmotion tekniğini kullanarak "Humorous Phases of Funny Faces" adlı animasyon/çizgi filmini yapmıştır. Bu tarihten itibaren bu teknikle birkaç tane daha animasyon/çizgi film çekilmiştir. Ancak 1914 yılı animasyon/çiz film tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. Earl Hurd 1914 'te celllülöz animasyonunu kullanmaya başlamıştır. Bu yöntemde kareler tek tek çizilerek çizgi testinden geçirilir. Daha sonra ara kareler çizilerek temize çekilir (Koçkan, 2005: www.beyazperde.com). Teknolojinin ilerlemesiyle beraber hem film teknolojisi gelişir hem de animasyon/çizgi filmlere olan ilgi artar. Bu da sektörün daha fazla büyümesini sağlamıştır. 1928- 1938 yılları arasında animasyon/çizgi film bir sinema eğlence aracı olarak olağanüstü bir gelişim gösterir. Animasyon/çizgi filmlerinin 10 yıl gibi kısa bir sürede sinemaya taşınarak sesli filmlerin üretilmeye başlamasıyla,

Walt Disney yapımı filmler öne çıkar. Masal kahramanlarının sinemadaki yerini, animasyon/çizgi filmler almıştır. Bu filmler arasında 1928 "Micky Mouse", "Donald Duck", "Silly Symphonies" ve ilk sesli çizgi film "Steamboat Willie" sayılabilir. Renkli ve kısa filmler dalında Oscar kazanan ilk film "Flowers and Trees" ve ilk uzun metrajlı film olan "Snow White and the Seven Dwarfs" bu dönemin diğer filmlerindendir (Tezcan,1990: 4).

Çizgi/animasyon film tek tek resimleri ya da hareketsiz duran objeleri gösterim sırasında hareket duygusu verebilecek şekilde düzenlemek ve filme aktarma işlemi olarak tanımlanmaktadır (Can, 1996:3). Animasyon kavramı Latince “animare” fiilinden gelmektedir ve ruhlaştırmak, hayata geçirmek, değiştirmek anlamını taşımaktadır (Almanca Sözlük, 2001:38). Bir diğer ifadeyle çizgi/animasyon film, cansız nesnelere, figürlere, karakterlere, hayvanlara ve materyallere filme özgü teknikler aracılığıyla hareket kazandırılarak yaratılan sinemasal bir anlatıyı ifade etmektedir. Bunun için tek tek resimler çekilerek her çekim arasında iki ya da üç boyutlu objelerin belirli biçimde hareket ettirilmesiyle ya da çizilmesiyle filmde hareket duygusu yaratılmaktadır (Eßer, 1997:29).

Türk Dil Kurumu’nca yayınlanan Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü’ne göre çizgi/animasyon film, “tek tek resimleri ya da devinimsiz nesneleri gösterim sırasında hareket duygusu verebilecek biçimde düzenlemek ve filme aktarma işi” şeklinde tanımlanmaktadır (Özön, 1981:49). Gelişiminden günümüze animasyon/çizgi film (canlandırma sanatları), kullandığı malzemenin çeşitliliği ve teknoloji ile olan paralel gelişiminden dolayı, tam bir tanımlama içine alınamamaktadır (Kaba, 2002, s.135).

Animasyon/çizgi film anlatım bakımından karikatür ve çizgi romana yakındır ama onlardan farklı olarak kendine özgü bir yaratma süreci teknikleri, anlatım dili ve yayınlama ortamı vardır. “Animasyon filmlerin en önemli özelliği hareketliliği, anlatacağı konuyu hareketle anlatmasıdır. Bu şekilde etki yaratır. Bunun yanı sıra hızdan ve yinelenmelerden de yararlanır” (Stephenson, 1973: 16 Aktaran: Özakçaoğlu,65). Animasyon film canlı ya da cansız nesneleri canlandırmak veya onlara yeni bir kimlik kazandırarak onları da olaylara dahil etme işlemidir. Animasyon

filmler, “süreci görüntüsel basitleştirme, öyküleri büyük bir hızla anlatma, doğayı stilize etme ve olayları anlaşılabilir zaman dilimlerine ayırıp yalınlaştırma gibi karakteristik özelliklerinden dolayı çağımızın hızlı iletişim araçlarından biri durumuna gelmiştir” (İlgaz,1997:9).

Çocukların izlediği televizyon programları araştırıldığında, ilk sırayı çizgi-/animasyon filmlerin aldığı görülmektedir (Özen ve Kartelli, 2017). 70’li yıllarda çocuk programlarının televizyon yayınları içerisindeki oranı %8,6 düzeyinde iken, günümüzde tam gün yayın yapan çizgi film kanalları ile bu oran %100’e ulaşmış durumdadır (İlhan ve Çetinkaya, 2013).

2.6.3 Animasyon Filmlerin Eğitimde Kullanımı

Günümüzde değerlerin öğrencilere kazandırılmasında etkili olan araçlardan biri de animasyon filmlerdir. Görme ve işitsel duyuların da aktif olarak süreçte kullanılmasından dolayı animasyon filmlerin değer öğretiminde payı büyüktür.

Animasyonların ticari amacı dışında bireylerin davranışını yönlendirme, izleyicisini etkileme ve izleyicine bir şeyler öğretme amacını da taşımaktadır. Çünkü eğitim, bireyin davranışlarını etkileme ve değiştirme hedefini taşımaktadır. Oktay (2001) çalışmasında eğitimi; "insana içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasına yardım edecek temel davranışları kazandırmak" şeklinde ifade etmiştir(Oktay, 2001:25).Çünkü eğitim beraber yaşayabilmek için bireyin yetiştirilme sürecinin tamamını etkilemektedir. Eğitim; toplumun yaratıcı gücü ve verimini artıran, bireye yeteneklerini geliştirme fırsatı sunan, sosyal adalet, fırsat ve olanak eşitliği prensiplerini gerçekleştiren en etkili araçtır. Çağımızda eğitim yalnızca bilgi aktarmak değil aynı zamanda yaşam biçimi oluşturmak için yapılan tüm faaliyetleri de içermektedir. Bireylere yeteneklerini geliştirmek için uygun ortam eğitimle sağlanır. Bu ortamda bireyler birbirlerinin haklarına saygı göstermeyi öğrenirler, uzlaşmayı benimser ve demokratik yaşamın şartlarına uygun olarak yaşamayı öğrenirler. Eğitim sürecinde bireylerde davranış değişikliğinin istenilen yönde olması beklenmektedir. Yaratılığın yanında üretken davranışlar kazandırmak amaçlanmaktadır (Türkoğlu, 1996: 2–3).

Çocuklara kazandırılabilir özelliklerden biri olarak görülen değerlerin çocuklara yaparak-yaşayarak öğrenecekleri şekilde sunularak aktarılması, bu değerleri içselleştirebilmelerine yardımcı olmaktadır (Dereli- İman, 2014; Yaka, vd. 2014). Yapılan araştırmalarda değerlerin çocukların eğitim programlarıyla bütünleştirilerek verilmesi sonucunda, pek çok değeri içselleştirebildikleri belirlenmiştir (Akpınar ve Özdaş, 2013; Bektaş, vd. 2014; Brownlee, vd. 2016; Güzel- Candan ve Ergen, 2014; Johansson, 2011; Kaya, vd. 2016; Körükçü, vd. 2016; Meydan ve Bahçe, 2010; Sapsağlam ve Ömeroğlu, 2016; Siguardordottir ve Einarsdottir, 2016; Şirin vd., 2016; Thornberg 2016; Ulavere ve Veisson, 2015; Utyupova, vd. 2016). Araştırmalar sonucunda görüldüğü gibi soyut olan kavramlardan biri olan değerler kavramı, çocuğun ilişki ve iletişim içerisinde olduğu programlara yerleştirildiğinde çocuklar bu kavramları daha kolay öğrenebilmektedir. Çocuklar her ne kadar etraflarında olan her şeyi öğrenme merakıyla öğrenmeye çalışsalar da, bilişsel gelişimindeki olgunlaşmamışlıkla birebir bağlantılı olarak her zaman desteğe ihtiyaç duymaktadırlar (Aral, 2011). Bu destekleme girişimleri çok küçük yaşlardan itibaren başlanarak uygulandığında ise çocuğun tüm gelişim alanlarına hem bir yatırım yapılmış olacak, hem de onun sosyal bir birey olmasının yolları açılacaktır (Santrock, 2016). Bu çabalar çocuklara çeşitli yollarla sunulabilse de, çocukların gelişim özellikleri düşünüldüğünde çizgi/animasyon filmlerin oldukça etkili olduğu söylenebilir. Çocukluk çağı, bireylerin karakter gelişiminin temellerinin atıldığı, toplum değerlerinin ve “doğru-yanlış”, “güzel-çirkin” gibi davranış kalıplarının öğrenilme sürecinin yoğun olarak yaşandığı önemli bir dönemdir (Mutlu, 1999).

Animasyon filmlerin eğitimde kullanmasının çocuklara pek çok konuda fayda sağladığı söylenebilir. Bu faydalara bakacak olursak: farklı olaylarla karşılaşınca nasıl başa çıkılacağını güvenli bir yolla gösterme; daha önce karşılaşmadıkları olaylarla ya da günlük yaşam problemleriyle karşılaşmalarını sağlama; nasıl arkadaşlık ilişkisi kurabileceklerini, doğru ve yanlış arasındaki farkı anlayabilmeyi, toplum içinde nasıl davranmaları gerektiğini öğrenmeyi, hayallerini düşünmeyi sağlama biçiminde sıralanabilir. Bu faydalar irdelendiğinde her birinin değerler eğitimine hizmet ettiği görülmektedir (<https://targetstudy.com>). Rae (2000)’e göre çizgi/animasyon filmler dersleri monotonluktan ve sıkıcılıktan kurtaran, dikkat çekici araçlardır. Öğrenme

ortamlarını zenginleştirmede, bazen amaçlı olarak öğrenme etkinliklerinin içinde bazen de artan zamanı değerlendirmek için plansız olarak derslerde kullanılmaktadır. İçerikleri incelendiğinde ise pek çok davranış ve değerin hatta dilin öğretiminde bile çizgi-/animasyon filmlerden yararlanılabileceği söylenebilir.

Çizgi/animasyon filmin eğitim alanında rol oynaması, animasyon filmin yapısında var olan görsel düzenlemeler, hareket ilişkisine dayanır. Görsel, işitsel bir iletişim aracı olan animasyon film, karmaşıklığı açıklığa kavuşturmak, görünmez olanı görselleştirmektir. Bir olay, animasyon film yoluyla simgelerle sadeleştirilerek aktif bir öğrenme ortamı sağlanabilir. Animasyon filmde konu, gerçekçi bir yaklaşımla verildiği gibi karikatürize edilerek ya da güldürü bir biçimde de aktarılabilmektedir. Böylece eğitim süreci eğlenceli bir hale dönüştürülerek, kişilik bilgisi isteği artırılabilir. Ayrıca rengin ve sesin de birlikte kullanımı ile kişilik bilgisinin de akılda kalıcılığı artmaktadır (Alan,2009:64-65).

Nast (2002) çizgi-/animasyon filmlerin eğitimde yararlanılabilecek başlıca medya objesi olduğunu ifade etmiştir. Bu durumu kelimelerin ifade etmekte yetersiz kaldığı pek çok soyut kavramı çocuklara kolay biçimde öğretilmesine olanak tanınması; “bir resim bin cümleye bedeldir.” savından hareketle kültürle ilgili çocuklar için üst düzey olan soyut kavramları öğretmede eğitimcilerin işini kolaylaştırması; tarihi ve sosyal konuların çizgi/animasyon filmlerde ele alınması şeklinde açıklamıştır.

McCloud (1993) çizgi/animasyon filmlerin bazı mesajları örtük bazı mesajları ise açık biçimde vermeye olanak tanıdığını, karmaşık kavramları iletmede kusursuz bir araç olduğunu belirtmiş; bunun yanı sıra ayrıntılı olay ve durumlarla beraber kavramları da basitleştirme konusunda eğitimde sıklıkla kullanılabileceğini vurgulamıştır.

“Görme konuşmadan önce gelmiştir. Çocuk konuşmaya başlamadan önce bakıp tanımayı öğrenir” (Berger, 1988:7). Birçok şeyin öğrenilmesi görerek gerçekleşmektedir. Görerek algılanan nesne ve şekiller tanımlanmakta, mesajlar aktarılması gerçekleşmektedir. Oluşan süreçte değişik tepki ve davranışlar meydana gelmekte ve çocukluktan başlayan öğrenme süreci içinde çevrenin de benimsediği davranışlar algılanarak soyut kavramlardan somut değerlere ulaşır çocuğun da bu

değerleri benimsediği görülmektedir. Eğitim amaçlı çizgi-/animasyon filmlerde aktarılan göstergeler, anlamların tanımlanması ve irdelenmesiyle oluşmaktadır. Animasyon filmde her resim en küçük anlamı taşıyan birimdir. Tüm resimler birlikte animasyon filmin anlamlı bir bütünlük içerisinde olmasını sağlamaktadır. Tek tek hazırlanan resimler, kendilerine özgü nokta, şekil, renk gibi plastik öğelerin görsel düzenlemelerini göstermektedir.

Çizgi film-/animasyon film , görsel yapısı içerisinde çok fazla gösterge türü kullanmakta ancak buna karşılık simgesel bir anlatım aracı olma özelliğini taşımaktadır (akt. Sezgin, 1981:349). Çizgi-/animasyon filmlerin çocuğun bilişsel, duygusal ve davranışlarına yakın olması ve animasyon/çizgi film kahramanlarıyla kolayca özdeşleşebilmesi animasyon/çizgi filmlerin tercih edilme sebeplerindendir. Bu açıdan bakıldığında çocuk sadece animasyon film izleme süresince hareketsiz bir şekilde durmaktadır. Ama zihinsel olarak bir hareketlilik söz konusudur. Gerçekte sessizlik, başka deyişle pasif dinleme, kabul edilmiş olmayı simgeleyen sözsüz bir iletidir. Bu durum çocuğun kendisine ulaşan uyaranlar üzerinde kavramsal yetilerini, düşünme yönünden düzenlemesi olarak görülmektedir. Çizgi-/animasyon filmler görme ve işitmeye dayalı bir iletişim aracı olarak, karmaşıklığı anlaşılabilirleştirilerek, görünmez olanı görselleştirecek özlü bir öğretim sağlamak için yoğunlaşmaktadır.

Çizgi-/animasyon filmlerde konular yalınlaştırılarak etkin bir öğrenme sağlanır. Ayrıca rengin ve sesin devreye girmesi ile kişilik bilgisinin akılda kalıcılığı artmaktadır (Güler, 1992: 92).

Yapılan alan yazın araştırmalarından da görüldüğü gibi çizgi/animasyon filmlerin eğitimde kullanılmasının pek çok yararının olduğu anlaşılmıştır. Özellikle animasyon/çizgi filmlerin görsel ve işitsel destekleriyle soyut olgular olan değerlerin öğrenilmesinde ve benimsenmesinde katkısı büyüktür. Soyut kavramlar olan değerlerin görsellikten ve işitsellikten uzak geleneksel anlatımlarla öğrencilere aktarılması ya da ezberletilmesi muhtemelen kalıcılıktan uzak olacaktır. Fakat bu değerlerin eğitimde animasyon filmleri kullanılarak aktarımı söz konusu olduğunda kalıcılığının daha yüksek olacağı düşünülmüştür.

2.6.4 Yapılan Araştırmalar

Yapılan alan yazın taramasında çizgi/animasyon filmlerinin değeri eğitimindeki yeri ve önemi hakkında bazı araştırmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Aşağıda bu araştırmaların problem, yöntem, ve bulguları ile alan yazına katkılarına yer verilmiştir.

Bahadır Gülden'in "Değerler Eğitiminde Çizgi Filmlerin İşlevi" adlı çalışmasında birbirinden farklı animasyon/çizgi filmlerin incelendiğı görülmüştür. Bu araştırmanın amacı animasyon filmlerde ne gibi değerlerin mevcut olabildiğini öğrenmek ve bu değerlerin kültür aktarımına yapabilecekleri katkıları tespit edebilmektir. Yazar araştırmasında yöntem olarak animasyon filmlerinde değeri niteliğı taşıdığı düşünölen öğelerin tespit edilerek izleyici kitlesini eğlendirmenin yanı sıra onlara ne gibi iletiler aşölamak istediğinin belirlenmesi amaçlanmış olup bu kapsamda içerik analizi yapılarak elde edilen bulguları değerlendirmiştir. Bu bağlamda Rokeach, Splinger, Grimm ve Horstmeyer gibi çizgi/animasyon filmler değeri açısından incelenmeye tabi tutulmuştur. Yapılan incelemeler sonucunda yazar incelenen animasyon filmlerde filmlerde dayanışma, yardımlaşma, mücadele, hoşgörü, iyilik gibi çok temel ve önemli değeri başta olmak üzere pek çok değeri benimsetilmesine katkı sağlayacak niteliklerin olduğı saptanmıştır. Bununla beraber kendi değerilerimizle uyuşmayacak veriler de elde etmiştir. Dolayısıyla animasyon filmler eğitsel açıdan faydalı olabilecekleri gibi salt eğlence araçları olarak görölerken masum, zararsız yapımlar olarak da algılanmamalıdır. Animasyon filmlerin kültür ve değeri aktarımına yönelik işlevselliğı ise kendi kültür ve değeri birikimlerimiz doğrultusunda yoğrularak ortaya konulduğı takdirde kültür yozlaşmasına karşı ortaya çıkabilecek risklerin önüne geçilmesine katkı sağlayabileceğı gibi eğitim sisteminin de ulaşmayı hedeflediğı davranış ve ahlak becerilerinin kazandırılmasında önemli rol oynayacaktır.

Pınar Özgökbil Bilis ise "Çizgi Filmlerde Temsil Edilen Toplumsal Değerler Sistemi" adlı çalışmasını yapmıştır. Bu çalışmasında değeri açısından içerisinde farklı türde değeri barındıran animasyon/çizgi filmler seçilmiştir. Yazarın bu çalışmadaki amacı bu filmlerde yer alan değeri belirlemek olmuştur. Bu animasyon filmler;

Simpsonslar, Winx Kulübü, Sünger Bop'un beş bölümüdür. Sünger Bop animasyon filminde; arkadaşlık/dostluk, dürüstlük, doğruluk, yardımseverlik nezaket barış, huzurlu yaşam, adalet görev bilinci, güven, sorumluluk üstlenme, özgürlük, mutluluk memnuniyetlilik, doğa macera,değişiklik / heyecan, haz, eğlence, başarı,kendini geliştirme gibi olumlu değerler görülmüştür. Bunların yanında olumsuz değer olarak ise güç, hiyerarşi, maddi edinim gibi değerler görülmüştür. Winx Kulübü adlı animasyon filminde ise ; dürüstlük, doğruluk, empati dostluk/ arkadaşlık, ekip çalışması, adalet, görev bilinci, sorumluluk, macera değişiklik / heyecan, haz, eğlence, güzellik, yaratıcılık gibi değerlere değinilmiştir. Olumsuz değer olarak ise güç ve egemenlik değerleri görülmüştür.

Gül Kadan ve Neriman Aral'ın 'Evrensel Değerlerin Çizgi Filmler Açısından İncelenmesi" konulu araştırmalarında öncelikle okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocukların en çok izledikleri animasyon filmleri belirlemiştir. Bu animason filmler incelenerek hangi evrensel değerlere ne sıklıkta değinildiği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda çocuklara izletilen animasyon filmlerde en fazla yardımlaşma değerinin vurgulandığı, bu değeri sırasıyla dostluk, saygı, hoşgörü, özgürlük, sevgi, dürüstlük, adalet ve kardeşlik değerinin izlediği belirtilmiştir. Araştırma sonucunda en fazla yardımlaşma değerinin vurgulanmasını, toplumsal ihtiyaçlara bağlı olarak açıklamak mümkün görülmektedir. Yardımseverlik, bir toplumdaki bireylerin herhangi bir işte karşılık beklemeden karşısındaki kişiye destek olmasını gerektiren, toplumun huzurlu bir şekilde devamında önemli güç ve etkileri olan bir değerdir (Aydın ve Akyol- Güler, 2014). Yazar araştırma verilerinden elde ettiklerine göre değerlerin bir toplumda oldukça önemli olduğu gerçeğinden hareketle başta ebeveynler ve öğretmenler olmak üzere tüm toplumun bu konuda duyarlı davranması gerektiğini ifade etmiştir. Ailelerin çocuklarının severek izledikleri çizgi filmlerde yer alan değerler hakkında bilinçli olmaları, gerektiğinde çocuklarına açıklamalar yapmalarını ve animasyon film yapımcılarının almış oldukları ya da üretmiş oldukları animasyon filmlerde evrensel değerlere uygun bir şekilde ve eşit oranda yer vermeleri gerektiğini belirtmiştir. Bunların yanından öğretmenlerin özellikle değerleri ifade eden animasyon filmleri eğitim materyali olarak kullanmalarını ve bu animasyon filmlerin çok boyutlu olarak incelenmesi önerilmiştir.

Erkan Yaman, Fatma İ. Bayburtlu, Sümeyye Kırmızı ve Betül Tekir'in "Dede Korkut Animasyon Filminde Yer Alan Değerler" adlı konulu çalışmasında animasyon filmde yer alan değerler incelenmiştir. Bu animasyon filmde özellikle dostluk, doğruluk, saygı, ahlak kuralları, dinî değerleri geliştirici iletiler, yardımseverlik, özgüven, sabır, empati, toplumsal kurallar, liderlik ve sorumluluk değerleri ön planda tutulduğu ve animasyon filmin her bölümünde çocukların değer gelişimini olumlu etkileyecek bulgulara rastlanmakta olduğu belirtilmiştir. Çalışmada olumlu değerlerin yanında olumsuz örnek teşkil edecek değerlerin de yer aldığı açıkça söylenmiştir. Dolayısıyla yazar önerilerinde günlük hayatta kullanılan ifadelerle daha çok yer verilmesi gerektiği, değerlerin çocuklara kazandırılması için son derece uygun bir dizi olarak değer kazanımına dönük sahneler artırılması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca animasyon filmde yer alan batıl inanç içeren unsurlar kısıtlanması gerektiğini ve özellikle çocuk kahramanlar abartılı şiddet içeren unsurlardan uzak tutulması konusunda söylemlerde bulunmuştur.

Tuğba Selanik Ay ve Çağdaş Korkmaz'ın "Küçük Hezarfen" adlı animasyon filmi Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlere ve kültürel öğelere değinmesi bakımından incelenmiştir. İncelenmesi sonucunda bu animasyon filmin (Bilimsellik, yardımseverlik, sevgi, duyarlılık, dayanışma, saygı, sorumluluk, hoşgörü, sağlıklı olmaya önem verme, empati, çalışkanlık, estetik, vatanseverlik, misafirperverlik, dürüstlük, aile birliğine önem verme, barış, adil olma, temizlik, özgürlük, bağımsızlık) içerdiği belirlenmiştir. Değerleri yanı sıra kültürel öğeler açısından da doğal ve tarihi yerlere "Küçük Hezarfen" animasyon filminde sık sık yer verildiği belirtilmiştir. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin içinde yaşadığı ülkeyi tanımaları ve coğrafi farkındalık geliştirmeleri bağlamında katkı sağlayacağı düşünüldüğü ifade edilmiştir. Bu bağlamda hem değerlerin aktarılmasında hem de kültürel öğelerin aktarımında da bir araç olarak "Küçük Hezarfen" çizgi filminden yararlanılabileceği yazar tarafından belirtilmiştir. Sonuç olarak araştırmada; Değerler eğitimi ve kültürel öğelerin aktarımı bağlamında bir kaynak olarak "Küçük Hezarfen" animasyon filminin ilgili kısımlarından yararlanılabileceği gibi değerleri ve kültürel öğeleri aktarma bağlamında farklı animasyon filmlerin de incelenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Hasan Basri Turhan,“Türk Yapımı Animasyon Filmlerin Değerler Üzerine Etkisi” adlı çalışmayı gerçekleştirmiştir. Araştırmada 6 adet Türk yapımı animasyon film ele alınmıştır. Bunlar sırasıyla “Ayas, Canım Kardeşim: Uzaylılar mı Gelmiş, Evliya Çelebi Ölümsüzlük Suyu, İksir, Köstebekgiller: Perili Orman ve Köstebekgiller: Gölgenin Tılsımı “ adlı animasyon filmlerdir. Yapılan çalışmada yazar toplamda 152 adet değere rastlandığını ifade etmiştir. İncelenen Türk yapımı animasyon filmlerin değerleri aktarma konusunda içinde bazı olumsuz özellikler barındırsa da başarılı olduğunu söylemenin mümkün olabileceği belirtilmiştir. Çünkü gerek sözlü gerekse görsel olarak değer aktarımı çeşitli şekillerde başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir denilmiştir. Yazar, yapılan çalışmanın belirli sınırlılıklar içinde olduğundan tüm animasyon filmler için bu yargıya varmanın da mümkün olmayacağını dile getirmiştir.

Taşkın İnan ise “Çocuk Medyasında Evrensel Ve Yerel Değerlerin Aktarımı” adlı araştırma yapmıştır. Yazar bu çalışmada medyada evrensel ve yerel değerlere ne kadar değinildiğini göstermek amacıyla medya üzerine incelemelerde bulunmuştur.Bu çalışma değerlendirildiğinde, Trt Çocuk kanalının değer aktarımında olumlu etkiye sahip olacağı sonucuna varılmıştır.Ancak televizyon izleme süresi, doğru zamanlama, yaş gibi faktörlerin unutulmaması, çocukların sağlıklı gelişimi, öğrenmesi ve eğlenmesi gibi durumlarında göz ardı edilmemesi gerektiğini ifade edilmiştir. Ayrıca, ileride yapılacak çalışmalarda animasyon filmlerin değer aktarımı yerine değerler eğitiminde animasyon filmlerin kullanılması üzerine araştırma yürütülebileceğini böylece animasyon filmler aracılığıyla çocuklarda değer kazanımı yapılabileceğini ifade edilmiştir. Sonuç olarak da çağdaş eğitim yöntemlerinden etkileşimli eğitim için de ortamlar yaratılabileceği belirtilmiştir.(İnan,2015)

Ali Yağlı ise “Çocuğun Eğitimde Ve Sosyal Gelişiminde Çizgi Filmlerin Rolü: Caillou Ve Pepee Örneği” adlı konulu çalışma yapmıştır. Yazarın bu çalışmadaki amacı çocuğun eğitiminde ve gelişiminde belirtilen animasyon/çizgi filmlerinin ne gibi etkilerinin olduğunu saptamaktır. Yazar çalışmasında animasyon filmlerin olumlu yönleri olduğu gibi birçok olumsuz yönleri de olabileceğini belirtmiştir. Olumsuz yönlerini fiziksel ve zihinsel sorunlar yanında kültürel yozlaşma gibi örneklerle sıralarken olumlu olarak da yardım severlik, okuma alışkanlığı gibi özellikler yanında

hayata bakış açılarını zenginleştirerek milli değerleri eğlenceli bir şekilde öğrenebilmelerine katkı sunabileceğini ifade etmiştir (Yağlı, 2013).

Adem Beldağ ve Seher Yazar Kaptan, “Arabalar Filminin İçerdiği Değerlere İlişkin Bir İnceleme” adlı bir çalışma oluşturmuştur. Bu çalışmanın amacı Arabalar 1 “Cars 1” animasyon filminin içerdiği değerlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve UNESCO yaşayan değerler listesine göre incelenmesidir. Araştırmada, belirtilen animasyon film derinlemesine incelenmiş ve içerisindeki değerler belirtilmiştir. Yazarlar araştırma sonucunda incelenen animasyon filmde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan 20 değerden 16 tanesine değinildiği tespit etmiştir. Araştırma kapsamında incelenen bir diğer değer grubu olan UNESCO değerlerinin tamamına vurgu yapıldığı belirlenmiştir. Duyarlılık, dürüstlük, saygı, sevgi, yardımseverlik ve alçak gönüllülük olumlu olarak vurgu yapılan değerler arasında yer almıştır. Bununla beraber aynı değerlere olumsuz örnek teşkil eden durumlar da saptanmış ancak film içinde olumsuz örnekler olumluya dönüştürülmüştür.

BÖLÜM 3: BÖLÜM III: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve elde edilen verilerin nasıl analiz edildiğine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırmanın temel amacı animasyon filmlerin çocukların değer eğitimi etkilerinin hangi konularda olduğunun, hangi değerlerin daha çok fark edilip benimsendiğinin ortaya çıkarılmasıdır. Araştırmada nitel araştırma deseni seçilmiş, görüşme, doküman incelemesi, tekniğinden yararlanılmıştır.

Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların bağlı bulundukları çevre içerisinde gerçekçi ve bütüncül bir biçimde araştırılmasına ve anlaşılmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği bir yaklaşımdır (Yıldırım, Şimşek, 2013, s.35). Doküman analizi ise, araştırılması amaçlanan olay ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin, veri kaynağı olarak sistemli analizini kapsayan bir yöntemdir (Yıldırım, Şimşek, 2004, s.153; akt. Karasar, 2009, s.183). Doküman analizi beş aşamada yapılmıştır; (1) dokümanlara ulaşma, (2) orijinallliğini kontrol etme, (3) dokümanları anlama, (4) veriyi analiz etme, (5) veriyi kullanma (Forster, 1995; akt. Yıldırım, Şimşek, 2004, s.159).

3.2 Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu İstanbul'un bir ilçesinde bulunan ve velilerinin büyük bir çoğunluğu yükseköğrenim görmüş ve orta/üst gelir grubuna mensup kişilerden oluşan bir ortaokulunda öğrenim gören 5. sınıf seviyesindeki 8 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3 Verilerin Toplanması

Bu çalışma için nitel araştırma yöntemlerinden görüşme seçilmiştir. Görüşme yöntemlerinin en önemli katkısı, araştırılan konuyu, ilgili bireylerin bakış açılarından görebilmeye ve bu bakış açılarını oluşturan sosyal yapıyı ve süreçleri ortaya koymaya olanak vermesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Görüşme nitel araştırmada en sık kullanılan veri toplama aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Görüşme yoluyla, deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar ve zihinsel algılar ve tepkiler gibi gözlenemeyeni anlamaya çalışırız (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Bu nedenle çalışmada öğrencilerin animasyon filmlerde hangi değerleri elde ettiklerini öğrenmek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır.

Nitel araştırmalarında görüşmelerden elde edilen verilerle içerik analiz aşamaları doğrultusunda çözümleme gerçekleştirilecektir.

3.4 Veri Toplama Araçları

Araştırmada temel veri toplama aracı Arabalar 1 animasyon filminin yasal cd si oluşturmaktadır. Film ingilizce orijinal metni ve Türkçe alt yazı ile sunulmuştur. Öğrenciler okulda ağırlıklı olarak İngilizce eğitim aldıklarından dolayı alt yazıya gerek olmadığını ifade etmişlerdir. Filmin orijinal seslendirmesiyle izlenmesinin değer eğitimi açısından önemli olan beden dili ve vurgulama yönünden önemli bir avantaj oluşturduğu söylenebilir. Araştırmacı Arabalar 1 filminde hangi değerlerin bulunduğunu belirlemek amacıyla filmi izlemiş ve bir değer listesi oluşturmıştır. Bu listenin doğruluğunu test etmek amacıyla film, aynı okulda bulunan bir başka Sosyal Öğretmeni tarafından da izlenmiştir. Yapılan karşılaştırma sonucunda iki öğretmen tarafından oluşturulan değer listelerinin % 90 oranında örtüştüğü görülmüştür. Araştırmada iki öğretmen tarafından belirlenen ortak değerler üzerine çalışılmıştır. Araştırmacı öğrencilerle çalışmaya başlamadan önce söz konusu değerlerin yer aldığı zaman aralıklarını da belirlemiştir. Bu kısımlara ait dialoglar yazıya dökülmüştür. Bu metinler içerik ve söylem analizine tabi tutmuştur.

Araştırmanın diğer veri toplama araçlarını Sosyal Bilgiler dersi öğretim programları ve ders kitapları oluşturmaktadır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan değerler incelenerek analiz edilmiştir. Bu analizin sonucunda tablo 3.1’de 5. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan değerler verilmiştir.

Tablo 3.1: 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler

<i>Aile birliğine önem verme</i>	<i>Adil olma</i>	<i>Bağımsızlık</i>	<i>Barış</i>	<i>Özgürlük</i>
<i>Bilimsellik</i>	Çalışkanlık	Dayanışma	Duyarlılık	Dürüstlük
<i>Estetik</i>	Hoşgörü	Misafirperverlik	Sağlıklı olmaya önem verme	Saygı
<i>Sevgi</i>	Sorumluluk	Temizlik	Vatanseverlik	Yardımseverlik

Çalışma grubunu oluşturan animasyon film izlenerek dijital ortama aktarılmıştır. Animasyon filmde yer alan değerlere karşılık gelen sözcükleri ve ifadeleri içeren ya da dolaylı olarak anlamı veren bölümler ayrıca belirtilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan animasyon film hiçbir sahne atlatılmadan izlenmiştir.

3.5 Verilerin Analizi

Nitel araştırma yöntemi gereğince doküman analizi tekniği kullanılarak elde edilen verilerin analizi, betimsel analiz yoluyla yapılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre, elde edilen veriler, programda yer alan değerlerle eşleştirilmiştir. Betimsel analizde, görüşleri ya da saptamaları etkin bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir (Yıldırım, Şimşek, 2004, s.171, 172). Bu şekilde yapılan analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya direkt olarak sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, anlaşılır bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanarak neden-sonuç ilişkileri içinde incelenir ve bazı sonuçlara ulaşılır (Altunışık ve diğerleri, 2007, s.268).

Her değer için animasyon filmde doğrudan alıntılar yapılarak bulundukları bağlamdan hareketle betimleme yapılmıştır.. Özne varsayımlardan kaynaklanan hataları önlemek için benzer araştırma sonuçları ile kıyaslamalar yapılmıştır. Sonuçların ilgili araştırmaların sonuçları ile tutarlı olduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında

elde edilen veriler, analiz aşamasına hazırlanan tabloları ve ulaşılan yargılar gerektiğinde başkaları tarafından incelenmek üzere saklanmıştır.

BÖLÜM 4: BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın amacı 5.sınıf öğrencilerinin belirlenen animasyon filminde hangi değerlerin ön planda tutulduğunu , çocukların hangi karakterleri rol model aldığı, çocukların en çok hangi değerleri benimsediğini ve çocukların izledikleri çizgi filmlerdeki karakterlerin ne kadarını hatırladıklarını saptamak olmuştur. Bu saptamaları tespit ederken de Bloom'un taksonomisinden yararlanılmıştır. Verdikleri cevapların taksonomideki hangi becerilere karşılık geldiği alınan cevaplara göre belirtilmiştir. Bu şekilde öğrencilerin yaptıkları sınıflamaları ortaya çıkarmak araştırmamıza evrensel bir dil kazandırmıştır.

4.1 “Arabalar 1 animasyon filminde hangi değerlere yer verilmektedir?” alt problemlere ilişkin bulgular

Arabalar 1 filmi de dünyada en fazla izlenen animatif çocuk filmlerinden biridir. Bu film ülkemizde de en çok izlenen çocuk filmleri arasında yer almaktadır. Bu filmin izleyiciler tarafından dikkat çeken ayırt edici özelliklerinden biri toplumsal ve moral değerlerin yoğun olarak yer almış olmasıdır. Bu özelliğiyle eğitimcilerin değer eğitimi amacıyla kullanabilecekleri filmlerden biri olduğu düşünülmektedir. Nitekim araştırmacı tarafından yapılan film içerik analizinde Arabalar 1 filminin Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan değerlerin önemli bir kısmını içerdiği saptanmıştır. Aşağıda söz konusu değerler ve yer aldığı sahneler hakkında özet bilgiler verilmiştir.

Piston Kupası'nı kazanmak için Kral ve Chick adındaki rakiplerine karşı mücadele eden Mc Queen, Kaliforniya'ya kendisini götüren Mac'in yolculuk sırasında uykusuzluğuna dayanamaması sonucu kendisini maceralı bir yolculukta bulur. Bu yolculukta yolunu bulmaya çalışırken yanlışlıkla Radiator Springs adındaki küçük bir kasabanın yollarına zarar verir. Bunun üzerine kasabanın şefi tarafından yakalanır ve kendisine yolları bozduğu için, yolları tamir etme cezası verilir. Böylece Mc Queen'in kasabada zorla tutulduğu, çalışmak zorunda kaldığı mutsuz günleri başlar. Fakat günler

böyle geçmez hayatta sadece kendini düşünen Mc Queen, zamanla burada iyiliklerin olduğunu, arkadaşlığın, dayanışmanın yardımlaşmanın olduğunu görerek bu küçük kasabayı sevmeye başlar. Burada gerçek dostluklar edinir ve gerçek sevgiyi yaşamına katar. Bu küçük kasabada kaldığı süre içerisinde edindiği değerler değişmeye başlar. Mc Quenn birinci olma, sadece kazanmak, en iyi olmak gibi önemseddiği değerlerden zamanla daha çok manevi değerlere, tevazu gibi değerlere sahip olmaya başlamıştır. Böylece gerçek bir kazanan olmaya hazır hale gelecektir. Nitekim bunu yarışma sırasında göstermiş ve hayatta yardımlaşmanın, sevginin, arkadaşlığın asıl kazançlı değerler olduğunu herkese göstermiştir.

Kısacası Arabalar 1 animasyon filmi, arabalar üzerinden hayatın anlamına dokunan, çocuklara değerleri olumlu ve olumsuz olarak aktaran özellikle de olumsuz değer örneklerini de vererek olumlu değerlere önemle değinen etkili bir animasyon filmidir.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlere ilişkin Arabalar 1 Animasyon filminden söylem ve davranışlara örnek olan alıntılar aşağıda verilmiştir.

Mc Queen yalnız çalışmayı tercih ettiğinden ekip şefini kovduğunu söylemesi olumlu değer olarak bağımsızlık örneğini sergilerken aynı zamanda iş birliğini reddetmesi de olumsuz değer olarak görülmüştür.(06.45-06.46)

Mc Queen'in rakibi olan Kral'ın “ Arkanda seni destekleyen iyi insanlar olmazsa ya da işlerini gerektiği gibi yapmalarına izin vermezsen kazanamazsın.” Demesiyle dayanışma değerine değinilmiştir.(11.55-11.56)

Mac'in yolda uykusuzluğuna yenik düşmesiyle Mc Queen'in tırdan çıkıp kaybolmasına neden olması sorumluluğunu yerine getirememesi nedeniyle sorumluluk değerinin olumsuz örneği olmuştur.(21.39-21.42)

Sally'nin mahkemede Mc Queen'nin kasabanın yollarını onarması konusunda diğer arabalarla birlik olarak karara varmaları dayanışma ve iş birliği değerinin örneği olmuştur.(33.17-33.19)

Mc Queen'nin kasabadan kaçmaya çalışması onun bir an önce yarışa yetişmek isteğinden dolayı olması bağımsızlık değerinin örneği olmuştur.(34.52-34.55)

Mc Queen'nin yol çalışmasını yaparken çıkartmasının üzerine çamur gelmesinden rahatsız olması estetik değerinin örneği olmuştur.(36.42-36.43)

Kasabaya müşteriler gelince herkesin etrafı güzel gösterme çabasına girişmesi yine estetik ve dayanışma değerlerine örnek olmuştur.(37.59-38.02)

Mc Queen'nin yolu tamamen onarması üzerine Hudson'un "Bizim serseri iyi iş çıkarmış." Diyerek çalışmasını beğenmesi çalışkanlık değerini temsil etmiştir. (48.23-49.25)

Hudson'un Mc Queen'e toprak yolda nasıl dönüleceğine dair doğru bilgiler vermesi dürüstlük değerinin örneği olmuştur.(50.00-50.40)

Sally'nin Guido'ya dükkanını boyamasıyla harika görüldüğünü söylemesi estetik değerinin örneği olmuştur.(50.45-51.00)

Mc Queen ve Çekçek'in traktör uyandırma oyununu birlikte oynamaları ve onlardan beraber kaçmaları dayanışma değerinin örneği olmuştur.(54.46-55.30)

Çekçek'in Mc Queen'e en yakın arkadaşı olduğunu söylemesi sevgi göstergesi olmuş ve dayanışma değerini göstermiştir. Aynı zamanda Mc Queen'in ise yarışmanın onun için neden bu kadar önemli olduğunu içtenlikle anlatması dürüstlük değerinin örneği olmuştur.(60.00-60.05)

Dakikada Sally'nin Mc Quenn'i gezintiye çıkardığında Şerif'in Mc Queen'in kaçağını sanması fakat Mc Queen'in artık onları arkadaş olarak görmesinden dolayı kaçmaması dürüstlük değerinin örneği olmuştur.(60.07-62.45)

Sally ve Mc Queen'nin konuşmalarından Sally'nin neden Kalifornia'dan buralara geldiğini, burada çok daha mutlu ve huzurlu olduğunu, buradaki arkadaşlarını çok sevdiğini, bu yüzden buradan ayrılmak istemediğini söylemesi Sally'nin

dayanışmaya arkadaşlığa ve dürüstlük değerlerine önem verdiğinin örneği olmuştur.(70.00-72.30)

Dakikada traktörler kasabaya gelince Çekçek'in Mc Queen'e beraber olduğumuzu söyle demesi ve Mc Queen'nin onu koruması ve bunu kabul etmesi dayanışma değerinin örneği olmuştur.(75.00-77.00)

Dakikada Doc Hudson'un Mc Queen'in ısrarı üzerine neden yarışı bırakmak zorunda bırakıldığını anlatması dürüstlük değerinin örneği olmuştur. Yine Hudson'un Mc Queen'e kasabadaki arabaların birbirine çok değer verdiğini ve güvenemeyecekleri birine bağlanmalarını istemediğinden açıkça bahsetmesi dürüstlük değerine önem verildiğinin göstergesi olmuştur.(78.00-79.20)

Mc Queen'nin yolu tamamen bitirince tüm arabaların onun gittiğini sanması ve ağlamaya başlamaları aralarında bir bağlılık duygusunun olduğunu fakat Mc Queen'in gitmediğini görmeleri ve sevinmeleri dürüstlük değerinin örneği olmuştur. Aynı zamanda Mc Queen'nin yolu tamamen yapması onun sorumluluk ve çalışkanlık değerlerine sahip olduğunun örneği olmuştur.(80.00-82.40)

Bütün arabaların Mc Queen'i yarışa hazırlamaları, lastiklerini değiştirmeleri, benzin depolamaları, yıkamaları arabaların çalışkanlık ve dayanışma değerine sahip olduklarının örneği olmuştur.(83.00-84.00)

Mc Queen'in kasabadan gitmeden Sally'nin hayali olan kasabanın renkli görünmesini sağlaması, neonları tamir ettirmesi ona değer verdiğini gösterirken estetik değerinin de örneği olmuştur. (85.00-85.15)

Hudson'un Mc Queen'i yarışa götürmeleri için kendi aradığını söylemesi dürüstlük değerinin örneği olmuştur.(86.00-86.15)

Yarışmaya kasabadaki bütün arabaların gelmesi ve Hudson'un Mc Queen'e ekip şefliği yapması dayanışma değerinin örneği olmuştur.(87.00-88.00)

Mc Queen'nin yarışta geriden gelmesine rağmen önde götürmeye başlaması onun çalışkanlık değerine sahip olduğunun örneği olmuştur.(88.00-89.45)

Guido'nun Mc Queen'nin tekerleklerini hızlı bir şekilde değiştirmesi onun alışkanlık ve sorumluluk değerlerine sahip olduğunun göstergesi olmuştur.(90.00-91.35)

Mc Queen'nin yarışı kazanmasına rağmen Hudson'un hikayesinden etkilenererek değer değişimi yaşadığından rakibi Kral kaza yapınca onu arkasından itekleyerek yarışı tamamlamasını sağlaması dayanışma ve dürüstlük değerlerinin rneği olmuştur.(93.00-95.33)

Yarışı kazanınca çekçek'in helikoptere bindirilmesini sağlaması sözünü tuttuğundan dolayı dürüstlük değerine örnek olmuştur.(96.00-96.56)

Mc Queen'in diğer arkadaşlarına kasabayı tavsiye etmesi, bunun üzerine ferrarilerin gelip kasabadan lastik almaları dayanışma değerine örnek olmuştur.(97.00-97.54)

Arabalar 1 animasyon filminde yer alan değerlerin Sosyal Bilgiler ğretim Programı'nda yer verilen değerler arasında bulunma durumu Tablo 4.1'de gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler ğretim programında yer verilen değerlerin 18/20'i (%90) Arabalar 1 filminde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.1: Sosyal Bilgiler ğretim Programı'nda Yer Alan Değerlerin Arabalar 1 Animasyon Filminde Bulunma Durumu

No	Sosyal Bilgiler ğretim Programı'nda Yer Alan Değerler	Arabalar 1 Animasyon Filmi
1	Sorumluluk	+
2	Aile birliği	+
3	Bilimsellik	–
4	Estetik	+
5	Kültürel mirasa duyarlılık	–
6	Doğal evreye duyarlılık	+
7	Dayanışma	+
8	Dürüstlük	+
9	alışkanlık	+

10	Hoşgörü	+
11	Sorumluluk	+
12	Özgürlük	+
13	Vatanseverlik	—
14	Barış	+
15	Bağımsızlık	+
16	Sağlıklı olmaya önem verme	+
17	Sevgi	+
18	Temizlik	+
19	Saygı	+
20	Adil olma	+

4.2 “Arabalar 1 animasyon filmindeki hangi karakterler öğrencilerde kalıcı iz bırakmıştır?” alt problemlere ilişkin bulgular

Arabalar 1 animasyon filmi dünyada ve Türkiye’de en çok izlenen animasyon filmlerinden biri olarak görülmektedir. Bu animasyon filmi izleyici kitle tarafından çok izlenmesinin ve benimsenmesinin nedenlerinden biri de içerisinde barındırdığı, karakterlerin ilettiği mesajlardaki değerlerdir. Bu değerler toplumun ve kişilerin davranışlarını yönlendiren bir takım içsel kararlardır. Ve günlük yaşamımızda sözel bir şekilde dile getirmekten ziyade içsel olarak benimsediğimiz bu değerler genellikle davranış olarak sergilenmektedir. Arabalar 1 animasyon filmi de bu değerlere sıkça yer verilmesinden dolayı değer eğitiminde önemli görülmektedir. Değer eğitiminde değerlerin öğretilmesi kadar doğru örneklerle aktarılması da bir o kadar önem arz etmektedir. Günümüz dünyasının çocuklarını düşündüğümüzde klasik yöntemlerin çok dışında farklı öğrenme türlerine açık çocukların olduğu görülmektedir. Dolayısıyla farklı duyulara hitap eden görerek duyarak ya da örnek yaşantılarla kavrayan çocuklara da hitabeti açısından animasyon filmler değer aktarımında biz eğitimcilere oldukça yardımcı olmaktadır. Çocuk, yaşının gerektirdiği gelişimle de beraber daha çok eğlenerek öğrenmeyi seven varlıktır. Ve çağımızda popüler kültürün gereklerinden biri olarak da boş zamanların değerlendirilmesinde ebeveynler tarafından televizyonlara terk edilen çocukları düşündüğümüzde animasyon filmlerin çocukların gelişiminde ve hele ki değer eğitimindeki önemi yadsınamayacak kadar büyüktür. Çocukların televizyon ile baş başa kaldıkları süreyi hayal edecek olursak animasyon filmlerin onların

gelişimlerdeki önemi anlaşılabacaktır. Yani çocuklar gün içerisinde zamanlarının çoğu kısmını animasyon filmlerle geçirmekte ve bu nedenle izledikleri filmler ona kazandıracakları davranışlar ve tutumlar bakımından önemli görülmektedir.

Arabalar 1 animasyon filmi, içerisinde farklı değerleri benimseyen çeşitli karakterleriyle dolu maceralı ve dikkat çeken konuyla çocukları kendisine bağlayan bir animasyon filmidir. İçerisindeki karakterlerin her biri farklı değerleri sergilemiş ve çocukların hafızalarında yer edinmiştir. Kimi karakter sorumluluklarını yerine getiremezken, kimi karakter çalışkanlığıyla tanınmıştır. Yine bazı karakter arkadaşlığa, dostluğa önem verirken bazı karakter de sadece kazanmaya odaklanmıştır. Bu ve bunlar gibi farklı değerleri Arabalar 1 animasyon filminde görmek mümkündür. Burada yanıt bulmaya çalıştığımız sorulardan biri de öğrencilerin animasyon filmi izledikten sonra hangi karakterleri hatırladıklarıyla ilgilidir. Bu soru karşısında aldığımız yanıtlar öğrencilerin ne kadar çok karakter ismini hatırlamasıyla onlarla hangi karakterlerin iz bıraktığı arasında anlamlı ilişkilendirdikleri olmuştur. Nitekim katılımcıların verdikleri cevaplar birbirinden farklılık göstermiş, bazıları birkaç tane karakter hatırlarken bazıları ise daha fazla karakter ismini hatırlayabilmiştir.

Arabalar 1 animasyon filminde hangi karakterlerin öğrencilerde kalıcı iz bıraktığını tespit etmek amacıyla öğrencilere film izlendikten 1 ay sonra önce ; “İzlediğiniz filmdeki karakterlerin isimleri nelerdir? Hatırlıyor musunuz ?” sorusu soruldu. Bu soru üzerine katılımcılardan gönüllülük esaslı olarak aşağıdaki cevaplar alınmıştır.

EÖ1 : “Kral, Mc Queen, Mac, Chick, Mater, Doc, Flo, Sally, Guido, Haks”

EÖ2: “Mc Queen, Sally, Doc, Chick, Çekçek”

EÖ3: “Mc Queen, Çekçek, Sally, Amiral, Kızıl, Şerif, Flo, Chick, Guido, Kral, Loucik, Ferrari, Fred, Mac, Dog”

KÖ1: “Mc Queen, Kral, Mac, Sally”

KÖ2: “Mac, Sally, Doc, Çekçek, Kral, Guido, Kızıl, Ferrari, Mc Queen, Flo, Chick”

EÖ4: “*Mc Queen, Sally, Flo, Chick, Çekçek, Guido*”

Yukarıda katılımcıların verdiği cevaplardan da anlaşıldığı gibi Arabalar 1 animasyon filminde hangi karakterlerin öğrencilerde kalıcı iz bıraktığına dair yukarıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Öğrencilerin sorulan soruya yönelik verdikleri yanıtlara bakıldığında katılımcı EÖ2 VE EÖ4 haricinde her öğrencinin **Mc Queen**, Mac, Sally karakterlerinin isimlerini kesinlikle hatırladığı görülmüştür. Katılımcı EÖ1’in bu karakterler dışında Kral, Chick, Mater, Doc, Flo, Guido ve Haks karakterlerini de hatırladığı görülmüştür. Bu bağlamda incelediğimizde Arabalar 1 filmi katılımcı EÖ1’de oldukça yüksek kalıcı iz bıraktığı görülmüştür. Katılımcılardan EÖ2’nin verdiği cevapta ise en çok hatırlanan üç karakterden biri olan Mac karakterini hatırlamadığı görülmüştür. Bunun yanında Doc ve Chick karakterlerini de hatırladığı görülmüştür. Katılımcı EÖ3’e baktığımızda ise diğer katılımcılara göre yüksek hatırlama düzeyinin olduğu görülmektedir. EÖ3’ün on beş karakter ismi hatırladığı saptanmıştır. Diğer arkadaşları tarafından hatırlanmayan Amiral, Loucik ve Fred gibi karakterlerin EÖ4 tarafından hatırlandığı gözlemlenmiştir. Katılımcı KÖ1 ise en çok hatırlanan üç karakterin dışında Kral karakterinin ismini vermiştir. Dolayısıyla katılımcı KÖ1’in karakterlerin sadece bir kısmını hatırladığı gözlemlenmiştir. Katılımcı KÖ2 karakterinin ise en çok hatırlanan karakterlerin yanında Çekçek, Kral, Guido, Kızıl, Ferrari gibi birçok farklı karakterin isimlerini hatırladığı görülmüştür. Böylece hatırlama düzeyinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Son olarak katılımcı EÖ4’ün ise en çok hatırlanan karakterlerden Mac karakterini hatırlamadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında Flo, Chick, Çekçek, Guido gibi karakterin de isimlerini hatırladığı görülmüştür.

Yukarıda elde edilen bulgulardan anlaşıldığı üzere Arabalar 1 animasyon filminin katılımcılar tarafından hatırlanma düzeylerinde farklılıklar görülmüştür. Katılımcı EÖ3 en fazla karakter ismini hatırlarken, onu bu sıralamada katılımcı KÖ2 takip etmiştir. Arabalar 1 animasyon filminde hangi karakterlerin öğrencilerde kalıcı iz bıraktığını hatırlanan karakter isimlerinden de anlaşılabileceği düşünüldüğünde bu araştırmada en çok iz bırakan karakterler Mc Queen, Sally ve Mac olmuştur. Bunun yanında diğer karakterlerin de farklı katılımcılar tarafından hatırlandığı gözlemlenmiştir.

Arabalar 1 animasyon filminde hangi karakterlerin öğrencilerde kalıcı iz bıraktığını tespit etmek amacıyla öğrencilere daha sonra ; “İzlediğiniz Arabalar 1 animasyon filminde aklınızda kalan iyi ve kötü karakterler hangileridir?” sorusu yöneltildi.. Bu soru üzerine katılımcılardan gönüllülük esaslı olarak aşağıdaki cevaplar alınmıştır.

Katılımcı EÖ4: İyi karakterler:”Mc Queen, Sally, Çekçek,Dog”; Kötü karakterler: “Chick”

Katılımcı KÖ3: İyi karakterler:”Mc Queen, Çekçek, kasabadaki arabalar”; Kötü karakterler: “Chick”

Katılımcı KÖ1: “Kötü karakterin Chick olduğunu söyledi. İyilerden ise Mac Queen, Dog, Mac sonra Sally ve Çekçek” olduğunu söyledi.

Katılımcı KÖ4: İyi karakterler: “Mc Queen, Sally, Mac, Çekçek, Dog”; Kötü karakterler: “Chick”

Katılımcı KÖ2: İyi karakterler: “Mc Queen, Sally, Filo, Kırmızı, Dog”; Kötü karakterler: “Chick”

Katılımcı EÖ3: İyi karakterler: “Mc Queen, Sally, Mac, Çekçek, Filo,Dog, Guido,Guici”; Kötü karakterler: “Chick, Jak, Grek”

Katılımcı EÖ2: İyi karakterler: “Mc Queen, Sally”; Kötü karakterler: “Chick”

Katılımcı EÖ1: İyi karakterler: “Mc Queen, Sally, Mac, Çekçek”; Kötü karakterler: “Chick”

Yukarıda katılımcılardan alınan cevaplara bakıldığında bütün katılımcılar tarafından iyi karakterlere örnek olarak Mc Queen ve Sally karakterlerinin isimleri verilmiştir. Bu iki karakterin yanında diğer katılımcılar tarafından iyi karakter olarak Mac, Dog, Çekçek karakterlerinin isimleri verilmiştir. Bu karakterlerden farklı olarak katılımcı EÖ3 tarafından Filo,Guido,Guici gibi karakterler de iyi karakter olarak hatırlanmıştır. Ayrıca katılımcı KÖ2 de diğerlerinden farklı olarak Kırmızı karakterini

iyi karakter olarak belirtmiştir. Arabalar 1 animasyon filminde öğrencilerde hangi karakterlerin kalıcı iz bıraktığının anlaşılmasını sağlaması açısından iyi karakterlerin isimlerinin hatırlanması büyük önem arz etmektedir. Nitekim öğrencilerin farklı karakterleri hatırlarında tutup iyi ve kötü olarak ayırt ederek dile getirmeleri onlarda bu karakterlerin kalıcı iz bıraktığının göstergesi olmuştur. Dolayısıyla katılımcılara göre ortak olarak Mc Queen ve Sally karakterlerinin iyi karakter olarak belirtilmesi onlarda kalıcı iz bıraktıklarının göstergeleridir. Bu isimlerin yanı sıra diğer Mac, Çekçek, Dog, Filo, Quido, Kırmızı karakterlerinin de hatırlanması animasyon filmin karakterlerinin kalıcı iz bıraktığının diğer örnekleridir. Kötü karakter olarak ise tüm öğrencilerin ortak olarak söylediği isim Chick karakteri olmuştur. Diğer katılımcılardan farklı olarak katılımcı EÖ3 Chick karakterinin yanında Jak, Grek isimlerini söylemiştir. İyi karakterlerde olduğu gibi Arabalar 1 animasyon filminde kötü karakterlerin de öğrenciler tarafından hatırlanması bu animasyon filmdeki karakterlerin onlarda kalıcı iz bıraktığının kanıtını oluşturmuştur.

“Çocuklar izledikleri animasyon filminde hangi karakterleri model alıyorlar?”
?” alt problemlere ilişkin bulgular

Arabalar 1 animasyon filmi içerisinde farklı değerleri barındırmasından dolayı değer eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Daha öncesinde de değinildiği gibi günümüz eğitim anlayışında yapılandırmacılık modeli uygulanmaktadır. Yapılandırmacılık yaklaşımında bilgiyi öğrenciye direkt vermek yerine öğrencinin bilgiyi yaşantısıyla yapılandırması yani kendisinin bilgiyi oluşturması, kendi içerisinde içselleştirmesi beklenmektedir. Bu nedenle de yaşantılar, örnek olan ya da örnek olmayan davranışlarla öğrencilerin değer kazanmasını sağlamak değer eğitimi açısından daha önemli görülmektedir. Arabalar 1 animasyon filmi içerisinde olumlu değerlerin yanında olumsuz değerler de yer almaktadır. Olumlu değer örneklerine baktığımızda işini dürüst şekilde tamamlayan karakterlerin yanı sıra, çalışkanlığıyla ön plana çıkan karakterler, her ne şart olursa olsun doğruyu söyleyenler, iş birliğine arkadaşlığa önem veren karakterler, arkadaşları için fedakar olan karakterler gibi birçok olumlu değer gösteren karakterlere rastlanmıştır. Bunların yanında kazanmak için yalan söyleyen, arkadaşlığa önem vermeyen, sorumluluklarını yerine getirmeyen olumsuz davranışlar sergileyen

karaktere de yer verilmiştir. Bu açıdan baktığımızda olumsuz örneklerin yanında olumlu örneklerin de yer alması bakımından Arabalar 1 animasyon filmi incelenmeye değer görülmüştür. Nitekim dünyada ve ülkemizde en çok izlenen animasyon filmlerin ön sıralarında yer alması da bunu etkili kılmıştır.

Arabalar 1 animasyon filmini izledikten sonra öğrencilere yöneltilen sorulardan bazıları da onların hangi karakterlerin yerinde olmak istedikleri ve bu karakterlerin yerinde olsalardı neler yapacaklarını öğrenmek olmuştur. Bu soruların sorulmasındaki amaçlardan biride alt problemimize ilişkin öğrencilerin hangi karakterleri model olarak aldıklarını öğrenmektir. Öğrencilerin verdikleri cevaplara bakılınca onların hangi karakteri model aldıklarına ulaşılmış ve onlara empati kurdurarak o karakterin yerinde oldukları durumda neler yapabilecekleri de öğrenilmiştir. Bu bağlamda animasyon filmler, çocukların rol model aldıkları karakterleri yansıtmassından dolayı onların değer kazanımlarında etkin bir rol oynadığında açıkça göstergesi olmuştur. Çocuk animasyon filmdeki sevdiği karakterin özelliklerini inceler ve o özelliklerin kendisinde de olması için o karakteri örnek alan davranışlar sergilemek istemektedir. Dolayısıyla bu animasyon filmlerdeki karakter çocukların onları örnek alma açısından büyük önem taşımaktadır. Mesela çocuğun sevdiği karakter sürekli yalanla söyleyen bir karakter olsa çocuk onun bu özelliğini içselleştirip kendi hayatında da yalan söyleme eğilimleri gösterecektir. Bunun tam tersi örneklerini de görmek mümkündür. Sürekli insanlara yardım eden bir karakteri örnek aldığında da ise hayatında insanlara yardım etmeye çalışan bir çocuk görmek mümkündür. İşte bu nedenle zamanının çoğunu televizyon karşısında geçiren oyun çağındaki çocukların izledikleri animasyon filmler bu kadar önem taşımaktadır. Özellikle de değer öğretimini gerçekleştirirken animasyon filmlerden yararlanmak onlara değerleri yaşantılarla sunarak, kazandırmak istediğimiz değerlerin daha kalıcı hale gelmesini sağlayacaktır.

Arabalar 1 animasyon filminde öğrencilerin hangi karakterleri örnek aldığını tespit etmek amacıyla önce “Sen olsan hangi karakter olurdun? Neden ?” soruları yöneltilerek empati kurmalarını sağlayarak hangi karakteri örnek aldıkları öğrenmeye çalışılmıştır. Bu soru üzerine katılımcılardan gönüllülük esaslı olarak aşağıdaki cevaplar alınmıştır.

EÖ4:”Şimşek Mc Queen olmak isterdim. Çünkü çok yardımsever ve çok kazanıyor.”

Katılımcı KÖ3: “Şimşek Mc Queen olmak isterdim. Çünkü başkalarına yardım ediyor, fedakarlık yapıyor. Mesela hiç satmıyor arkadaşlarını hep böyle yanlarında oluyor ne olursa olsun. Bir de dürüst çok dürüst.”

Katılımcı KÖ4: “Ben de Şimşek Mc Queen olmak isterdim. Çünkü hem havalı hem yardımsever. Her şekilde yani birinci oluyor yarışta en üst o çıkıyor, iş birliği yapıyor, böyle saygılı.”

Katılımcı KÖ2: “Sally, çünkü kendime benzetiyorum. Eee mesela neşeli olması,bide komik olması, enpiritüel yanı olması.”

Katılımcı KÖ1: “Ben de Şimşek Mc Queen’in yerinde olmak isterdim. Çünkü hem başrol hem de fedakarlık yapıyor. Birisini kırsa da yeniden barıştırmaya çalışıyor, fedakar birisi.”

Katılımcıların verdiği cevaplarda görüldüğü üzere katılımcıların neredeyse hepsi Şimşek Mc Queen karakterinin yerinde olmak istemiştir. Bunun nedeni sorulduğunda ise katılımcı EÖ4 yarışları kazanması ve yardımsever olmasını sebep olarak göstermiştir. Katılımcı KÖ3 ise sebep olarak yardımsever ve fedakar olmasından dolayı demiştir. Katılımcı KÖ4 yardımsever olmasına vurgu yaparken yarışları kazandığından dolayı havalı olmasına da değinmiştir. Katılımcı KÖ1 ise hem fedakar olması hem de başrol olmasından dolayı sebep göstermiştir. Bu verilen yanıtlardan farklı olarak katılımcı KÖ2 Sally karakterinin yerinde olmak istemiş sebep olarak ise neşeli ve komik olmasından dolayı kendisine benzettiğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplarda Arabalar 1 animasyon filminde öğrencilerin olmak istedikleri karakterlerden onların hangi karakterleri model aldıkları konusuna da açıklık getirilmiştir. Nitekim öğrenciler model aldıkları karakterlerin yerinde olmak istemişler ve bu karakterlerin özelliklerini incelemiş ve nedenleriyle beraber dile getirmişlerdir.

Arabalar 1 animasyon filminde öğrencilerin hangi karakterleri örnek aldığını tespit etmek amacıyla önce “Sen olsan hangi karakter olurdun? Neden ?” sorularını yönelttikten sonra empati kurmalarını sağlayarak hangi karakteri örnek aldıkları öğrenmek amacıyla “ İzlediğiniz animasyon filmde olmak istediğiniz karakterin yerinde sen olsan ne yapardın?” sorusu yöneltmiştir.Bu soru üzerine katılımcılardan gönüllülük esaslı olarak aşağıdaki cevaplar alınmıştır.

Katılımcı EÖ2: *“Mc Queen’in yerinde olsaydım o yolu yapıp yarışa tekrar geri dönerdim.”*

Katılımcı EÖ1: *“Ben Mc Queen’in yerinde olsaydım kamyonundan düştükten sonra tırı aramak yerine geri dönerdim.”*

Katılımcı EÖ3: *“Ben Mac’in yerinde olsaydım uyanık kalmaya çalışırdım daha fazla, uyusam tekrardan gözümü açmaya çalışırdım Mc Queen’i arardım.”*

Katılımcı KÖ1: *“Ben Mc Queen’in yerinde olsaydım bir yerden düştüğüm anı hissetmeye çalışırdım ve hemen Mac’in yanına giderdim.”*

Katılımcı KÖ2: *“Ben Sally’nin yerinde olsaydım önce yardım ederdim Mc Queen’e yapması için sonra işte, yardım ettikten sonra da onun geri gitmesine yardım ederdim.”*

Öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlara bakıldığında çoğu öğrenci Mc Queen karakteri yerinde olmak istemiştir. Katılımcı EÖ2, yolu yeniden yapardım yanıtı vermişken, katılımcı EÖ1 tırı aramak yerine geri dönerdim yanıtını vermiştir. Katılımcı KÖ1 ise düştüğümü anlayıp hemen Mac’in yanına giderdim dedi. Katılımcı EÖ3 Mac’in yerinde olsaydım uyanık kalmaya çalışırdım derken, katılımcı KÖ2 Mc Queen’e yardım ederdim yanıtını verdi. Verilen yanıtlarda öğrencilerin önce hangi karakteri örnek ya da model aldıkları tespit edilmiş sonra da empati yetenekleri sonucunda nasıl bir çözüm yolu buldukları gözlemlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.3 Sonuç

Eğitim insanlığın var oluşundan bu yana gerek informal gerekse formal olarak devam eden bir süreçtir. Bu sürecin içerisine dahil olduğumuzda yaşantılar sonucu elde edilen istendik davranışlar bütününe görebiliriz. Yaşantılar sonucu elde edilen istendik yani bilinçli davranışlar aslında eğitimde bireyin de aktif olduğunu göstermektedir. Günümüz eğitim anlayışının da temelinde yatan ana etken de bireyin bu süreçte aktif olmasını hedeflemektedir. Günümüzde en yaygın kabul gören eğitim anlayışı olan yapılandırmacı eğitim anlayışı bireyi bu süreçte aktif tutan, bilgiyi hazır almak yerine bilgiyi elde etme yollarının öğrenilmesi ve bireyin kendi bilgilerini kendisinin oluşturmasını sağlayan modern bir eğitim anlayışıdır.

Yapılandırmacı eğitim anlayışında bilgi, bireyden bağımsız değildir. Yapılandırmacılıkta nesnel bilginin yerine bireyin kendi yaşantıları ve deneyimleri sonucunda ortaya çıkardığı bilgi vardır. Buna şekilde, öğrenme bilgi oluşturmaktır. Öğrenme, öğrenenin farklı bir bakış açısı kazanarak, bilgiyi kendi kendine anlamlandırması ve yapılandırması sürecidir (Demirel, 2005).

Yapılandırmacı yaklaşımın önemli türü olan sosyal yapılandırmacılık bireyin sosyal ilişkileri sonucunda bilgiyi bağımsız olarak oluşturduğu bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda birey kadar en az bireyin çevresi ve sosyal ilişkileri de çok önemlidir. Birey yakın çevresiyle olan etkileşimleri sonucu edindiği yaşantılardan yola çıkarak kendisi bağımsız olarak bilgiyi oluşturmaktadır. Bu bağlamda da okullarda yapılandırmacılıkla beraber sosyal yapılandırmacı yaklaşımın da izlerini görmek mümkün olmaktadır. Bu nedenle çocuğun önce ailede başlayan sosyal ilişkileri devamında okul çevresiyle kendini göstermektedir.

Çocuk sosyal ilişkileriyle, aile ve çevresiyle olan ilişkilerinden, yaşantılarından kazandığı deneyimlerle birçok bilgiyi kendisi oluşturmaktadır. Bilgi oluşum süreci

açısından çocukların yakın çevresi ve tahmin edilecek yaşantıları da bu denli önemli görülmektedir.Çocukluk özellikle de oyun döneminde olan çocukların yakın çevreleri, çocukların bilgiyi oluşturmaları sürecinde aktif katılım sağlamasından dolayı önemli görüldüğünden ebeveynler tarafından kontrol altında tutulmaya çalışılmaktadır. Her ne kadar aile tarafından kontrol edilmeye çalışılsa da günümüz teknolojisinin gelişimi ve çocukların da teknolojiyle iç içe zaman geçirmelerinden dolayı bilgi oluşumlarını yönetmek istenildiği ölçüde kolay olmamaktadır.

Bireylerin çocukluk sürecinden başlayıp, hayat boyu devam eden, pek çoğunu da sosyal çevresiyle etkileşimleri sonucu kazanmış olduğu içsel kararlar olarak da nitelendirdiğimiz değerler, bireyin hayata bakışı konusunda önemli görülmektedir. Değer kısaca bireylerin karşılaştığı yaşantılara karşı verdiği içsel tepkiler, değerlendirmeler ve nitelendirmelerdir. Bu karar ve değerlendirmeler bireyin karşılaştığı bir olaya karşı iyi – kötü , güzel – çirkin, ahlaklı- ahlaksız gibi nitelendirmeler olabilir.

Küçük yaşlardan itibaren edindiğimiz değerlerin kazanılmasında önemli görevi olan kurumlardan biri de okullardır. Okullarda da çocukların istenilen değerler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlama görevi biz eğitimcilere düşmektedir. Okullardaki değer eğitime yönelik çalışmalara son yıllarda hız verilmiş ve buna yönelik düzenlemeler yapılmaktadır. Bu çalışmaların öncelikli amacı çocuklara hangi değerlerin kazandırılacağı ve bu değerleri hangi yollarla kazandırılması gerektiği olmuştur. Daha önceden de değindiğimiz gibi teknoloji çağında yetişen çocuklara değer öğretirken teknolojiyi de aktif bir şekilde kullanmak gerekmektedir. Günümüz öğrencilerine teknoloji destekli, yaşantılarla örneklerini görebilecekleri bir öğrenme ortamı sunmak biz eğitimcileri hedefe daha çok yaklaştırmaktadır. Ve öğrencilerin hoşlandıkları, zamanlarının çoğunu harcadıkları aktivitelerle buluşturarak değer öğretmek hem bizim işimizi kolaylaştıracak hem de onların eğlenerek öğrenmelerini sağlayacaktır. Değer eğitiminde bizlere destek sağlayacak, değerler konusunda öğrencileri bilinçlendirecek materyallerden biri de animasyon filmlerdir.

Çocukların televizyonda en çok izlediği program türü animasyon filmlerdir. Gün içinde zamanlarının çoğunu animasyon film izleyerek geçirmektedirler.

Animasyon filmler cansız nesnelerin hayat bulduğu, konuğuğu birbirinden renkli karakterlerden oluşan filmlerdir. Başlangıç tarihinden günümüze doğru baktığımızda eğlence amaçlı olarak başlayıp zamanla bilgi verme eğlendirirken bilgilendirme amacına hizmet etmekte olduğu görülmektedir. Birbirinden farklı nesnelerin canlandırılması, bu karakterlerin hayat bulmasıyla yaşantılarından örnekler verilmesi çocuklara ilginç gelmekte ve kendini sevdirmektedir.

Animasyon filmlerde karşımıza çıkan karakterlerin öğrenciler tarafından rol model alındığı, onların davranışlarını, problem çözme yöntemlerini örnek aldıkları görülmektedir. Bu nedenle karakterlerin sergilediği davranışlar, ve bu davranışların iletmek istediği mesajlar değer eğitimi açısından oldukça önemlidir. Öğrencilere iletmek istediğimiz değerleri onlara animasyon filmler izleterek hem onların eğlenmesini hem de eğlenirken hedeflediğimiz değerleri de benimsemelerini sağlayabiliriz. Bu açıdan animasyon filmlerin önce öğretmenler ve ebeveynler tarafından izlenmesi ve sonra çocuklarla beraber izlenilmesi gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki olumlu değerlerin yanında olumsuz değer örneklerinin de animasyon filmlerde yer aldığı görülmektedir. Bu durum olumsuz gibi görünse de aslında olumsuz değerler sonucunda nelerin olduğu, olumlu değerler sonucunda hangi gelişmelerin olduğunu görmeleri açısından muhakeme yapıp hangisini benimsemeleri konusunda da yol göstermektedir.

Alan yazın incelendiğinde animasyon filmlerin değer eğitimine katkısını gösteren bir çok çalışma görülmektedir. Fakat çalışmalarda daha çok eser incelemesi yapılmış, animasyon filmler incelenmiş ve bu filmlerde yer alan değerler analiz edilmiştir. Ayrıca elde edilen verilerin oluşma sürecinde hangi bilişsel ya da duyuşsal alanda becerilerin kazanıldığına dair çalışmaların eksikliği de dikkat çekmiştir. Dolayısıyla animasyon filmlerin değer gelişimine etkilerini yaşantı yoluyla öğrenmeye çalışmanın daha açık ve doğrulanabilir bilgiler olacağı öngörülerek nitel bir araştırma yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırmada öncelikle literatür çalışması yapılmış, eğitim, eğitimdeki yaklaşımlar ve değerler üzerine araştırmalar yapılmıştır. Ve değer eğitiminde okulların önemine değinilerek, değer eğitimine büyük katkısı olan animasyon filmlerin değer kazanımındaki etkisi anlatılmıştır. Sonrasında ise dünyada ve ülkemizde en çok izlenen

animasyon filmler taranmış ve Arabalar 1 animasyon filmine karar verilmiştir. Arabalar 1 animasyon filmi içeriğinde birbirinden farklı iyi ve kötü karakteri barındıran yarış arabalarının hikayeleri ve onların benimsemiş olduğu iyi ve kötü değerleri sergilemektedir. Arabalar 1 animasyon filminin konusu kısaca Mc Queen adındaki yarış arabasının bazı nedenlerden dolayı kaybolması ve yolunu kaybetmesi üzerine başlayan bir macera ve bu süreçte edindiği arkadaşlıkları ve her seferinde yarışa dönme isteğini anlatan bir yarış arabası hikayesidir. Buradan sorumluluğunu yerine getiremeyen bir tırın sorumsuzluk örneğini sergilemesi, Mc Queen'in kaybolduğu kasabadaki arabaların düzenli bir şekilde çalışmaları çalışkanlık değerini sergilemesi, arkadaşlıkların önemli olması birbirlerine yardımcı olmaları yardımseverlik değerini, yalan söylememeleri dürüstlük değeri gibi birçok değeri anlatmaktadır. İçerisinde farklı değerleri anlatan eğlenceli bir animasyon film olması Arabalar 1 animasyon filminin seçilme sebebidir. Bir diğer önemli sebebi de Sosyal Bilgiler 5. Sınıf öğretim programındaki değerlerle uyumlu olmasıdır. Çalışma gurubumuz beşinci sınıf seviyesinden sekiz öğrenci olmuş ve film hep birlikte dört ders saati sürecinde izlenmiştir. Film bittikten sonra ise öğrencilere önceden hazırlanmış yarı yapılandırılmış sorular yöneltilmiştir. Böylece araştırmanın amacına yönelik veri elde etme kısmı tamamlanmıştır. Öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar bulgular ve yorumlanması kısmında ayrıntılı olarak verilmiştir.

Kısaca değinmek gerekirse alt problemlerimizin birincisi olan “Arabalar 1 animasyon filminde hangi değerlere yer verilmiştir?” sorusudur. Filmde geçen bütün değerler dakika belirtilerek verilmiş ve öğretim programında yer alan birçok değere ulaşılmış, tabloda görsel olarak da gösterilmiştir. Tabloyu incelediğimizde Arabalar 1 animasyon filminde yer alan değerleri belirtmek gerekirse; Mc Queen'i taşıyan tırın yani Mac'in uykusuzluğa yenik düşüp uyuyakalması sorumluluk değerinin olumsuz örneğini yani sorumsuzluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Mc Queen'in ise kaybolması sonucu gittiği kasabadan kurtulmak için yolu düzgün bir şekilde yapmak için çabalaması ve bu kasabadaki arabaların düzenli bir şekilde çalışmalarına devam etmeleri de hem çalışkanlık hem de sorumluluk değerlerinin örneğini teşkil etmektedir. Mc Queen'in kasabadan kaçıp özgür olup yarışmaya dönme isteği iste bağımsızlık değerini göstermektedir. Bunların yanında kasabadaki herkesin bir arkadaşlık ilişkisi

içerisinde olup kendilerini birlik içinde hissedip yardımlaşarak paylaşımlarda bulunmaları dayanışma değerini göstermektedir. Bu kasabadaki arabaların birbirlerine karşı doğru söylemlerde bulunmaları, yalan söylemeyi tercih etmemeleri dürüstlük değerini göstermektedir. Ve son olarak ise kasabanın yanan neon ışıklarla daha güzel görünmesinin sağlanmaya çalışılması estetik değerini, yolların temizlenmesi onarılması da doğal çevreye duyarlılık değerlerinin örnekleri olmuştur. Sonuç olarak söyleyebiliriz ki Arabalar 1 animasyon filmi içerisinde birçok değeri barındırmaktadır. Bu değerler sorumluluk, çalışkanlık, dayanışma, estetik, özgürlük, bağımsızlık, dürüstlük, ve doğal çevreye duyarlılıktır.

Araştırmanın bir diğer alt problemi ise animasyon filmdeki yer alan karakterlerin akılda kalıcı olup olmadığını öğrenmekti. Bunu test etmek amacıyla bazı sorular sorulmuştur. Bu sorulara verilen yanıtlar Bloom'un taksonomisine göre hangi becerilere karşılık geldiği, hangi bilişsel ve duyuşsal alandaki sınıflamaya cevap verdiği de belirtilerek öğrenme düzeyleri hakkında bilgi verilmiştir. Öğrencilerden alınan yanıtlara bakıldığında öğrencilerin karakterlerinin çoğunun ismini hatırladığı görülmüştür. Ayrıca karakterleri iyi ve kötü karakter olarak sınıflandırarak hatırladıkları da tespit edilmiştir. Böylece Arabalar 1 animasyon filmindeki karakterlerin öğrencilerde kalıcı iz bıraktığına ulaşılmıştır.

Araştırmanın diğer alt problemi de çocukların izledikleri animasyon filmdeki hangi karakteri rol model olarak aldıklarını görmek amacıyla belirlenmiştir. Bunu belirlemek için öğrencilere hangi karakter olmak istediklerini ve o karakterin yerinde olsalardı neler yapabilecekleri soruları yöneltildi. Bu sorulara verilen yanıtlardan da öğrencilerin hangi karakterleri rol model aldıkları ve onların yerine kendilerini koyarak düşünmeleri sağlandı böyle empati yeteneklerini de kullanmış oldular. Yanıtlardan anlaşıldığı gibi Arabalar 1 animasyon film içerisinde birçok değeri barındırmakla beraber, çocukların çok sevdiği ve karakterlerin çoğunun hatırlandığı bir filmidir. Ayrıca öğrencilerin olumlu değer örneği sergileyen karakterleri iyi karakter, olumsuz değer örneklerini sergileyen karakterleri de kötü karakter olarak sınıflandırdıkları görülmüştür. Böylece değerleri içselleştirip karakterleri nitelendirdikleri anlaşılmıştır. Bunların yanında öğrencilerin verdikleri cevaplardan iyi karakterleri örnek aldıkları,

onların yerinde olmak istediklerinden anlaşılmış, ve empati yeteneklerini kullanarak farklı problem çözme önerilerinde bulunmuşlardır. Böylece Arabalar 1 animasyon filminin değer eğitime olumlu katkılarının olduğuna araştırma bulgularıyla ulaşılmıştır. Belirtilmesi gereken bir husus da öğrencilerin 7 ders saatlik filmi izleme sürelerinde derse büyük istekle geldikleri, animasyon filmini ilgiyle izledikleri ve sorulan sorulara gönüllü olarak istekle katılarak cevap verdikleri görülmüştür.

4.4 Tartışma

Alan yazın incelendiğinde yapılan çalışmaların değerler eğitime önemli katkı yaptığı görülmüştür. Yapılan tüm çalışmalarda değerlerin insan hayatının her anında olan, toplum tarafından kabul görmüş, insanların içselleştirerek hayatlarında var ettikleri olgular olduğu tespit edilmiştir. Değer kavramının asıl önemli noktasının ise değer eğitiminden geçtiği görülmüştür. Bu anlamda yapılan çalışmalarda değer eğitimi üzerine vurgu yapılmıştır. Bunun nedeni ise çocukların yaşama başlar başlamaz ilk gördükleri çevre olarak aileden başlayarak okul yaşamıyla devam eden bir değer edinme süreçleri geçirmeleridir. Bu anlamda değerler kadar çocukların değerleri öğrenmeleri, benimsemeleri ve bunları hayatlarına geçirmeleri de bir o kadar önemli görülmektedir. Dolayısıyla günümüz toplum modeline baktığımızda ebeveynlerin çalışma hayatına aktif katılımlarından dolayı çocukların değer öğrenmeleri de ebeveynleri tarafından biraz daha kısıtlı olduğu görülmüştür. Çocukların gün içerisinde daha fazla yalnız bırakıldıkları ve teknoloji araçlarından televizyon, tablet, bilgisayar gibi araçlarla daha iç içe oldukları görülmektedir. Bu araçlarla olan yaşantılarında ise vakitlerini daha çok animasyon-/çizgi filmlerle geçirdikleri görülmüştür. Animasyon filmler renkli ve hareketli olmalarından dolayı da her zaman çocukların ilgi odağı olmuştur. Bu filmler içeriğinde iyi – kötü, güzel – çirkin, çalışkan – tembel gibi farklı değerlere sahip birçok karakter bulunmaktadır. Bunun yanında iş birliği, aile, fedakarlık, yardımseverlik gibi birçok değer örneklerini de yansıtmaktadır. Çocukların daha çok izledikleri animasyon filmlerdeki karakterlerin davranışlarını benimsedikleri, onları rol model aldıkları yapılan araştırmalarda tespit edilmiştir. Bu açıdan baktığımızda bu animasyon filmlerin değer aktarımında önemli rolünün olduğu anlaşılmış ve araştırmacılar bu animasyon filmlerinin içeriklerini incelemeye başlamıştır. Yapılan araştırmalarda görülmüştür ki

incelenen animasyon filmlerinde olumlu değerlerin yanında birçok olumsuz değer de olduğu tespit edilmiştir. Fakat şu da bir gerçektir ki olumsuz değer örnekleri taşıyan karakterler mutlaka sonunda bunun zararını görmüştür. Bu nedenle olumsuz değer içeren davranışların sonuçlarının da kötü olduğunu göstermesi bakımından animasyon filmlerin değer aktarımında önemli olduğu tespit edilmiştir. Aşağıda incelenen animasyon filmler hakkında bilgiler verilmiştir.

Bahadır Gülten'in "Değerler Eğitiminde Çizgi Filmlerin İşlevi"adlı çalışmasında incelemek için belirlediği animasyon filmleri değer açısından irdelemiş ve değerler bakımından zengin olduğu görülmüştür. Bu animasyon filmler sırasıyla; Ratatuy, Loraks, Oyunbozan Ralph, Crood'lar, Ejderhanı Nasıl Eğitirsin adlı animasyon filmlerdir. İncelediği animasyon Ratatuy animasyon filminde özellikle özgüven, mücadele ve saygı değerleri üzerine temel alındığını belirtmiştir. Loraks, animasyon filmde ise doğa sevgisi, mücadele, ve özgüven değerlerine vurgu yapıldığını belirtmiştir. Oyun Bozan Rapl animasyon filminde ise dayanışma, yardımseverlik, hoşgörü ve dostluk değerlerine vurgu yapıldığı belirtilmiştir. Filmde tespit edilen olumsuz değerlerin başında ise dışlama, aşağılama, ön yargı gibi değerler gelmekte olduğu ifade edilmiştir. Croodlar animasyon filminde ise üzerinde durulan değerler aile, dayanışma ve fedakarlık gibi değerler olduğu belirtilmiştir. Ejderhanı Nasıl Eğitirsin animasyon filminde ise sevgi değerine vurgu yapılmış, yaratıcılık, başarı gibi değerlerin de olduğu belirtilmiştir. Bütün bu değerlere bakıldığında animasyon filmlerinde vurgulanan değerlerin çok önemli bir kısmının olumlu / evrensel değerler olduğu görülmektedir. Bununla beraber söz konusu filmlerde bazı olumsuz değerlerin de yer aldığına ilişkin bulgular da bulunmaktadır. Bu çerçeveden bakıldığında Arabalar 1 filmi olumlu / evrensel değerler açısından en zengin malzemeye sahip bir yapıt olarak dikkati çekmektedir.

Pınar Özgökbek Bilis araştırmasında belirlediği animasyon-/çizgi filmleri incelemiş ve bu animasyon filmlerindeki değerleri belirtmiştir. Bu animasyon filmler; Simpsonslar, Winx Kulübü, Sünger Bop'un beş bölümüdür. Sünger Bop animasyon filminde; arkadaşlık/dostluk, dürüstlük, doğruluk, yardımseverlik nezaket barış, huzurlu yaşam, adalet görev bilinci, güven, sorumluluk üstlenme, özgürlük, mutluluk

memnuniyetlilik, doğa macera,değişiklik / heyecan, haz, eğlence, başarı,kendini geliştirme gibi olumlu değerler görülmüştür. Bunların yanında olumsuz değer olarak ise güç, hiyerarşi, maddi edinim gibi değerler görülmüştür. Winx Kulübü adlı animasyon filminde ise ; dürüstlük, doğruluk, empati dostluk/ arkadaşlık, ekip çalışması, adalet, görev bilinci, sorumluluk, macera değişiklik / heyecan, haz, eğlence, güzellik, yaratıcılık gibi değerlere değinilmiştir. Olumsuz değer olarak ise güç ve egemenlik değerleri görülmüştür.

Bu araştırmada da anlaşılmıştır ki değerler bireylerin birbiriyle ilişkileri sırasında, etkileşimlerle birbirine aktarılmıştır. Animasyon filmlerde birçok önemli değerın çocukların eğlenerek öğrenmesiyle gerçekleştiği savı güçlenmiştir. Çalışmanın animasyon filmlerin olumlu değerlerin yanında olumsuz değerleri de içermesi, bu değerlerin örneklerine değinmesi açısından alan yazına önemli katkısının olacağı görülmüştür.

Tuğba Selanik Ay ve Çağdaş Korkmaz'ın araştırmasında “Küçük Hezarfen” animasyon filmi Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlere ve kültürel öğelere değinmesi bakımından incelenmiştir. İncelenmesi sonucunda bu animasyon filmin bilimsellik, yardımseverlik, sevgi, duyarlılık, dayanışma, saygı, sorumluluk, hoşgörü, sağlıklı olmaya önem verme, empati, çalışkanlık, estetik, vatanseverlik, misafirperverlik, dürüstlük, aile birliğine önem verme, barış, adil olma, temizlik, özgürlük, bağımsızlık gibi değerleri içerdiği belirlenmiştir. Bu çalışmanın incelenmesi sonucu da değerler bakımından önemli bir çalışma olduğu söylenebilir. Öğrencilere kazandırılması gereken değerlerin birçoğunu kapsaması yönünden önemli bir çalışmadır.

Gül Kadan ve Neriman Aral'ın (2017) çalışması ise Evrensel Değerlerin Çizgi Filmler Açısından İncelenmesi konulu olmuştur. Yazar öncelikle okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocukların en çok izledikleri animasyon filmleri belirlemiştir. Bu animasyon filmler “Keloğlan, Pepe, Ege ile Gaga, Scooby Doo, Niloya, İstanbul Muhafızları, Köstebekgiller, Canım Kardeşim filmlerdir. Bu animason filmler incelenerek hangi evrensel değerlere ne sıklıkta değinildiği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda çocuklara izletilen animasyon filmlerde en fazla yardımlaşma değerinin vurgulandığı, bu değeri

sırasıyla dostluk, saygı, hoşgörü, özgürlük, sevgi, dürüstlük, adalet ve kardeşlik değerinin izlediği belirtilmiştir. Bu değerlerin öncelikle okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocuklara benimsetilmesi gereken öncelikli değerler olması bakımından araştırmanın bu anlamda literatüre önemli katkı sağlayacağı görülmüştür.

Sonuç olarak analiz edilen çalışmalarda çizgi-/animasyon filmlerin değer eğitimi bakımından önemli olduğu bulgulanmıştır. Bu çalışmada da aynı sonuca varılmıştır. Farklı olarak Arabalar 1 filminin değer eğitimi bakımından diğer yapıtlara göre daha zengin bir içeriğe sahip olduğu söylenebilir. Öğrencilerin söz konusu filmlerde genellikle olumlu karakterleri örnek aldıkları saptanmıştır. Öğrenciler Arabalar 1 filminde de olumlu karakterleri rol model almışlardır. Bu da gösteriyor ki erken çocukluk yıllarında büyük ilgi gören animatif filmler gelecek kuşakların olumlu değerlerle donatılmasında çok olumlu bir işlev görmektedir. Ne var ki çocuklar tarafından büyük ilgiyle izlenen bazı animatif/ çizgi filmlerin bir kısmı olumsuz değerlerin yayılmasına yol açmaktadır. Bundan dolayı çocuklara yönelik film üreten yapımcıların toplumsal, evrensel ahlak ve sorumluluk bilinciyle hareket ederek birinci gruba giren türde yapımlar üretmeleri gerekmektedir.

Öte yandan animasyon filmleri çocuklarda değer gelişimi bakımından nihai şekil verici değil sadece gelişim sürecini yönlendiren bir araç olarak düşünülmelidir. Nitekim elde edilen bulgular taksonomik bakımından öğrencilerdeki öğrenmelerin daha çok *alma değer verme* ve *örgütleme* düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

4.5 Öneriler

Çalışmada ulaşılan bulgular bağlamında aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

1. Değerler eğitimine yönelik araştırmalara literatürde daha fazla yer verilmelidir.
2. Değerler eğitiminde animasyon filmler kullanılarak çocukların eğlenerek ve benimseyerek değer öğrenmelerinin gerçekleşmesi sağlanmalıdır.
3. Öğretmenlerin değer eğitimini gerçekleştirirken kullanacakları yöntemlerle ilgili literatürde eksiklikler olduğundan dolayı bu konuda çalışmalar yapılmalıdır.

4. Bloom taksonomisinden alma ve değer verme düzeylerinin üzerine çıkmak için bu tür etkinliklerin srekliiliği sağlanmalıdır.

5. Animasyon filmlerin değer eğitimine yansımalarını görmek amacıyla daha yaşantısal çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Aierbe- Brandiaran, D.A. & Oregui, E. (2016). Values and emotions in children's audiovisual fictional normatives. *Communicar*, 47(XXIV), 69-77.

Akbaş, O. (2009). İlköğretim okullarında görevli branş öğretmenlerinin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler: 2004 ve 2007 yıllarına ilişkin bir karşılaştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (2), 403-414.

Akbaş, O. (2004). Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının (Değerlerinin) İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Akbaş, O. (2011). Sosyal Bilgilerde Değerler ve Öğretimi. B. Tay, A. Öcal (Ed.), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 344-369). Ankara: Pegem Akademi Yay.

Akgün, S. & Araz, A. (2010). Anlaşmazlıklarımızı çözebiliriz: Bir çatışma çözümü eğitim programı tanıtımı. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 11(1), 1-17.

Akıncı, A. & Güven, G. (2014). Okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerde yer alan değerlere ait sözel ifadelerin sunumu: TRT çocuk kanalı örneği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 429445.

Akpınar, B. & Özdaş, F. (2013). "Teachers" values education at primary schools: A qualitative analysis. *Fırat University Journal of Social Science*, 23(2), 105-113.

Aktaş, A.Y. (2005). 3- 18 yaş grubu çocuk ve gençlerin interaktif iletişim araçlarını kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(4), 59-66. Aral, N. (2011). Bilişsel gelişim. N. Aral ve G. Baran (Ed.) *Çocuk gelişimi*. (ss: 99-156). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Aladağ, S. (2009). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değer Eğitimi Yaklaşımlarının Öğrencilerin Sorumluluk Değerini Kazanma Düzeyine Etkisi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Alakuş, M. (1991), Bilgi Toplumu. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Alan, İlkay. (2009). “Sevgi İçerikli Çizgi Filmlerin İlköğretim 5. Sınıftaki Çocukların Görsel Sanatlar Dersinde Yaptıkları Resimler Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi

Alkan, C. (1998). Eğitim Teknolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık.

Allport, G. W., Vernon, P. E. & Lindzey, G. (1960): Study of values. A scale for measuring dominant interests in personality (3.edition). Boston: Houghton Mifflin

Almanca Sözlük, 2001:38

Anzenbacher, Arno (1992): Einführung in die Ethik. Düsseldorf

Aral, N., Ceylan, R., ve Bıçakçı, M. Y. (2011). Çocukların televizyon seyretme alışkanlıklarının yaş ve cinsiyete göre incelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 19(2), 489-498.

Atan, U. (1995).Animasyonun kültür aktarımdaki yeri, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Ana bilim dalı, Yüksek lisans Tezi

Aydın, M. (2011). Değerler, iGlevleri ve ahlak. Eğitime Bakış Dergisi, 7 (19), 39-45.

Aydın, M. Z. ve Akyol-Gürler, Ş. (2014). Okulda Değerler Eğitimi. Ankara: Nobel Yayınları

Aydın, M. Z. ve Güler, g. (2012). Okulda değerler eğitimi. Ankara: Nobel Yayınları.

Aydın, M. Z., Gürler, Ş. (2013). Okulda Değerler Eğitimi. Ankara: Nobel Yay.

Aytaç, Kemal (1980): Avrupa Eğitim Tarihi, Ankara, A.Ü.D.T.C.F Yayını

Bacanlı, H. (2011). Eğitim psikolojisi. Ankara: Pegem Akademi.

Başaran, İ. (1998) Eğitime Giriş. Ankara: Umut Yayın Dağıtım.

Bektaş, F., Nalçacı, A. & Karadağ, E. (2014). İlköğretim okulu öğrencilerinin algıladıkları evrensel değerlerin bir yordayıcısı olarak okul iklimi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1), 281-293.

Beldağ, A. ve Kaptan Y.S. (2017) Arabalar Filminin İçerdiği Değerlere İlişkin Bir İnceleme, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 18, Sayı 2, Ağustos 2017, Sayfa 487-499

Berger, John (1988): Görme Biçimleri, Çev.:Yurdanur Salman, Metis Yayınları,

Bilgin, N. (1995). Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar, İstanbul, Sistem Yayıncılık.

Bilis, P. Ö.(2014): Rol Modelleri ve Toplumsal Değerler Açısından “Uçaklar” Adlı Animasyon Filmi Üzerine Bir İnceleme, Selçuk İletişim Dergisi, Sayı: 8 (3), s. 201-227.

Brooks, J. G. and Brooks, M. G. (1993). In Search of Understanding: the Case for Constructivist Classrooms. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Brownlee, J.L., Scholes, L., Walker, S. & Johansson, E. (2016). Critical values education in the early years: Alligment of teachers’ personal epistemologies and practices for active citizenship. Teaching and Teacher Education, 56, 261-273.

Can, A. (1996). Çocuk ve Çizgi Film. Konya: Öz Eğitim Yayınları.

Can, Aytekin (1995): Okulöncesi Çocuklara Yönelik Televizyon Programları İçinde Çizgi Filmlerin Çocukların Gelişimine Ve İletişimine Etkileri, Yayınlanmamış

Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo-Televizyon Anabilim Dalı, İstanbul

Cardullo, M. W. (1996). Introduction of managing technology. John Wiley&Sons Inc., 1, 179.

Cesur, S. & Paker, O. (2007). Televizyon ve çocuk: çocukların tv programlarına ilişkin tercihleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6(19), 106-125.

Cihangir, S. & Demir, Y. (2004). Üç - altı yaş çocuklarının ve anne-babalarının televizyon izleme özellikleri. OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferans Bildirileri Kitabı, 2, 318-333.

Cornelio-Mari, E.M. (2015). Mexican children and American cartoons: foreign references in animation. Comunicar, 45 (XXIII), 125-132.

Coşkun, D. (2014). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Değerler Eğitimi. S. İnan (Ed.), Sosyal Bilgiler Eğitimine Giriş (s. 112-129). Ankara: Anı Yay.

Cuervo, L.F., Burgas, J.A. & Angel-Batero, A.(2013). Children's identification processes with television characters: case studies about Colombian children and their favorite cartoon programs. Revista Perspectivas de la Comunicacion, 6(2), 38-51.

Çağlar, A. (2005). Okul öncesi dönemde değerler eğitimi. Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 2. (Ed. M. Sevinç). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Çağlayan, A. (2006). Ahlak pusulası: Ahlak ve değerler eğitimi. İstanbul: Dem Yayınları.

Çavdar, M. (2009) İlköğretim Öğretmenlerinin Bireysel Değerlerinin Çok Boyutlu İncelenmesi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.,

Çoban- Keneş, H. (2015). Punky ve Afacan Toto isimli çizgi filmlerde “öteki” nin temsili. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, II(49), 31-50.

Davidov, E. (2010). Testing for comparability of human values a cross countries and time with the third round of the European social survey. *International Journal of Comparative Sociology*, 51, 171-191

Demirel, Ö. (2005). *Eğitimde Yeni Yönelimler*. Pegem Yayıncılık, Ankara.

Demirel, Ö. (2010) *Eğitim Sözlüğü*(4. Baskı) Ankara: Pegem Akademi

Dereli- İman, E. (2014). Değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal gelişimine etkisi: Sosyal beceri, psikososyal gelişim ve sosyal problem çözme becerisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(1), 249-268. Deutschland. Göttingen

Doğan N. (1993), *İlk ve Orta Dereceli Okul Ders Kitapları ve Sosyalleşme (1876–1918)*. Ankara: Bağlam Yayınları

Doğan, İ. (2004). Türk eğitim sisteminde değer sorunu. *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu bildirileri*, 615-633

Doğan, İ. (2007). *Sosyoloji: Kavram ve Sorunlar*. Ankara: Pegem A.

Doğanay, A. (2006). Değerler Eğitimi, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım, (ed.) Cemil Öztürk, Ankara: Pegem Akademi *Eğitim ve Bilim*, 4, 243-270.

Dönmezer, S. (1990) : *Sosyoloji*, İstanbul, 10. Baskı

Ekşi, H. Katılmış, A. (2011). *Karakter Eğitimi El Kitabı*. Ankara: Nobel Yay.

Ercan, İlke (2001). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Ulusal ve Evrensel Değerler*, On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.

Erdem, E. ve Demirel, Ö. (2002). Program Geliştirmede Yapılandırmacılık Yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23:81-87.

Erden, Münire (1997), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Alkım Yayınevi.

Ersoy, A. (2005). İlköğretim Bilgisayar Dersindeki Sınıf Yerleşim Düzeni Ve Öğretmen Rolünün Yapılandırmacı Öğrenmeye Göre Değerlendirilmesi. The Turkish Online Journal of Educational Technology Vol: 4, Issue 4, 20.

Eßer, Kerstin (1997): Bewegung im Zeichentrickfilm. Eine vergleichende Analyse öffentlich-rechtlicher Zeichentrick-Koproduktionen für das deutsche Kinderfernsehen unter besonderer Berücksichtigung ästhetischer und historischer Aspekte. Frankfurt/Main.

Fer, S. (2009). Social constructivism and social constructivist curricula in Turkey for the needs of differences of young people: Overview in light of the PROMISE project. In T. Tajmel & S. Klaus (Eds.), *Science education unlimited: Approaches to equal opportunity in learning science* (pp. 179-199) . Münster: Waxmann Verlag co. Publisher.

Fer, S., & Cırık, İ. (2007). Yapılandırmacı öğrenme: Kuramdan uygulamaya. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Fichter, J.J.(1994). Sosyoloji Nedir? (Çev. Nilgün Çelebi). Ankara.

Friedrich, Clemens (1994): Semiotik als Gesellschaftstheorie, Philosophische und Soziologische Veröffentlichungen (Bd. 28), Osteuropa Institut der Freien Universität Berlin Wiesbaden.

Fromm, E. (2011c). Özgürlük Korkusu. (Çev. Selma Koçak). İstanbul: Doruk Yayımcılık.

Gergen, K. J. (1995). Social Construction and the Educational Press. Constructivism in Education, Edt. Steffe, L. P., The University of Georgia, Hillsdale, New Jersey.

Giroux, H. A., The Mouse That Roared: Disney and the End of Innocence, Rowman & Littlefield Publishers, Boston, 1999.

Girgin, M. (2012). Pedagojik değerler (1. Baskı). Ankara: Vize Yayıncılık.

Gülen, B. (2015). Değerler Eğitiminde Çizgi Filmlerin İşlevi, Eğitimde Gelecek Arayışları: Düünden Bugüne Türkiye’de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, 2015, Bartın

Güler, D. (1992) . Çizgi Filmlerin Eğitim İletişimi Boyutları ve Bir Örnek Olay Çözümlemesi. Eskişehir: Anadolu Ünivarsitesi Yayınları.

Güngör, E. (1998). Ahlak psikolojisi ve sosyal ahlak. İstanbul: Ötüken Yayınevi. Kanad, H. F. (1951).

Güngör, E. (2000). Değerler psikolojisi üzerine araştırmalar. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Güngör, Erol (1994): Değerler Psikolojisi, Amsterdam

Güvenç, B. (1994) İnsan ve Kültür. (6. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi

Güzel- Candan, D.& Ergen, G. (2014). 3. Sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 134-161. <http://www.dersodevi.com/birlikte-yasama-kardeslik-kardeslik-egitimi/> 04.10.2017 tarihinde erişilmiştir.

Hacıbektaşoğlu, E. S. (2014). Kültürel Çalışmalar Ve Çizgi Filmlerin Çocuk İzleyici Üzerindeki Etkileri Araştırmaları, yüksek lisans tezi

Hançerlioğlu, Orhan (1982): Felsefe Sözlüğü, Remzi Kitapevi, İstanbul

Henson, K.T. (2003). Foundations for learner-centered educational: A knowledge base.

Hillmann, Karl Heinz (1994): Wörterbuch der Soziologie. 4 überarb. Und erg.

Hökelekli, H. (2011). Değerler Psikolojisi ve Eğitimi. İstanbul: Timaş Yay.

Inglehart, Ronald (1980): “Zusammenhang zwischen sozio-ökonomischen Bedingungen und individuellen Wertprioritäten”. Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie, 32(1), Köln, S. 144-153

Inglehart, Ronald (1989): Kultureller Umbruch: Wertewandel in der İstanbul

İlhan, V. ve Çetinkaya, Ç. (2013). İlkokul öğrencilerinin tematik çocuk kanallarındaki çizgi filmleri izleme alışkanlıkları. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2 (1), 317-326.

İlleez, M. (2006). İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Yaşadığı Çatışmalar Ve Bu Çatışmaların Çözüm Stratejilerinin Sosyal Yapılandırmacılık Kuramına Dayalı Olarak İncelenmesi. yüksek lisans tezi

İnan, T.(2016). Çocuk medyasında evrensel ve yerel değerlerin aktarımı: TRT Çocuk kanalı örneği, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, yıl: 4, Sayı:25,s 200-212

Johansson, E. (2011). Moral discoveries and learning in preschool. N. Promling ve I. Promling (eds). Educational encounters: Nordic studies in early childhood didactics . (pg: 127-140). Springer: Science Business Media.

Kaba, F. (1994). Çizgi Film. Eskişehir: Anadolu Sanat

Kalaycı, N. (2015). Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bir çizgi film çözümlemesi: PEPEE Eğitim ve Bilim, 4, 243-270.

Karakuş, N. (2016). Maysa ve Bulut isimli animasyon çizgi filmin kültürel öğeler açısından incelenmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(34), 134-149.

Karasu, H. (2018). İlkokula Uyarlanmış Dede Korkut Hikayelerinde Değerler Eğitimi, yüksek lisans tezi

Kaya, Y., Günay, R. & Aydın, H. (2016). Okul öncesi eğitimde drama yöntemi ile işlenen değerler eğitimi derslerinin farkındalık düzeylerindeki etkisi. Sakarya Üniversitesi Journal of Education, 6(1), 2337.

Kerschensteiner, G. (1954). Karakter kavramı ve karakter terbiyesi (çev: H. Fikret Kanad). Ankara: Örnek Matbaası.Kitapevi Yayını

Keser, H. (1991). Eğitimde nitelik geliştirmede bilgisayar destekli eğitim ve ders yazılımlarının rolü, eğitimde arayışlar. 1. Sempozyumu'nda Sunulan Bildiri Metinleri, Özel Kültür Okulları Eğitim-Araştırma-Geliştirme Merkezi, İstanbul.

Kirschenbaum, H. (1995). 100 ways to enhance values and morality in schools and youth settings. Massachusetts: Allyn&Bacon Company.

Kmieciak, P. (1976): Wertstrukturen und Wertwandel in der Bundesrepublik

Koç, G. ve Demirel, M. (2003). Davranışçılıktan Yapılandırmacılığa: Eğitimde Yeni Bir Paradigma. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23, Ankara.

Koç, S. (2004). İletişimde Ustalaşmak. İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.

Koçkan, ırmak. (2005) <http://www.beyazperde.net/sinemasa1/3178>.

Körükçü, Ö., Acun-Kapıkıran, N. & Aral, N. (2016). Schwartz'ın modeline göre 3-6 yaş çocuklu resim kitaplarında değerlerin incelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38, 133151.

Kudryaşov, G. (2002): “Türkiye ve Rusya Federasyonu Gençlerinin Sosyal Değer Anlayışlarının Karşılaştırılması” T.C.Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya

Kuhn, H. (1978): Werte – Eine Urgegebenheit. Neue Anthropologie (Bd. 7):

Leming, J. S. (2000). Teaching values in social studies education, past practices and current trends. (02 01 2008 tarihinde [Http://www.usoe.k12.ut.us/curr/char_ed/fedproj/hist/teaching.htm](http://www.usoe.k12.ut.us/curr/char_ed/fedproj/hist/teaching.htm).adresinden elde edilmiştir).

Marshall, C. ve Rossman, G. (1999).Designing Qualitative Research, Thousand Oaks: Sage Publishing'den aktaranYILDIRIM ve ŞİMŞEK, (2011).

Maslow, A. (1996). (Çev: Sönmez ve Koray). Dinler, Değerler ve Doruk Deneyimler, Kuraldışı Yayınları, İstanbul.

Mathew, A. Ve Hoffmann, J. (2003). Making and Remaking yhe Worlf for IR 101: Resource for Teaching Social Constructivism in Introductory Classes. İnternational Studies Perspevtives, 4, 15-33.

McCloud, S. (1993). Understanding comics: The Invisible art. HarperCollins Publishers, Inc. New York.

Meb Ttkb. (2005). Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu. T.C. MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Web Site: <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx/program2.aspx?islem=2&kno=38> adresinden 31 Ekim 2015 tarihinde edinilmiştir.

Meydan, A. & Bahçe, A. (2010). Hayat bilgisi dersinde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. Uluslararası Avrupa Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1), 20-37.

Meydan, A. & Bahçe, A. (2010). Hayat bilgisi dersinde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. Uluslararası Avrupa Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1), 20-37.

Mukherjee, S.B., Gupta, Y. & Aneja, S. (2014). Study of television viewing habits in children. The Indian Journal of Pediat rics, 81(11), 1221-1224.

Muratoğlu, B. (2009). Sosyal sapkınlığın medyadaki temsilinin çizgi filmler üzerinden incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Mutlu, E. (1999). Televizyon ve toplum, Ankara: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları.

Nast, T. (2002). The Ohio State University Libraries. (<http://cartoons.osu.edu/nast/> adresinden tarihinde erişilmiştir).

Nietzsche, Friedrich (1956).: Werke in 3 Bänden (Bd.3). Schlechta, Karl (Hrsg.) München

Oerter, R. (1970): Struktur und Wandlungen von Werthaltungen. München

Oğuz, Ş. (2017). 100 Temel Eser Çerçevesinde Toplumsal Romanların Sosyal Bilgiler Öğretimi Amaçları Açısından Analizi, yüksek lisans tezi

Oktay, A. (2001). 21. Yüzyılda yeni eğilimler ve eğitim. A.Oktay; O.Oğuz; H.Ayhan (Der.), 21. Yüzyılda Eğitim Ve Türk Eğitim Sistemi, sf. 15-39. İstanbul: Serdar Eğitim Araştırma Yayıncılık

Özakçaoğlu, Nilüfer. (2009). “Çizgi Filmlerin Eğitilebilir Zihinsel Engelli Öğrencilerin Resimlerine Anlatım, Biçim ve Renk Olarak Yansıması”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Özdemir, S., Yalin, H. İ. “Öğretmenlik Mesleğine Giriş”, Nobel Dağıtım, Ankara, 2000.

Özensel, E. (2003). Sosyolojik olgu olarak değer. Değerler Eğitimi Dergisi,1(3),217 239

Özer, S. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çizgi Filmlerin Kullanımı. Yüksek lisans tezi

Özgökbek, Bilis, P.(2011). Çizgi Filmlerde Temsil Edilen Toplumsal Değerler Sistemi, doktora tezi

Özgüven, İ.E. (1994). Psikolojik Testler, Ankara.

Özön, N. (1981).Sinema ve TV Terimleri Sözlüğü, Ankara, TDK Yayınları.Philosophische Anthropologie, 2.Teil. München.

Rae, L. (2000). Effective planning in training and development. London: Kogan Page.

Richter, Rudolf (2001): “Von Tugenden zu Werten. Zur Struktur der Wertegesellschaft”. Der: Prisching Manfred: Postmoderne Tugenden? Ihre Verortung im kulturellen Leben der Gegenwart. Wien. S. 235 247.

Robbins, Anthony (1993): Sınırsız Güç, Çev: Mehmet Değirmenci, İstanbul, İnkılâp

Rokeach, M. (1970): Beliefs, Attitudes and Values, JosseyBass Publishers. San Francisco

Rokeach, Milton (1973): The Nature of Human Values, New York, The Free Press,

Saban, Ahmet (2002), Öğrenme-Öğretme Sureci Yeni Teori ve Yaklaşımlar (2.Baskı) Ankara: Nobel Yayınları.

Salar, R. (2011). Reşat Nuri Güntekin'in romanlarının eğitim değerleri açısından incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.

Santrock, J.W. (2016). Yaşam boyu gelişim. (Çev. G. Yüksel). Ankara: Nobel Yayınevi.

Sapsağlam, Ö. & Ömeroğlu, E. (2016). Examining the effect of social values education program being applied to nursery school studies upon acquiring social skills. Educational Research and Reviews, 11(13), 1261-1271.

Satıcı, Ö., Akkus, Z. ve Alp, A. (2009). Tıp fakültesi öğretim elemanlarının teknolojiye ilişkin tutumlarının çaid analizi ile incelenmesi. Dicle Tıp Dergisi, 36 (4), 267-274.

Schwartz, S. H. / Boehnke, K. (1992): Values and Well-Being: Studies on the Relations of Value Priorities and Value Conflict to Individual WellBeing. Lincoln, NE: University of Nebraska Press.

Selçuk, E. (2016). Okullarda Değer Eğitimi Uygulamalarının Verimliliği, yüksek lisans tezi

Siguardordottir, I. & Einarsdottir, J. (2016). An action research study in an Icelandic preschool: Develop in consensus about values and values education. *International Journal of Early Childhood* 48(2), 161-177.

Stephenson, R. (1973). *The Animated Film*, New York

Subaşı, Y. (2014). Erich Fromm Ve Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi, yüksek lisans tezi

Şirin, N., Şafak, M., Yuvacı, Z., Gür, Ç., Koçak, N. & Koç, İ. (2016). Değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarına etkisinin incelenmesi ve öğretmen görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35, 261-274.

Şişman, M. (2010) *Eğitim Bilimine Giriş*: Pegem Akademi: Ankara

Tarhan N. (2013). *Güzel İnsan Modeli*, İstanbul: Timaş Yayınları

Tay, B. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretiminin Dünü Bugünü ve Yarını. Turan, R., Ulusoy, K. (Ed.). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. (ss. 2-16). 2. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Tekin, M., Güleş, H. K. ve Burgess, T. (2000). Değişen dünyada teknoloji yönetimi, bilişim teknolojiler. *Damla Ofset*, 1-59, Konya.

Tezcan (Balta), Gülçin. "Animasyon Üretim Tekniklerinin Deneysel Analizi Üzerine Bir Araştırma" Yayımlanmamış Yüksek Lisans Sanat Eseri, Hacettepe Üniversitesi, Ankara: 1990.

Thornberg, R. (2016). Values education in Nordic preschools: A commentary. *International Journal of Early Childhood*, 48(2), 241-257.

Topçuoğlu, N. (2003). Çocuklara Yönelik Televizyon Reklamlarında Atlatici Ve Yaniltici Unsurlarin Analizi, doktora tezi.

Tural, S. (1992): *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler*. Ankara: Ecdad Yayınevi

Turhan, H. B. (2018). Türk Yapımı Animasyon Filmlerinde Değer Aktarımı Üzerine İnceleme, yüksek lisans tezi

Türkoğlu, A. (1996). 99 soruda eğitim bilimine giriş. İzmir: Memleket Gazetecilik ve Matbaacılık. Wasson, B. (1997).

Türnüklü, A., İllez, M. (2006). Öğretmenlerin, Öğrenci Çatışmalarını Çözüm Strateji ve Taktiklerinin Sosyal Oluşturmacılık Perspektifinden İncelenmesi. Eğitim Araştırmaları Dergisi. Yıl:3, Sayı:22, ss: 221-232.

Ulavere, P. & Veisson, M. (2015). Values and values education in Estonian preschool child care. Institut ions Journal of Teacher Education for Sustainability, 17(2), 108-124.

Ulusoy, K. & Arslan, A. (2016). Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi”. R. Turan ve K. Ulusoy (ed.) Farklı yönleriyle değerler eğitimi. (ss: 1-16). Ankara: Pegem Akademi.

Ulusoy, K. ve Dilmaç B. (2014). Değerler eğitimi. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Ulusoy, K., Tay, B. (2011). Sosyal Bilgilerde Değer Eğitimi. R. Turan, A. M. Sünbül, H. Akdağ (Ed.), Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar II (s. 60-73). Ankara: Pegem Akademi Yay.

Utyupova, G.Y., Baisetova, Z.B. & Mukhamadiyava, A.A. (2016). Value forming education of prospective primary school teachers in Kazakhstan and Germany. I n t e r n a t i o n a l J o u r n a l o f Environmental & Science Education, 11(9), 2607-2618.

Ülken, Hilmi Ziya (2001): Bilgi ve Değer, 2. Baskı, Ülken Yayınları, İstanbul

Ünal, Cavit (1981): Genel Tutumların veya Değerlerin Psikolojisi Üzerine Bir Araştırma, Ankara, A.Ü.D.T.C.F.

Watson, J. (2001). Social Constructivism in the Classroom. Support for Learning, Vol. 16, no:3

Weber, M. (1922): “Die Objektivität sozialwissenschaftlicher und sozialpolitischer Erkenntnis”, Gesammelte Aufsätze zur Wissenschaftslehre. Tübingen: Mohozialpsychologie. 48, (3), S. 534-54westlichen Welt.

Windhorst, Karl-Götz (1985): Wertewandel und Konsumentenverhalten. 2. Auflage. Verlag Regensburg, Münster

Witkin, Stanley L (1999). Constructing Our Future” (Editorial) . Social Work, 44, (14), s. 5-8.

Yağlı, A.(2013).Çocuğun eğitimde ve sosyal gelişiminde çizgi filmlerin rolü: Caillou ve Pepee örneği, Turkish Studies International PeriodicalFortheLanguages, Literature and History of Turkishor TurkishVolume 8/10, Ankara

Yaman, E. (2012). Değerler eğitimi eğitimde yeni ufuklar. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yel, S., Aladağ, S. (2009). Sosyal Bilgilerde Değerlerin Öğretimi. M. Safran (Ed.), Sosyal Bilgiler Öğretimi (s. 118-148). Ankara: Pegem Akademi Yay.

Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11(2), 65-84.yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi. Ankara: Pegem Akademi.

Yurdakul, B. (2005). • Yapılandırmacılık. İçinde Eğitimde Yeni Yönelimler (Ed: Özcan Demirel). s: 39-65. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

<https://targetstudy.com>

www.sonbaski.com/nisan2005suleyman.